

SOCIALISM-
UMANISM

Preocupat să definească esența socialismului — e vorba într-adevăr de esență, ca fundamentare de ordin logic a istoriei, pentru că aspectele particulare, concrete nu puteau fi prevăzute în timp — Marx făcea precizarea că noua orinduire se va întemeia „în sensul unei reale luări în stăpînire a esenței omenești de către om și pentru om: deci ca revenire completă a omului, conștient și în cadrul întregii complexități a dezvoltării de pînă acum, la starea de om social, cu alte cuvinte de om uman”. Comunismul înseamnă astfel, în concepția lui Marx, rezolvarea reală a conflictului istoric — al întregii istorii de pînă la apariția noii orinduirii — dintre om și natură, dintre individ și societate, dintre obiectivare și afirmare, dintre necesitate și libertate, avînd posibilitatea să rezolve integral problematica umană; în această perspectivă revoluționară, comunismul devine, folosind cuvintele lui Marx, egal cu naturaletea desăvîrșită, egal cu *umanismul*. În viziunea lui Marx, comunismul înseamnă practic acel adevărat imperiu al libertății în care omul își însușește esența sa în chip multilateral, ca om complet. Valoarea omului, fundamentîndu-se ca însușire a totalității bunurilor materiale și spirituale, implică totodată și faptul însușirii de către om a totalității omului, — a umanității.

Regăsim spiritul acestei teze a lui Marx, în întreaga sa bogăție de conținut, în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului. De o inestimabilă valoare teoretică și practică, Raportul secretarului general al partidului nostru demonstrează științific faptul, fundamental în concepția lui Marx, al *identității dintre socialism și umanism*. Într-adevăr umanismul, cum rezultă din Raportul la Conferința Națională a partidului, are un autentic statut științific, desemnînd în concret însăși esența socialismului ca semnificație umană în istorie; altfel spus, umanismul socialist — umanism adevărat, real, concret — consistă în faptul că socialismul, ca nouă orinduire în istorie, își propune să realizeze plenar omul, avînd posibilitatea să refacă practic legătura dintre om și caracterul liber al capacității sale de creație conștientă, să materializeze deci, în planul vieții, *actul revoluționar al realizării esenței umane însăși*. Avînd, deopotrivă, o valoare *filosofică*, pentru că implică o concepție asupra istoriei, societății și omului — cu consecințe teoretice în problematica specifică fiecărui aspect din corelația istorie-societate-om, precum și o valoare *strategică*, prin faptul că presupune organic întregul arsenal al căilor, mijloacelor, formelor și metodelor de îndeplinire a obiectivelor stabilite, deci instrumentația necesară unei asemenea activități, Raportul la Conferința Națională a partidului fundamentează amplul pro-

Vasile CONSTANTINESCU

(continuare în pag. 13)

DIMITRIE GAVRILEAN :

„Poveste”

OVIDIU GENARU

Olympia

Pe sub porticuri, pe sub șchioapa zeului
palestra e-n floare :
patru-ncăperi ale vîntului, depozite de
uleiuri, de nisip, baia cu nume de păstor și camera
mingiilor . . . orice corabie egee poartă
pe pinze edictul de pace.

O piste înaripate ! Clădirea e din șoldul
unor marmori
și-ncăperile sînt pentru-nsușirea acelor semne
acute ale vorbirii.
Intre atlet și filozof balanța o ține poetul.

Uleiurile și nisipul pe mădularele mele
și chitaristul să-și tragă chitara la mal de pe
întinsele lacuri ale morții și să cînte !
Să urnească, da ! tăcerea gîtlejului nostru
căci vîrsta nu s-a sfîrșit, oasele noastre sînt
demne de-a împodobi Olympia !
Sînt Milon din Crotona, victorios și aclamat
de valurile mării,
mișcarea e a bărbatului, pugilatul și discul,
astfel,
lovînd în pipernicitul repaos
ne cîștigăm tinerețea-n palestră, liberi
sub ochiul nocturn al maestrului,
iscușiți pe picioarele noastre olimpice.

Bătrînețea e un zeu care uită.
O, ce zile frumoase,
nicicînd lumina nu picură-n măslini mai dulce
decît atunci cînd praștia și lancea se odihnesc
în pace.

Sînt faptă de scoică virginală
și voi ține ascuns secretul alergării mele.
Vă voi spune doar că am intrat de mic în rigori,
tatăl mi-a citit poezii despre noblețea
carnii și-a minții în aceeași făptură.

Seara, după întreceri,
un murmur se ridică din pinii de pe colină
și chitaristul ne îndeamnă
și chitaristul ne îndeamnă
(ciupește o frunză de podbal, un instrument
uitat în cîmpie)
«Cumpătare și bunăcuviință,
măsură și armonie.»

Și gura mea aida guri voastre
își înalță cuvîntul ce erodează făptura :
«odihnească-se-n pace săgeata și arcul,
un ram de măslin înflorească
din trupul meu de efeb instruit !»

DESPRE MODALITĂȚILE DORULUI

Const. CIOPRAGA

Probabil că singurul scriitor român care se pronunță contra dorului („și implicațiilor sale dolente”), considerat o „plagă a liricii și sensibilității românești”, este Ion Barbu. „Ce carieră acest dor! (...) S-a născocit că e intraductibil; că numește pur și simplu sufletul românesc. A domniț pe o întreagă epocă, fiind uzurpat abia acum în urmă de «Miorism» și alte imbecilități tracomane, dar cărora nu le-a fost dat nici pe departe să ajungă favoarea înaintașului lor” (Poezii, Ed. Albatros, 1970, p. 362). Nu este, desigur, cea dintâi ieșire stranie a poetului, care utilizează, totuși, nu o dată, cuvântul dor și are nostalgia „increatului cosmic”, adică dorul formelor originare. Eroarea e de a fi privit dorul, — pe care filologii îl derivă, ca termen, din latinescul *dois* („dolare” — a dura) — ca un fel de entitate derizorie, pe cînd, în realitate, el intră organic în plasma sensibilității profunde. Incerci să-i cauți o definiție și constăți că ochiul îți fuge ca pe suprafețele curbe ale lui Rodin, neștiind să aleagă între o sugestie sau alta. „Starea «dor»”, la care se referă Blaga, evocă parcă, prin analogie, „starea de grație” din comentariile teologice ale unui Augustin. Reținem însă ca judicioasă sfera de cuprindere, Blaga înțelegînd prin „starea «dor»” polivalența unui sentiment complicat, specific spiritualității românești. Îi căutăm echivalențe lexicale în alte limbi și nu-i găsim. De Sanctis compară melancolia lui Dante cu aceea a lui Petrarca din Canzoniere: „Dante si asciuga presto la lacrima, e si gitta fra le onde agitate della resistenza, e si rifa un ideale e lo chiama Beatrice” (Dante își șterge repede lacrima, și se aruncă în valurile agitate ale rezistenței, și își refacă un ideal și îi dă numele de Beatrice). Noi simțim idealul acesta ca o stare de dor, ca dor de perfecțiune și beatitudine existențială: ceva analog cu eminescianul „dor de luceferi”... Nici francezul „nostalgie”, nici italianul „nostalgia”, nici sinonimele spaniole „afan”, „anhelo”, „deseco”, nici cele germane „Sehnsucht” sau „Heimweh” (și lista poate continua) nu acoperă aria de semnificații.

Traducătorii și adaptatorii cărților populare de înțelepciune au operat, în secolul al XVII-lea, o modificare topografică plină de poezie, transformînd „țara Anadolului” (turc. Anadol-Anatolia=răsărit) în „țara Anadorului”, apoi simplu într-o fabuloasă „țara Dorului”, făcînd deci ca exoticele, departele, necunoscutul să fuzioneze la modul românesc, în conceptul de dor. Inters vehiculat în creația orală, dorul trebuia să alimenteze un substanțial capitol în lirica cultă: de la fiorul erotic, de nuanță tandră, pînă la dorul cosmic spre un *nescio quid*, ca expresie a unui fond subconștient, tentat de o vrajă a infinitului. Ne naștem cu dorul de a cunoaște, element vital aprioric. Poezia eminesciană, în totalitate, e o mare metaforă a dorului, ca echivalent al absolutului întangibil în erotică, al euforiei neumbeite în natură, al îndrăzneților demiurgici în creație. În viziune cosmică, astrele sînt propulsate de un „dor nemărginit”. Destinul a pus în om „nemărgini de gîndire” (Provostea magului), principiu de unificare între individual și universal. Prin „ale haosului văi”, simbolicul Luceafăr pereginează asemenea unui „gînd purtat de dor...”. Conceput ca un radar lăuntric, dorul eminescian își este suficient siesi ca reflex al tristității metafizice și experiență inefabilă a vieții. Exilul interior devine un mod de retranșare în ego, atunci cînd înălțarea într-un incandescent supra-ego s-a dovedit iluzorie. Precum Manole din baladă, poetul Luceafărului a practicat ascensiunea în spirit, visul treaz; obsedat de ideea limitelor, a tras greaua draperie peste cele comune, continuînd să viseze într-o reverie a reveriei. Spiritualizarea amintirii și materializarea întîmplărilor neîntimplate încă, forme ale visului, sînt în același timp expresii derivate ale dorului: idealități. Răsturnarea adormind, momentele de criză pierzîndu-și dramatismul, dorul aduce la suprafață curenți de adîncime, ovinind pasivității un Erlebniss delicat, o trăire la un orizont al reculegerii. Pesimismul eminescian are o brasă, care este dorul, factor compensator. Anxietatea unora dintre moderni eșuează, inevitabil, în tragic.

La modernul Arghezi din Osemînte pierdute, din Lingoare, din Psalmi, pagini îmbibate de melancolie difuză, nostalgia erotică (în filiația Sburătorului heliadese) se combină cu aspirația spre infinit, într-un Dor dur: „Lumea plînge de necazuri, / Tu-ți pui gîndul pe atlazuri / Și, de dor de vînt și mierle, / Faci cu acul fir de perle. / Îți ungi rînila cu argint. Te alinți cu zări ce mint...”. Insoțindu-și monologul cu mișcări de întrebări, Blaga imprimă dorului, — pe care-l vrea salvat de „efuziunile sentimentalismului și de ariditatea algorismului” — tensiune și gravitate metafizică. Privirile merg din treaptă în treaptă, înapoi, pînă în dininecua lumii, sau scutează un viitor mitic, precum în uvertura ciclului La curțile dorului: „Așteptăm / o singură oră să ne-mpărtășim / din verde imperiu, din raiul sorin. / Cu linguri de lemn zăbovim lingă blide, / Jungi zile pierduți și străini. / Oaspeți sîntem în tînda noii lumini, / la curțile dorului. Cu cerul vecini”. Dorul lui Blaga e, aici, mioritic, „aspirație trans-orizontică, existență care în întregime se scurge spre «ceva»”, cum însuși filozoful caracterizează fenomenul în lirica populară. La un examen atent, dorul se relevă ca o realitate psihică flotantă, unduitoare, între ceva posibil și utopic, la intersecția dintre expresie și impresie; este figurație și tatonare în necunoscut, continuitate și ruptură, rememorare a unui statu quo și proiecție într-un dincolo sau într-un altceva care sînt neștiutul. „Apa morților”, fenomen bovaric descris de Sadoveanu, e tot o manifestare a dorului. Răsturnarea trează acționează sistematic, limpezînd; dorul urcă lent, se învîrte în cerc, întîrzie, se autodevoră.

Sesizîndu-i particularitățile, atît cît le poate surprinde un străin, un publicist francez găsea că România e un pămînt al dorului: terre du dor (M. Vassereau, Roumanie, terre du dor, 1931). „Dorul”, „jalea”, „uritul”, remarcă Blaga, interpret de mare profunzime, sînt „stări de nuanță”, deci cu vibrație unică. „Nici unul din cuvintele dor, jale, urit nu e traducibil în altă limbă. Ele denumesc stări sufletesti românești. Fiindcă a traduce de pildă cuvîntul «dor», prin «Sehnsucht», nu înseamnă a traduce, ci a circumscrie o neputință. Cuvinte de asemenea natură constituiesc impermeabilitatea unui grai. Starea «dor» e așa de particulară și așa de mult împletită din nuanțe, încît de ea sînt pînă și vocala și consonanțele inese ale cuvîntului «dor». Asemenea cuvinte nu «înscamnă» numai ceva, ci ele fac parte, prin chiar sonoritatea lor, din ceea ce ele înscamnă” (Trilogia culturii, E.L.U., p. 218). Pentru a te apropia de esența fenomenului îl faut y être dedans. Trebuie să ai, pe lingă nostalgia timpului pierdut, capacitatea descoperirii eu-lui tău din viitor. Asemenea dialoguri sînt, de obicei, mute. Literatura aspiră să le împrumute voci. Dorul e o nobilă modalitate a poeziei: un meta-limbaj.

Liviu LEONTE

Dr. Ion Nica: EMINESCU, STRUCTURA SOMATO-PSIHICĂ

Dacă obișnuim a semna curajul ca una din calitățile care însoțesc opera unui prozator, a unui poet sau a unui critic, cartea doctorului Nica vine pentru a ne aminti necesitatea ca aceeași calitate să fertilizeze și munca omului de știință. Aplecîndu-se asupra personalității lui Eminescu, doctorul Nica reia întreaga documentație legată de boala și moartea poetului, propunînd noi ipoteze într-o demonstrație remarcabilă prin unitate, chiar dacă nu toate verigile sînt la fel de solide și o anume exagerare punctează argumentarea pentru a-i sprijini punctele de vedere. Să nu uităm însă că o asemenea cercetare apare după mai bine de 30 de ani de la ultimele contribuții de acest gen dedicate lui Eminescu, cele aparținînd doctorului Vlad. Eminescu din punct de vedere psihanalitic (1936) și profesorului Bacaloglu, Cîteva precizări din punct de vedere medical asupra lui Eminescu (1937), ele însele încheind o serie din care mai pot fi citate numele lui Al. Șufu, Pannaite Zosin, A. Șunda și G. Potra. Metoda lui Ion Nica se resimte de această întrerupere și e în consonanță cu obiectivele de anvergură ale lucrării. Ea pune în discuție toată bibliografia problemei fără nici un fel de prejudecăți, textele clasice alături de cele mai puțin „serioase” sau de cele compromise, reluate dintr-o perspectivă neinfluențată de exegeza de pînă acum. După doctorul Nica, interpretarea bolii lui Eminescu trebuie radical schimbată, în locul paraliziei generale ca efect al infecției luetice propunîndu-se psihoza maniaco-depresivă ca o explicație a cortegiului de manifestări care a însoțit declinul fizic și intelectual al autorului Luceafărului: „Așadar, Eminescu nu a fost victima unui lues, pe care nici evoluția bolii, și nici documentele nu-l atestă, și care n-a putut sta la baza unei paralizii generale pe care n-a avut-o, poetul prezentînd în ultimii ani tabloul clinic al unei pseudo-paralizii și al psihozei maniaco-depresive clinice de tip mixt”.

Întrebarea pe care ne-o punem în chip firesc la această rubrică vizează interesul studiului pentru istoria literară, în afara interesului real sau virtual avut de orice amănunt privind viața sau opera lui Eminescu. Cu alte cuvinte sîntem preocupăți să descoperim măsura în care datele despre omul Eminescu intersecționează opera, dezvăluindu-i fețe necunoscute ori adîncind date deja știute. Într-o pertinentă cronică dedicată cărții doctorului Nica, Nicolae Manolescu a făcut cîteva penetrante aprecieri asupra metodologiei, subliniind avantajele delimitării dintre viață și operă dar și riscurile ignorării totale a operei, ca expresie. În propozițiile teoretice, cu caracter de preambul, Ion Nica declară necesitatea raportării datelor privind ereditatea poetului la elementele biografice și la operă: „Dacă temperamental, afectiv și intelectual se întîlnesc la Eminescu predispoziții ereditare asupra semnificației cărora se străduie cu justificată curiozitate și interes, să vedem care este natura acestor antecedente și în ce măsură și-au lăsat amprenta asupra vieții și operei lui”. Dar dacă citim cu atenție cartea, ne dăm seama că pe parcurs ideea este abandonată și ceea ce ni se oferă este o interpretare exclusivă a temperamentului și caracterului omului Eminescu, a bolii care l-a minat și a cauzelor sfîrșitului. Autorul studiului, împotriva principiilor enunțate, e un pozitivist, restringîndu-și treptat aria de investigație, pînă ce e adus pe terenul solid al datelor psiho-fizice care permit formularea unui diagnostic prin eliminări succesive. Delimitarea e în avantajul cercetării, unei dezbateri cu obiect difuz fiindu-i preferabilă o concluzie pe teren oarecum limitat. Neavînd deci a-i reproșa lui Ion Nica absența operei eminesciene dintr-un studiu despre structura somato-psihică a poetului, putem totuși să ne exprimăm regretul că artistul Eminescu e prea puțin avut în vedere și că, atunci cînd apare, cele cîteva generalități, îndeobște cunoscute, care se spun despre el nu sînt în măsură să-l particularizeze într-un mod pregnant.

Rezervele enunțate nu sînt în măsura de a împiedica aprecierea vastității documentare a lucrării și, mai ales, relevarea punctelor de vedere originale care răstoarnă interpretarea tradițională a cauzelor bolii lui Eminescu. Rămîne în competența specialiștilor de a judeca justetea tezelor doctorului Nica, noi nu putem decît să-i relevăm coerența argumentelor, efortul de a cuprinde în demonstrație toate punctele de vedere, inclusiv acelea care nu îi servesc teza. Pentru Ion Nica, oprirea la o singură explicație duce la o inadmisibilă simplificare a unei probleme în care complexitatea este un dat fundamental. De aceea, el acceptă și rolul factorului ereditar, fără însă a-l absolutiza, ia pe larg în discuție noxele externe, insistînd asupra celor care au fost capabile să pregătească și să declanșeze boala, analizează fizionomia poetului, scrisul în diferite etape. Psihanaliza nu-l atrage, întrucît, după cum însuși mărturisește, unilateralizează și falsifică. Tentativa doctorului Vlad i se pare pîndită de pericole: „În poeziile și în proza lui Eminescu descoperim elemente autobiografice care, au dus la interpretări eronate. Astfel, doctorii Șunda și Vlad au mers pînă acolo încît au găsit în expresia artistică a operei poetului elemente morbide, cu care și-au făurit concluzii pripite, cu totul fanteziste. Premisele de la care au pornit — narcisism, grandomanie, dedublarea eului etc. — inexistente în structura lui Eminescu, nu puteau să ducă la concluzii veridice, acceptabile, de recunoscut”. Teoria lui Lombroso, la modă spre sfîrșitul secolului trecut, e supusă unei severe critici, cu contraargumente care apeleză la ultimele rezultate ale științei. Geniul nu e un degenerat superior, genialitatea nu e o varietate a nevrozei, legată obligatoriu de anormalitate și inadaptare. O statistică întreprinsă de Adela Juda în cartea Cel mai înalt talent (1953), folosită în lucrare, demonstrează prezența cu totul înșimă în rîndul artiștilor a schizofrenicilor și a bolnavilor psihici în general. Meritul cărții lui Ion Nica este disocierea netă a planurilor, negarea științifică, cu lux de amănunte, a unui raport causal între maladia poetului și operă.

Capitolele cele mai originale ale cărții sînt cele dedicate declanșării și evoluției bolii lui Eminescu, O viață de om și Zeul învins, în care doctorul Nica își detaliază diagnosticul diferențial, infirmînd în spirit polemic, diagnosticile anterioare. Ele vor provoca, desigur, intervențiile competente ale specialiștilor în măsură să avanseze și alte puncte de vedere în această controversată și pasionantă problemă, legată de soarta tragică a omului Eminescu, creator în scurta și zbuciumată sa existență al unei opere care se constituie ca cea mai înaltă expresie a spiritualității românești în decursul istoriei sale. Acesta este, de altfel, și rostul contribuțiilor personale, care nu se mulțumesc să repete ideile moștenite prin tradiție ci le reevaluează în spirit critic, în lumina cuceririlor științei și gîndirii contemporane. O carte valoroasă, cum este cea despre structura somato-psihică a lui Eminescu, interesează nu numai prin concluzii, dar și prin sugestiile oferite cercetătorilor viitoare. Una din ele ar putea pleca de la formularea categorică a lui Maioreșcu, reluată și dezbătută de mai multe ori în cursul lucrării: „Nu această viață i-a cauzat nebunia, ci germenul de nebunie înăscut a cauzat această viață”. Manifestîndu-și dezacordul față de absolutizarea factorului ereditar, doctorul Nica propune o interpretare mai nuanțată, care lasă însă deschise căile și spre noi supoziții. Fiindcă în formularea lui Maioreșcu întîlnim o idee foarte actuală în cercetările de specialitate, care trec în rîndul cauzelor manifestări considerate în mod obișnuit drept efecte. Cartea doctorului Nica nu rezolvă toate întrebările pe care le ridică, dar rămîne, și prin aceste sugestii, un punct de referință în exegeza eminesciană.

PARTICIPA :

- Prof. dr. ing. ALEXANDRU NEGOIȚĂ, șeful catedrei de statică și rezistență de la Facultatea de construcții — Iași, vicepreședinte al comitetului de organizare.
- Prof. dr. ing. MIHAIL DIACONU, de la Facultatea de construcții — Iași.
- Conf. dr. ing. NICOLAE ORLOVSCHI, de la Facultatea de construcții — Iași.
- Conf. dr. ing. IOAN CIONGRADI, de la Facultatea de construcții — Iași.
- Șef de lucrări ing. NICOLAE PEDA, de la Facultatea de construcții — Iași.
- Șef lucrări dr. ing. CONST. AMARIEI, de la Facultatea de construcții — Iași, secretar al comitetului de organizare.
- Ing. DANIEL DIACONU, șeful Filialei INCERC Iași.
- Ing. TRAIAN BIGAN, director general în Ministerul construcțiilor industriale.

Astăzi își încheie lucrările la Iași colocviul internațional privind calculul în domeniul plastic al structurilor, organizat de către Ministerul construcțiilor industriale prin Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor (INCERC) filiala Iași, în colaborarea cu Facultatea de laborare cu Ministerul Educației și construcții din cadrul Institutului Politehnic Iași.

Acordând importanța deosebită unei asemenea dezbateri revista noastră a organizat o masă rotundă, la care a invitat cadre didactice de specialitate, șeful filialei INCERC Iași și directorul general din Ministerul Construcțiilor industriale, care coordonează sectorul de îndrumare și sinteză din departament. În felul acesta, urmăm a prezenta o sinteză a problemelor și aspectelor aflate pe agenda colocviului.

Red. — Care este, în mare, scopul acestor dezbateri ?

Alexandru Negoită : — Una dintre problemele de mare importanță și actualitate în calculul construcțiilor este proiectarea unor structuri economice din punct de vedere al consumului de material și care să prezinte în același timp o siguranță maximă în exploatare. Acest deziderat, considerat pe bună dreptate „legea morală a proiectantului”, este impus de creșterea fără precedent a volumului de construcții în întreaga lume. România numărându-se printre țările în care această creștere este deosebit de importantă.

Printre preocupările susținute ale tuturor ramurilor mecanicii construcțiilor, care urmăresc folosirea cât mai rațională a capacității totale de rezistență a materialelor și structurilor și apropierea calculului de comportarea lor reală, proiectarea prin metode de calcul în domeniul plastic ocupă un loc de mare însemnătate și reprezintă calea modernă de abordare a concepției unor structuri de rezistență pe baze rigurose științifice.

Acest mod de tratare a problemei calculului construcțiilor a devenit posibil datorită progresului înregistrat în ultima vreme în ceea ce privește atât metodele de investigare proprii mecanicii construcțiilor, cât și colaborării cu o serie de alte domenii (matematica, fizica, cibernetica), care pun la dispoziție mijloacele unei cunoașteri mai profunde a fenomenelor și dezvoltării ca volum și complexitate a calculului.

Importanța și avantajele utilizării calculului dincolo de limita elastică constau în aceea că el conduce la valorificarea unor rezerve suplimentare de capacitate portantă, reducerea duratei de proiectare prin folosirea calculului automat, optimizarea soluțiilor constructive, în condiții de exploatare normală și de siguranță rezonabilă.

În momentul de față există acumulată o cantitate considerabilă de rezultate utile pentru proiectare, atât în ceea ce privește metodele de dimensionare, cât și metodele de determinare a eforturilor. Aceste rezultate trebuie valorificate fără întârziere și Colocviul de la Iași se înscrie pe linia eforturilor de introducere în practica de proiectare a unor procedee eficiente de concepere a structurilor, ale căror rezultate economice sînt apreciabile.

Red. — Citeva informații privind participarea ?

Const. Amariei : — Țările reprezentate la Colocviu sînt U.R.S.S., S.U.A., Cehoslovacia, Polonia, Ungaria, R.D.G., Anglia, Franța, Italia, Republica Federală a Germaniei, Japonia, Belgia, Chile, Canada, India și România. La comitetul de organizare s-au primit 90 de lucrări, care au fost publicate în trei volume însumind circa 1500 de pagini, difuzate la participanți precum și la instituții de proiectare, cercetare, execuție din țară și din străinătate.

Printre personalitățile de mare prestigiu din domeniul calculului construcțiilor, care participă activ sau cu lucrări la colocviu, se numără prof. Ch. Massonnet (Belgia), prof. P. F. Drozdov (U.R.S.S.), prof. P. G. Hodge și prof. E. Navy (S.U.A.), prof. A. Sawczuk (Polonia), prof. K. A. Reckling (Berlinul de vest), prof. G. Maier (Italia), precum și cei mai de seamă reprezentanți ai instituțiilor de învățămînt pentru construcții, cercetare și proiectare și ai întreprinderilor de execuție din țara noastră.

Sînt astfel reprezentate cele mai prestigioase școli ale calculului plastic, care au pus bazele acestui domeniu important al mecanicii construcțiilor și au contribuit la dezvoltarea sa ulterioară. Fără îndoială că la acestea se adaugă și aportul cercetărilor din țara noastră efectuate în cadrul Institutelor de învățămînt și de cercetare din București, Iași, Timișoara, Cluj.

Principii și ipoteze fundamentale

Red. — Intrucît dezbaterile au loc pe secțiuni, deci pe probleme, să trecem în revistă în mod succint, principalele lor preocupări :

Mihai Diaconu : — Studiile prezentate se referă în primul rînd la îmbunătățirea modelelor de calcul, în scopul apropierii acestora de fenomenele fizice reale, care au loc în elementele de construcții. Se propun astfel, o serie de procedee și modele menite să prindă în relații matematice nu exagerat de complicate, curbele reale ale comportării materialelor, precum și posibilitățile de luare în considerare a unor factori neglijanți de ipotezele teoriei plastice simple, dar care pot avea o pondere însemnată la anumite tipuri de secțiuni sau în anumite condiții de solicitare.

Se urmărește, de asemenea, găsirea unor forme cât mai corespunzătoare în exprimarea siguranței structurilor, precum și cunoașterea mai aprofundată a unor fenomene mai puțin stăpînite, cum ar fi oboseala elementelor de oțel, durabilitatea, influența defectelor de structură asupra stării de tensiuni și deformații la betoane, probleme speciale de contact în domeniul elasto-plastic sau viscoelastic.

Deși există o literatură destul de bogată în legătură cu calculul de dimensionare bazat pe considerarea stărilor limită ale materialelor și elementelor de construcții, lucrările prezentate la colocviu arată că mai sînt o serie de probleme neelucidate în privința stabilirii corecte a stărilor de eforturi și deformații pe secțiuni și în lungul elementelor și aduc contribuții importante în acest domeniu.

Concepții de structuri raționale

Const. Amariei : — Alte lucrări abordează probleme legate de metodele de proiectare a structurilor alcătuite din bare, ținînd cont de proprietățile plastice ale materialelor. O parte se referă la calculul structurilor, la acțiunea încărcărilor statice și în legătură cu acestea este de remarcat în primul rînd preocuparea autorilor pentru găsirea unor procedee practice de proiectare, în vederea obținerii unor structuri economice din punct de vedere al consumului de material. Astfel, foarte multe referate tratează probleme legate de optimizarea proiectării structurilor, imbinînd avantajele oferite de calculul în domeniul plastic cu cele ale utilizării calculului automat.

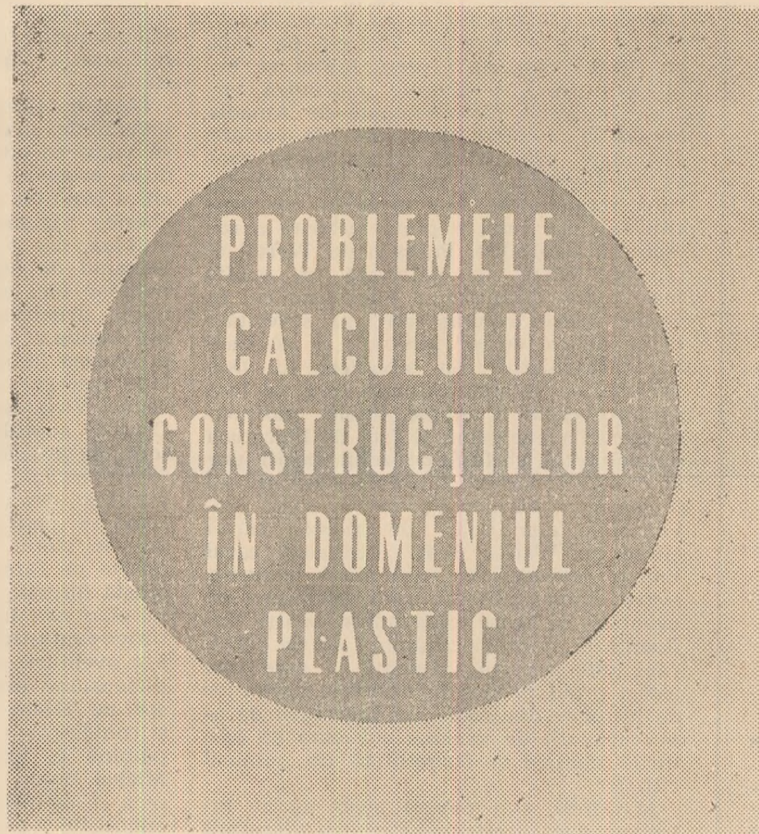
Trebuie subliniată de asemenea diversitatea structurilor pentru care se propun procedee de calcul bazate pe luarea în con-

siderație a comportării elasto-plastice a diferitelor materiale de construcții (oțel, beton armat, aluminiu).

Se impune și aici observația că literatura de specialitate este destul de bogată în studii privind calculul structurilor alcătuite din bare la acțiunea sarcinilor statice. Ipotezele considerate sînt însă în general fie prea restrictive, fie îndepărtate de realitate în anumite cazuri, ceea ce face ca metodele de calcul propuse să nu satisfacă exigențele unei proiectări pe baze rigurose științifice. Era de aceea necesară utilizarea unui aparat matematic mai evoluat, introducerea pe scară mai largă a calculului automat, precum și efectuarea unor studii aprofundate pentru extinderea calculului în domeniul plastic și la structurile din beton armat, care au o răspîndire foarte largă. Acestea sînt de altfel și notele dominante în conținutul lucrărilor colocviului.

Siguranță la acțiuni dinamice

Ioan Ciongradi : — Aceeași importanță o au multiplele aspecte ale determinării răspunsului dinamic și seismic inelastic al structurilor, la cunoașterea comportării diverselor sisteme constructive în domeniul elasto-plastic supuse încărcărilor repetate sau sub formă de impulsuri, precum și celor supuse sarcinilor mobile.

Sînt situații — la care se referă și lucrările în discuție — cînd apar sarcini dinamice de mare intensitate, care provoacă în materialul din care este alcătuită structura depășiri ale limitei de proporționalitate, chiar distrugerii parțiale; porțiuni din construcție „lucează” astfel în stadiul plastic, iar altele rămîn în stadiul elastic de comportare.

Dintre acțiunile extraordinare enumerăm cutremurele de pămînt, vînturile puternice, exploziile, creșterile brusce de presiune din rezervoare, cazane, conducte și din alte instalații industriale, combinațiile defavorabile ale încărcărilor mobile rezultate din condițiile de trafic de pe poduri etc.

Pentru determinarea capacității portante a sistemului constructiv și pentru aprecierea siguranței sale sub acțiunea încărcărilor dinamice de tipul celor menționate, se aplică teorii și tehnici de calcul care să permită cunoașterea comportării structurilor — a răspunsului ei — pe toată durata aplicării sarcinii dinamice exterioare, pas cu pas, de la începutul și pînă la sfîrșitul acțiunii sale.

Lucrările prezentate au meritul că stabilesc căile de aplicare imediată a rezultatelor cercetării în proiectarea construcțiilor — prin utilizarea unor metode rapide de verificare a comportării structurilor la diverse încărcări dinamice sau repetate — precum și în aprecierea siguranței acestor structuri.

Structuri de mari deschideri

Nicolae Preda : — Mai multe clarificări ale fenomenului s-au adus în domeniul plăcilor plane și planșelor. Problema plăcilor curbe subțiri rămîne însă complet deschisă cercetărilor; nu-i mai puțin adevărat că ea este extrem de dificilă, atît teoretic cît și experimental din cauza mulțimii parametrilor implicați și a relațiilor dintre ei. Descifrarea comportării acestor tipuri de structuri din momentul depășirii locale a limitei de elasticitate pînă la cedarea totală este destul de dificilă, pentru că depinde de o serie de parametri cum ar fi: configurația geometrică, proprietățile fizico-mecanice ale materialelor folosite, acțiunea încărcărilor etc., ale căror efecte se intercondiționează. Modelarea matematică a comportării elasto-plastice a acestor elemente de structură este și ea de asemenea destul de dificilă, din cauza deformațiilor mari ce-o însoțesc și a neliniarității dintre cauze și efecte, intuirea apriorică a desfășurării procesului de „lucru” pînă la cedare fiind uneori imposibilă.

Cunoașterea procesului premergător cedării și a mărimii sarcinilor de cedare se impun, atît pentru a ne feri de supradimensionare, care în cazurile în speță nu înseamnă și o siguranță mai mare, cît și pentru a avea o imagine clară asupra securității

mecanice ale materialelor, a modului de distribuție a eforturilor în elementele structurii, a rolului fiecărui element în preluarea sarcinilor, a gradului de siguranță necesar pentru elemente sau pentru ansamblul structurii, etc..

Problemele de cercetare experimentală privind comportarea dincolo de limita elastică a structurilor ocupă un loc important în cadrul lucrărilor colocviului atît prin studiile referitoare la încercarea structurilor la scară naturală și pe modele la scară redusă, cît și prin prezentarea mijloacelor tehnice și a procedeele de investigare pe cale experimentală.

Evaluarea capacității portante, stabilirea modului de cedare parțială sau totală, a caracterului de cedare pe elemente și structuri, analiza comportării acestora în diferite condiții de proces tehnologic și de exploatare a permis stabilirea unor criterii raționale în alegerea de structuri optime de tipul structurilor suspendate, structurilor pneumatice, ansamblurilor de plăci și elemente liniare, etc.

Introducerea și folosirea noilor căi de investigare experimentală deschide noi perspective în domeniul cunoașterii răspunsului real al structurilor la acțiunea sarcinilor, problemă ce-și păstrează în permanență actualitatea sa.

Concluzii după colocviul de la Iași

Traian Bigan : — Imi exprim satisfacția de a constata cu ocazia lucrărilor colocviului obținerea unor rezultate valoroase în studiul structurilor de rezistență și posibilitățile de aplicarea lor în practica de proiectare în general. Consider că referatele prezentate în cadrul colocviului constituie un material al cărui conținut reflectă preocupări de mare actualitate privind concepțiile de proiectare și realizare a unor construcții raționale.

În această ordine de idei aș dori să subliniez eficiența economică ce rezultă din aplicarea metodelor de calcul în domeniul plastic la proiectarea diferitelor tipuri de structuri.

Este știut că folosirea celor mai perfecționate procedee de calcul bazate pe ipotezele de comportare elastică a structurilor nu pot aduce decît o economie de 1—2 la sută. Utilizarea în proiectarea structurilor metalice a metodelor bazate pe ipotezele ce țin seama de comportarea inelastică a materialului poate conduce la economii de metal mai mari, pot depăși 5 la sută.

Acest lucru stimulează eforturile noastre pentru elaborarea și introducerea prescripțiilor de calcul, care să țină seama în mare măsură de comportarea reală a materialului, atît pentru structurile metalice, cît și pentru cele din beton armat, deziderat ce se încadrează în preocupările actuale și de perspectivă ale Ministerului Construcțiilor Industriale în lumina indicațiilor date de conducerea de partid și de stat.

Daniel Diaconu : — Așa cum a arătat și tov. ing. Bigan Tr. aș dori să menționez în continuare că exploatarea convenabilă a domeniului de comportare post-elastică a structurilor și introducerea noilor principii la calculul construcțiilor este una din căile cele mai raționale care poate conduce la economii însemnate de materiale deficitare și în special la reducerea consumului de oțel. Consider că datorită cercetărilor, a inginerilor, proiectanților și din execuție este să folosească din materialele prezentate în cadrul colocviului elemente de imediată aplicabilitate practică în scopul concepției unor structuri ce îndeplinesc condițiile de siguranță în exploatare și condițiile de preț de cost redus. Aș adăuga în final necesitatea dezvoltării cercetărilor și a unei colaborări mai strînse între factorii de specialitate din învățămînt, cercetare, proiectare și execuție în vederea realizării cu maximă eficiență a volumului

RED.

(Continuare în pag. 13)

mențiuni critice

FRANCISC PĂCURARIU:

Ochian simplu

Se poate ușor depista la Francisc Păcurariu o cadență pură, clasicista, acel ton de un livresc plăcut, colocvial, al diplomatului-poet. Volumul recenzat ne apare din această perspectivă mai ales ca o discretă, nuanțată autobiografie lirică, parcurgând emoții directe, nostalgii și aluzii istorice, mici monoloage mai mult sau mai puțin moralizatoare, peisagii schițate sigur, cu o notabilă tehnică a alb-negrului, a pudorii, iată: „Printre coloanele albe, de fum, ale toamnei, / ziua pălește și tot mai ades își ascunde o brazul...” (Nuntă în toamnă). Sensualitatea imaginii nu lipsește poetului, dar el își controlează insistent percepția poetică primă, instinctul liric și astfel poemele lui capătă un aer supraviețuitor; vorbind de „pulpa dulce a grului” el contrabalansează imediat cu o construcție de tipul: „Inviu din veșnicii din tot ce-a fost / și poate din ce-o fi...” (Invieri). Cred că realul merit al poeziei lui Francisc Păcurariu este capacitatea creatorului de a transcende cotidianul, de a-i da un sens, o substanță cultă, de a-l înobilă adică, încercând să descopere cu ferocitate sub obisnuit, mici miracole poetice, amplificate de ritmul versului: „...poetul stînd să vadă: / ...privești ce se umflă în taină, / ca mările noaptea, de calde / și mari traiectorii de vulturi uciși...” (Elegie de seară).

Francisc Păcurariu iubeste evident elegiile tomnatece, ale „ruginelor secrete”, nefiind totuși structural un pesimist, nici măcar un dezamăgit, filozofind cu măsură, atacînd în formă tonurile rezervate și elegante ale litografilor, puțin pedante, puțin tradiționaliste, versul avînd totuși grație, reținîndu-se.

Tonul propriu al volumului îl dau însă poemele cu timbru trist, de senectute, ușor dezabuzate, înțelepte, în care realitatea se confundă (voluntar) cu visul, coexistînd cu el în tonuri delicate.

Blagian cu măsură, ardeleanul Francisc Păcurariu se verifică prin poezia însumată în volumul **Ochian simplu** ca un liric calm, al trăirilor ordonate, lipsite de spectaculos și de stridente, al gesturilor compunite, culte, în care pădurile se pot răsfoli: „...singure ca niște cărți ciudate”.

DAN MUTAȘCU

ANDREI CIURUNGA:

Vinovat pentru aceste cuvinte

Un poet autentic este, în mod indiscutabil, Andrei Ciurunga. Aprecieră făcută, nu de mult, în „România literară” de către Șerban Cioculescu sună ca un act justițiar: „Nu știu care va fi evoluția talentului lui Andrei Ciurunga, care și-a atins poate culmea, nu mai înalță decît aceea a Ceahlăului, mică față de Gaurizankar-Everest, dar de pe creasta căruia vede tot rotundul țării, neuitat cîntat în „Geometrie”, poemul final din „Decastihuri”.

Volumul „Vinovat pentru aceste cuvinte” vine să adîncească și mai mult albia sensibilității poetului, firească și calmă la suprafață, dar purtînd în adînc eoul existențial nealterat, cu deschideri nebănuite: „Am învățat un cîntec; nu singur — mi l-au spus / o soră albă și o mamă sură, / venite rînd pe rînd în bătaură / din miazăziua vremii spre apus.” (Cîntec în oglindă) Acest gen de confesie nu este limitativ, A. Ciurunga abordînd fără complexe poezia jocului de idei, în care o fantezie sprintenă își spune cuvîntul: „O, în acest poem e-atîta calm, / încît, ca-ntr-o spirală cu sensul centrifug, / se-aude David îngînd în psalm / pe cînd trosnesc genunchii Ioanei d'Arc pe rug (Linaște). De aici și aspectul de bijuterie migălos lucrată a fiecărei piese, și tot de aici sunetul ei uneori aforistic: „Născute din setea pămîntului, / fîntînile cresc pînă sus / cu ape îndelung răbdătoare / la marginea drumului.” (Fîntîni). Poemul ar merita citat în întregime pentru fluiditatea și limpezimea viziunii. Altfel, A. Ciurunga este sentimental lucid, cu multă nostalgie în sufletul-i prea generos și delicat, pendulînd între dorință și resemnare. Versul devine grav, încercînd de rezonanțe multiple precum în poezia **Identitate** de inspirație vădit patriotică.

Andrei Ciurunga este un poet care seamănă numai cu el, configurînd în austeritatea sa profilul poeziei majore dintotdeauna, legitimitatea actului poetic ca mod al existenței umane.

HARALAMBIE ȚUGUI

O apropiere între Don Quijote și Emma Bovary pare, la prima vedere, de neimaginat. Pare doar, pentru că, așa după cum afirmă Tudor Vianu: „o curioasă afinitate leagă romanul lui Flaubert de Don Quijote al lui Cervantes, pe care scriitorul francez îl cunoștea bine și-l recitea adeseori”. Intocmai cum eroul spaniol reprezintă figura unui cavalier aflat într-o epocă în care „idealurile cavalerismului se istoviseră”, Emma Rouault înfățișează pe omul romantic „într-un moment în care aspirațiile lui deveniseră nepotrivite cu epoca”. G. Călinescu merge mai departe, afirmînd că „don Quijote este o Madame Bovary”, afirmație care, prin reversul ei, ne oferă imaginea **Emmei bătîndu-se** cu morile de vînt ale epocii. Ceea ce conduce către considerarea unei permanențe în ordinea tipologiilor literare, reflex al unei permanențe umane. Care anume oare?

În general, s-ar putea vorbi, cred, de disponibilități sufletești, interferînd pe dominante ce ilustrează aspirații în planul propriei realizări, contrariate (sau nu) de realitate. Cert este că aceste aspirații poartă amprenta epocii, fiind determinate de un întreg complex de fapte și împrejurări specifice. Adevărul devine evident, dacă îl comparăm pe Don Quijote cu cei trei mușchetari sau pe Robinson Crusoe cu eroii lui Jules Verne, Emma Bovary iese din discuție pentru că, indiscutabil, cartea a cărei eroină este nu poate fi încorporată, în nici un fel, literaturii de aventuri. Și dacă totuși am ambiționa o comparație, o putem situa pe eroina cărții lui Flaubert în paralel cu Thérèse Desqueroix a lui Mauriac, al cărui roman, cu același titlu, reeditează drama Emmei, în alte condiții și cu alt desnodămînt, nici apropierea de Don Quijote nemaifiind, de astă dată, posibilă. Să aibă în acest sens, vreo semnificație faptul că Emma îl citea pe Walter Scott, iar Thérèse pe Paul de Kock? Sau, dacă vreți, faptul că biblioteca lui Don Quijote cuprîndea volume în genul celor semnate de Amadis de Gaula, volume care, „deși de valoare secundară, erau foarte colportate în epoca lui Cervantes și rețineau interesul firilor romanțioase sau iubitoare de senzațional, așa cum în plină înflorire a romanului naturalist, Ponsson du Terrail și Georges Ohnet își păstrează un public masiv” (G. Călinescu)? Fapt este că, în carte, aceste volume sînt cu severitate triate de „el curro” (preotul) și „el Barbero” (bărbierul) din biblioteca lui Don Quijote, — și arse. Situație care ne lasă să întredem un anume, dublă, malițioasă ironie a autorului, și față de literatura de colportaj și față de zelul purificator al oficialităților ipostaziate de respectivul intransigent bărbier. Practic, nu toate provinciile domnișoare de pension care-l citează pe Walter Scott reeditează cazul Emmei Bovary. Dar, așa stînd lucrurile, putem totuși absorbi total literatura de aventuri de orice răspundere pentru influența ei, deloc neglijabilă? Și, de altfel, care este această influență și care este astăzi eoul produs în sufletele cititorilor de lecturile din domeniul literaturii de aventuri, atît de generos cultivată de editurile noastre și frecventată de publicul cititor?

Mai înții, s-ar cuveni poate să ne întrebăm dacă acest apetit pentru literatura de aventuri nu trădează, pînă la un punct, un anume bovarism literar. Altfel spus, un anume romantism aberant, care opune marii literaturii (inclusiv Don Quijote!), modesta carte de aventuri. L-am viza însă în felul acesta, pînă și pe Gide care spunea că preferă elegantelor volume tipărite pe hîrtie cretată, cele tipărite pe hîrtie groasă, cum ar fi, de pildă, o ediție populară din „Cei trei mușchetari”. Pentru ca același Gide să gireze, cu convingere, valoarea literară a romanului lui Simenon, reprezentînd, după cum se știe, o specie mai modernă a literaturii de aventuri și anume literatura polițistă. E vorba, oricum, de excepții, pentru că regula o constituie, din păcate, zona mai puțin pretențioaselor sau chiar nepretențioaselor narațiuni palpitate, de serie, la nivel de kitsch.

Să zicem însă că intervine discernămintul valoric. Avem atunci toate motivele să fim mulțumiți de ceea ce am numi funcția formativă a literaturii de aventuri? Problema este foarte delicată, fiind vorba de autentice mitologii, păstrate, peste decenii și chiar secole, cu un superstițios respect. Mă gîndesc la Robinson Crusoe, acest vajnic purtător de drapel al individualismului burghez, împodobit cu toate calitățile omului întreprinzător, dar de a cărui cel puțin jenantă lipsă de scrupule se face metodic abstracție, așa cum, probabil că a procedat, în entuziasmul său, și Jean Jacques Rousseau, cînd a apreciat cartea lui Defoe drept „cel mai fericit tratat de educație naturală”. E drept, pe insulă, Robinson Crusoe se dovedește un adevărat geniu al acomodării la condițiile date („un neguțator naufragiat” zice Marx, combătînd iluzia estetică a „robinsonadei”), dar de ce nu ne-am întreba, la urma urmelor, încotro naviga el atunci cînd a naufragiat? Răspunsul e dat de carte: spre Guineea, unde trebuia să contabilizeze un substanțial co-

AVENTURILE LITERATURII DE AVENTURI

AI. I. FRIDUȘ

merț ilicit cu sclavi, o parte dintre aceștia urmînd să reprezinte retribuția pentru activitatea prestată. El însuși căzută în sclavie, își recîștigă libertatea cu ajutorul unui maur, pe care nu va ezita să-l azvîrle în ocean, și al unui tînar, pe care nu întîrzie să-l vîndă ca sclav. În sfîrșit, să ne amintim că primul cuvînt pe care e nevoit să-l învețe Vineri (sclavul său „voluntar”) va fi cuvîntul „stăpîne”. Într-adevăr, întreprinzător și descărcător, stăpîn.

Desigur, toate acestea (și altele, oarecum inevitabile, inadvertențe etice) nu anulează valoarea educativă a cărții celui care, după propria-i mărturisire „la șaizei de ani a inventat o formă originală de excocherie: romanul modern”; deci, nu o anulează, dar alimentează nostalgia pentru romanul de aventuri care să nu mai fie tribut ar nici unui romantism aberant, ci unuia structurat pe dimensiunile complexei împliniri a destinului uman. De fapt, în această luminoasă perspectivă, care „să lege întregul univers în armonie” (cum spune Virginia Woolf despre Robinson Crusoe, supralicitîndu-i virtuțile) se înscrie, ca aspirație sau veleitate, mare parte a prodigioasei producții editoriale de aventuri, din mai toate timpurile, pînă la romanul polițist care, orice s-ar spune, are un statut cu totul special. Are locul aparte pe care-l ocupă Jules Verne în această direcție se datorează nu atît faptului că el este întemeietorul literaturii științifico-fantastice moderne, cît faptului că a dat aventurii sens creator și turbatoare dimensiune etică. Avîndu-l drept precursor pe Edgar Poe („acest geniu straniu și contemplativ” cum îl numește în „De la pămînt la lună”) îl depășește — după Michel Butor — prin viziunea integratoare a „Călătoriilor în lumi cunoscute și necunoscute”, menite, după autor, să realizeze, întocmai opereii unui nou Balzac, o cuprinzătoare, amplă istorie a universului. Țel inaccesibil, ca și „punctul suprem” al călătoriilor eroilor săi, ilustrare a fascinației absolutului, imposibil de atîns, fascinație exprimată alegoric și în „Moby Dick” al lui Herman Melville și în „Aventurile lui Gordon Pym” de Edgar Poe. În toate aceste cazuri, enigma științifică pe care, după părerea lui Michel Butor, o putem apropia enigmei polițiste, se integrează, la rîndul ei, unei enigme superioare, vizînd destinul uman. Pentru că, în definitiv, va spune Dostoevski, chiar și „fantasmagoria lui Poe e mai mult materială”. Cărțile în discuție devansează condiția speciei, instituindu-se drept replică față de concepțiile utilitariste sau puritane ale epocii, tocmai această replică dînd sens afirmației lui Herman Melville potrivit căreia „Moby Dick” urmărește să realizeze, o realitate mai înaltă decît aceea care se poate găsi în viața reală”. După cum se vede, declaratul divorț dintre vis și realitate nu e lipsit de nostalgia unei posibile concilierii.

Cert este că aventura se mută tot mai mult din domeniul picaresc, în cel al cunoașterii (pe care-l implica și mai înainte, dar într-o măsură variabilă) enigma lui, în mod potențat, chipul foarte de modă al criptogramelor. Și nu e lipsit de interes, în această ordine de idei, să amintim că „un precursor al lui Eminescu în materie kabbalistică a fost Eliade Rădulescu” și că „mulțumită cărții lui Zoroastru, Dionis se transportă spațial în lună (deși această călătorie are, în cele din urmă, sensul ieșirii din contingent), iar temporal, în epoca lui Alexandru cel Bun”. „Hieroglifa ce i-a slujit lui Dionis spre a se separa de eul empiric a fost cifra 7, numărul zilelor săptămîinii cosmice” (G. Călinescu).

Cu Alain Fournier („Cărarea pierdută”)

— influențat și el de Novalis — și cu Sainte Exupéry, purtător al unui „umanism al profesiei”, încorporat explicit mesajului cărții „Pămînt al oamenilor”, ne găsim iar în domeniul literaturii propriuzise, enigma dispensîndu-se, din păcate, atît în cartea polițistă, cît și în cea științifico-fantastică de dimensiunea ei superioară, implicit sau explicit formativă. Enigma nu mai prilejuiește deci un drum al cunoașterii, ea nu mai favorizează meditația asupra condiției umane, intriga polițistă cultivînd atîntul și bizareria în sine, excursia științifico-fantastică ocazionînd mult mai rar acel turburător fior, asemănător fiorului pe care, copii fiind, îl trăiam atunci cînd răsfoiam „cărțile de fizică, chimie și astronomie, sărmane cărți urfe, prea grele pentru noi, dar pline de cuvinte noi, de expresii indiscrifice și de promisiuni” (M. Butor). Acesta a fost și rămîne marele privilegiu al cărților lui Jules Verne, a căror valoare literară o realizezi, după același autor, mai cu seamă după ce te-ai familiarizat, în prealabil, cu Eluard și Lautréamont.

Se cunoaște răsunătorul proces făcut de Camil Petrescu cărții polițiste și de către Roger Caillois — mai temperat, totuși — nuvelei fantastice (care prefigurează literatura științifico-fantastică, speciile interferînd încă de la „Das Fräulein von Scuderi” de E.T.A. Hoffman care este „la suprafață o poveste criminalistică” — G. Călinescu). Să ilustreze această situație un punct terminus al literaturii de aventuri?

Nu e de crezut, mai ales că acest gen răspunde, și încă în parametrii de generoasă dezinvoltură, nesecatului apetit al omului pentru fabulație. Dar o hotărîtă întoarcere a cărții polițiste și a celeia științifico-fantastice în sînul literaturii mamă nu se poate produce decît prin eliberarea amintirilor specii din captivitatea epigonismului și a prejudecăților înrădăcinate, exacerbate expresii moderne ale mai vechiului romantism aberant. Acestor prejudecăți le datorăm, de altfel, platul rebusism polițist, în care crima și misterul devin simpli pioni, iar logica, o oarecare piesă fără importanță sacrificată fără milă ori de cîte ori cititorul trebuie făcut șah mat. Lor le datorăm și pseudo-scientismul care cultivă spaima individului în fața unui cosmos și a unei civilizații terifiante, în cuprinsul cărora eroul navighează fără busolă și fără (măcar!) perspectiva unui naufragiu gen, să zicem, Robinson Crusoe!

Iată de ce, o infuzie de romantism constructiv, propriu epocii noastre, ar fi salutară literaturii de aventuri, care să-și regăsească astfel sensul ei major, de hiperbolică afirmare, cu mijloace specifice, a personalității și căutărilor umane. Problema este, în primul rînd, aceea a unor noi resurse de inspirație, epigonismul datorîndu-se tocmai acelor obsesive (și comercializante, deseori) reluări a vechilor, epuizate resurse. O revitalizare a genului se poate produce, ca și în epocile anterioare, numai la interferența visului cu viața concretă, în contextul unei noi realități, mai înalte decît oricare alta, mai mult sau mai puțin imaginată, mai mult sau mai puțin exotică. Dacă e să ne referim la literatura noastră, atunci cărțile lui Constantin Chiriță semnaleză, în ansamblu tocmai o asemenea posibilitate, pe care o și fructifică cu un succes de public greu de contestat. De un interes remarcabil se bucură, în rîndurile cititorilor, și cărțile lui Haralambie Țugui, și altele, aflate, totuși, în minoritate, față de aventura de serie, încă masiv expusă în librării. N-ar fi oare cazul ca, plecîndu-se de la ceea ce s-a realizat, să înnodăm mai temeinic cartea contemporană de aventuri de marile tradiții ale genului? Pentru că, oricîtă aventuri a trăit cartea de aventuri — rătăcindu-se, uneori, de realitate, alături chiar de literatură — ea și-a păstrat, în cazurile esențiale, aptitudinea de a se înscrie ca prezență în epocă, prin cugetătoare proiecții ale imaginației cuprinse în narațiuni de o recunoscută elasticitate, vigoare și capacitate de a comunica cu cititorul. Pe acest „fir al Ariadnei” se poate înainta cutezător, întocmai eroilor lui Jules Verne, dar cu perspectiva impusă de vremurile al căror eou nu se poate să nu se regăsească — drept dimensiune de gîndire și prospectare, de fantazare, dacă vreți — și în cartea de aventuri. Deoarece, dacă, într-adevăr, așa după cum spune Marin Preda, valoarea artei poate fi apreciată după măsura în care „ea a cultivat în oameni curajul, spiritul de sacrificiu, solidaritatea, abnegația, eroismul” etc., nu vîd de ce tocmai literatura de aventuri s-ar eschiva de la această sacră misiune. Mai ales cînd, după aceeași prestigioasă conștiință literară a epocii noastre, „arta este deplină și misterioasă cînd cumulează puterea imaginativă a sufletului uman și aspirația omului către perfecțiune”.

Pentru aceasta, însă, literatura de aventuri trebuie să vrea, în mod decis și efectiv, să fie, cu adevărat, artă. Depășind victorios și pe toată întinderea ei condiția simplei veleități.

Investigarea actului de creație artistică și a faptului literar întâmplă de multe ori o nebanuită rezistență.

Ceea ce nu este atestat sigur și e neașteptat pe temeinice adevăruri, se găsește ajuns la capătul unor istovitoare căutări lângă limanul unor ape neutre, în care dubiul se scaldă nestingherit.

E de înțeles așadar, ce mesaj de remarcabilă importanță și se oferă atunci când ești pus pe neașteptate în prezența unor adevăruri de viață și de sirguință creatoare. Mărturiile proprii ale unor scriitori, ale unor artiști plastici, mărturiile unor muzicieni, etc., descoperite undeva pe hirtie, ori dintr-unde cele ale altora despre aceștia consemnate de o bună-credință publicistică, obțin în coroborare cu multe ale timpului, lumini și neașteptate înțelesuri pentru cel la care, sau la cele ce se referă.

Să ne mai gândim și cât preț află astfel de destăinări pentru un scormonitor al trecutului, de se întâmplă ca ele să fi aparținut și unor personalități ce-au fost soț-soție.

Soțul și soția, ambii scriitori, e prin urmare tema ce ne-am propus în cele ce urmează.

De ne gândim bine, confidențele de soțul acestora, ce ar ajuta mai bine unor cunoașteri, ne lipsesc.

Iată cum cercetătorul de miine, va fi mulțumit să ia cunoștință de spusile scriitoarei Ștefana Velisar Teodoreanu despre scriitorul Ionel Teodoreanu, în aspectul literat la literat, iar nu acela de soț-soție.

De nu se vor putea ocoli pe undeva, cum e firesc, și unele știute, ne împăcăm gândind că acele „unele” întregite de altele acum aflate, vor obține caracterul unicității. Deci...

— Ștefana Velisar începu-se a scrie — chiar de nu a publicat — înainte de a-l fi cunoscut pe Ionel Teodoreanu? Ori poate că mediul scriitoricesc de după căsătorie i-a stimulat latentele impulsuri?

— Cum de pe la cincisprezece ani încercam, în mare secret, să exprim în versuri și proză tot ce mă atingeau sau uimea în viață. Nimic valabil, bineînțeles. Parte din copilărie și adolescența mea s-au petrecut într-un mediu artistic foarte prielnic, în ambianța verșoarelor mele Delavrancea, pline de har și de dar, pe diferite planuri de artă: muzică, literatură, pictură, arhitectură. În jurul Căliei se adunau artiști mari din toate ramurile de artă: zeul tutelat al casei fiind Barbu Delavrancea, la care veneau marii săi prieteni: Vlahuță, Caragiale, Goga, și mulți alții. Margareta Miller-Vergy, vara tatălui meu, era și ea un centru în jurul căruia se grupau artiști și oameni de seamă.

— Când a descoperit că tovarăsa vieții sale i s-a așezat alături, la birou, cum a reacționat Ionel Teodoreanu?

— După ce m-am măritat cu Ionel Teodoreanu, nu am mai scris nimic, ani și ani. Nu mai aveam timp și consideram că era de ajuns că scria unul dintre noi. În schimb corespondam mult, mai ales cu vara mea Cella, care din totdeauna mă îndemna la scris; mă îmbia să scriu și Ionel, citeodată Domnul Ibrăileanu și Argezi.

Tirziu, la apelul lui Argezi pentru Bilete de papagal, cât și la stăruințele Căliei de a mă adresa și altor reviste, am trimis, sub pseudonimul Ștefana Velisar, unele mici scrieri. În secret de Ionel, căci mă temeam că mi se ruginise până și că mă fac de ris.

Argezi recunoscându-mi stilul, m-a dat de gol într-un bilet de papagal. Ionel a avut atunci o explozie de bucurie, deși era și nițel supărat că mă ascusesem de el, cel ce totdeauna regreta că mă lăsasem de scris.

— Înainte de a-și incredința scrierile sale tiparului, scriitoarea le citea lui Ionel Teodoreanu? Soțul scriitor a ajutat-o în munca sa literară; critic ori altfel?

— Uneori, da; alteori, nu, căci Ionel era foarte ocupat. Le citea deci gata tipărite. Nu mă ajuta

fiindcă mă supra-stima; era extrem de generos și indulgent pentru scrisul meu. Poate era astfel felul lui de a mă încuraja să scriu.

— Dar Ștefana Velisar cum îl ajuta pe Ionel Teodoreanu?

— Eu eram mult mai severă cu Ionel. Din mare admirație pentru el, doream să fie totul fără cusur.

— Ionel Teodoreanu lua în seamă eventualele observări ale scriitoarei? Și invers?

— Ținea seama, dar suferea în prima clipă și zicea că se lasă de scris. Eu mă juram că n-am să-i mai spun cinstit ce gîndesc. Și se înoura temporar cerul nostru. A doua zi dis-de-dimineață Ionel mă trezea din somn, vesel și mulțumit: Uite, să-ți citesc, e mult mai limpede și mai

a stat neconținut sub amenințarea morții (de care l-a salvat în ultimul ceas hirurgul și prietenul nostru Liviu Cîmpeanu), au fost scrise în intervalele de febră mare, în puținele ceasuri bune din acel an. Iar poemele La porțile nopții le-a scris când și cum apuca, printre picături și chiar în timpul proceselor, în anii de surmenaj și de greutate mari, ce au urmat, așa cum se încheagă rășina din trunchiurile brazilor răniți.

— Cum se manifesta scriitorul după ce incredința hirtiei frămîntările sale, revărsarea sufletului său? Se grăbea să trimită manuscrisul de îndată editurii, sau îl citea și altora dintre scriitori, de pildă lui Ibrăileanu? Ștefana Velisar avea de spus vreun cuvînt?

— Citea în timpul lucrului, când se nimerea să vină în vizită vreun prieten scriitor. Îi citea Domnului Ibrăileanu, lui Cezar Petrescu, lui Dinu Pillat și altora, ca să se verifice. Iar mie, zi de zi. Afară de poeme, pe care le cunoșteam parțial numai, fiindcă mă întristau adînc versurile acelea cu viziuni sumbre și obsedante presimțiri ale unui apropiat sfîrșit al său.

— Cei doi băieți ai scriitorului, în ce fel au luat cunoștință de creația literară a părinților? Și în ce fel s-au manifestat?

— N-aș ști să spun. Cu dragoste, cred, și cu „crede și nu cerceta”. Erau de mici deprinși a respecta munca tatălui lor; să-l menajeze, să-l admire și pentru abnegația lui de a-și sacrifica scrisul său toate vacanțele. De altminteri, amîndoi au moștenit de la tatăl lor o mare ușurință de a se exprima în scris. Mai ales Oswald (Gogo), care scrie poezii valabile și proză plină de fantezie. Celălalt, Ștefan (Afane) a transpus scînteia pe alt plan; este pictor, dar are și condei bun și vorbește bine cînd trebuie să ia cuvîntul.

— Citea în timpul lucrului, când se nimerea să vină în vizită vreun prieten scriitor. Îi citea Domnului Ibrăileanu, lui Cezar Petrescu, lui Dinu Pillat și altora, ca să se verifice. Iar mie, zi de zi. Afară de poeme, pe care le cunoșteam parțial numai, fiindcă mă întristau adînc versurile acelea cu viziuni sumbre și obsedante presimțiri ale unui apropiat sfîrșit al său.

— Cei doi băieți ai scriitorului, în ce fel au luat cunoștință de creația literară a părinților? Și în ce fel s-au manifestat?

— N-aș ști să spun. Cu dragoste, cred, și cu „crede și nu cerceta”. Erau de mici deprinși a respecta munca tatălui lor; să-l menajeze, să-l admire și pentru abnegația lui de a-și sacrifica scrisul său toate vacanțele. De altminteri, amîndoi au moștenit de la tatăl lor o mare ușurință de a se exprima în scris. Mai ales Oswald (Gogo), care scrie poezii valabile și proză plină de fantezie. Celălalt, Ștefan (Afane) a transpus scînteia pe alt plan; este pictor, dar are și condei bun și vorbește bine cînd trebuie să ia cuvîntul.

— Citea în timpul lucrului, când se nimerea să vină în vizită vreun prieten scriitor. Îi citea Domnului Ibrăileanu, lui Cezar Petrescu, lui Dinu Pillat și altora, ca să se verifice. Iar mie, zi de zi. Afară de poeme, pe care le cunoșteam parțial numai, fiindcă mă întristau adînc versurile acelea cu viziuni sumbre și obsedante presimțiri ale unui apropiat sfîrșit al său.

— Citea Ionel Teodoreanu copiii săi din cele ce scria proaspăt? Dar Ștefana Velisar din ale sale?

— Ionel nu citea copiii noștri și nici eu, dintr-un fel de pudoare, o sfială față de tînăra generație. Dar fiii noștri asistau cînd citeau la noi acasă: Doctorul V. Voiculescu, Philippide, Lesnea și alții.

— Liricul, tulburătorul liric Ionel Teodoreanu a scris și versuri, nepublicate în timpul vieții sale, au fost ele cunoscute, în manuscris, de alții?

— Da. A scris frumoase, zburzate, tulburătoare poeme, în anii lui din urmă și le citea la o seamă de prieteni și cunoștințe; unora le-a și dăruit din ele.

— A scris și Ștefana Velisar versuri?

— Da. Am scris și eu niște poeme de durere, cînd am rămas văduvă. Le cunoștea Sadoveanu și le știe Philippide, Valerica Sadoveanu, Dinu Pillat, Cella Delavrancea și încă alți citiva.

— Chipul soției, luminos, chiar de n-a fost numit, apare emoționant în opera scriitorului. Scriitoarea a răspuns la fel?

— Nu. Cu excepția paginilor de amintiri: Ursitul și a poemelor de durere, Ionel nu apare în nici o altă scriere a mea.

— Preferințe comune în literatura românească și cea de pe alte meleaguri?

— Ne potriveam perfect în gusturile noastre literare și admiram împreună pe marii noștri scriitori și pe cei ai literaturilor străine: Eminescu, Argezi, Goga, Philippide, Blaga, Pillat, Demostene Botez și mulți alții; Sadoveanu, Creangă, Galaction, Delavrancea, Rebreanu, Cezar Petrescu, Vlahuță, cei doi Caragiale și încă nenumărați... Apoi: Baudelaire, Verlaine, Edgar Poe, Tagore, Claudel, Tolstoi, Dostoievski, Andreiev, Balzac, Saint Exupéry, Alain Jourmier, Shakespeare, Thomas Mann, Marcel Proust, Kipling... Ar fi prea

lung de enumerat. Citeam foarte mult amîndoi.

— Dezacorduri pe aceeași temă?

— Nu existau.

— Ne-ați spus cîndva, în treacăt, că Ionel Teodoreanu nu-și făcea inimă rea din pricina criticilor negative. Și tot așa, n-a păstrat articolele ce s-au publicat asupra sa și asupra operii sale.

— E adevărat. De aceea nici nu prea știu care erau cei care-l atacau. Cît despre mine, nu țin minte să fi avut un critic prea sever; poate fiindcă nu prea luau în seamă scrisul meu.

— Scriitorii Ștefana Velisar și Ionel Teodoreanu au fost oare în totul admiratorii lui Al. O. Teodoreanu, cealaltă glorie a familiei?

— Da. Îl admiram mult amîndoi și îi prețuim până înăuntru, vorbele de duh care-i zburau neîncetat de pe buze. Mătușa noastră Florica Muzicescu îl poreclise: „Hăzosul”. Îl admiram și la vorbă, și la scris, unde Păstorel se arăta foarte exigent față de el însuși, lăsînd deoparte unele articole publicate pe la reviste cînd n-avea bani, scrise „la minut”, și pe care nu le socotea nici el a fi literatură, ci publicistică de „cîrpit o nevoie”.

— Autorul Hronicului... a adresat în vreo împrejurare a-nume, catrene ori epigrame scriitorilor Ștefana și Ionel? Dar fiecăruia în parte?

— Nu țin minte. N-am memorie bună pentru epigrame și bancuri. El l-a poreclit pe Ionel: Metaforel.

— Băjenia revistei Viața românească de la Iași a atras ca într-un mare puhoi o altă băjenie, a celor mai de frunte scriitori ieșeni văduvinduse astfel fama acelei vechi Cetăți—Renaștere. Din rîndul pribegilor n-au lipsit scriitorii Ștefana și Ionel Teodoreanu. Cum a rămas „ulița copilăriei” și ce a devenit „casa bunicilor”?

— Ne-am mutat și noi la București, ca toți cei de la Viața românească, după moartea Domnului Ibrăileanu, animatorul ei, și am pierdut legătura cu revista. „Ulița copilăriei” și „casa bunicilor” din Iași nu mai aparțin Teodorenilor decît în amintire.

— Ce-a însemnat atunci, și mai tîrziu pentru ambii scriitori, trecerea în amintire a cetății — zvon de istorie și cultură?

— De atunci a început Ionel să numească Iașul: „Dulce tîrgul Ieșilor”.

Consemnat de Mihail STRAJE

sună falezzele

*Înfloréște piatra ca focul.
Falezzele sună la atingerea trupurilor
Și cîrduri timide valsează
Într-o roată a norocului.

Fierbinte e fluviul
Și se dilată ca ochiul plîns.

În el trupul tău
Ca o vidră se scaldă.*

peste lume, urma

*Între două maluri
Lumea mea se-ntinde;
Înima cîmpei între două spice.

A căzut azi-noapte
Un cocor în fluviu
Cine să mi-l plîngă,
Cine să-l ridice?

Între două clipe fulgeră iubirea.
Între două alge
Marea-și sună turma
A căzut în mine
Steaua și neantul.

Seamănă un strigăt peste lume urma.*

faleză

*Cu aburi de plumb,
Vîntul inundă marea.
Păsări de apă ciugulesc clandestin
Trupurile peștilor plîtinde
În odihna cea mare.

Doar eu, pe faleză,
Plop fără vară în frunze —
Și salcia cu tîngui de femeie
Ce-și cheamă pescarul.*

odihna apei

*Mă adun la malul cu spătar de piatră
Și-n odihna apei, obosit, mă-nsum,
Cînd lăstuni de alge lunecînd pe valuri
Își aruncă-n cer penele de scrum.

Zborul lor încarcă de mișcări neantul.
În privirea-mi dusă dansul și-l înscriu,
Lung îmi sună apa clopotul tăcerii
Și-mi topește-n suflet ceața de pustiu.

Pești cu pene roșii vin mișcînd din buze
Descifrîndu-mi taina negrului adînc
Și mă văd prin valuri călărînd meduze,
Cu armuri de oase prinse la oblic.*

Nicolae Grigore MĂRĂȘANU

PREMIERE ÎN PREGĂTIRE

La Teatrul Național „Vasile Alecsandri” se desfășoară în plin repetițiile pentru apropiata stagiune. Cele dintii spectacole vor fi „Iași în carnaval” de Vasile Alecsandri și „Celestina” de Fernando de Rojas. Ambele spectacole sînt pregătite de regizoarea Cătălina Buzoianu și pictorul scenograf Mihai Mădescu.

Distribuția piesei lui Alecsandri (fotografia de sus) cuprinde aproape întreg colectivul teatrului, între care: Teofil Vălcu, Dionisie Vițcu, George Macovei, Sergiu Tudose, Cornelia Gheorghiu, Adrian Tuca, Petru Ciubotaru,

Virgil Costin, Const. Popa, Silvia Popa, Tr. Ghițescu, Al. Blehan, Cornelia Hincu, Puiu Vasiliu ș.a.

„Celestina” se bucură de aportul unei mari actrițe, din păcate prea puțin folosită în ultimele stagioni: Margareta Baciu, artistă emerită (în fotografia de jos, împreună cu Dionisie Vițcu). Alături de ea vor apare Violeta Popescu, Emil Coșeriu, Virginia Carabini-Raicu, Gelu Zaharia, Petre Ciubotaru, Virgil Costin, Silvia Popa, Aurora Roman, Cornelia Hincu, Papil Panduru și alții.

Colaje

Pipăindu-și extaziat, tuburile, Ensor ar fi fost mult tulburat privind discul newtonian acolo unde culorile se macerează, se implică una în alta într-o elocvență de neconcept.

Pictura albă — aici gândirea pare a depăși acest fenomen și pare a-i rămâne supus. Inoperantele paradoxuri, melancolicele jocuri în infranunțe.

Intr-o antologie de titluri suprarealiste ar trebui să figureze „Regele și regina străbătuți de nuduri repezi” și „Mireasa dezbrăcată de celibatari”. Duchamps — genu redus la ingeniozitate, cum paradoxal spune Cassou.

Dürer — „Melancolia” (gravură incizată în cupru), loc pur al grandorii și al lăptosului enorm. Cîtă distanță pînă la „Infanta Margarita”! Velásquez să fie pictorul infantei și în același timp al idiotului din Coria? Se pune întrebarea pentru a-l controla inutilitatea.

Tudor Onica, student în anul I al Institutului, 21 de ani, artist constituit de la 17-18 ani își asumă în tăcurnie cultul desenului renascentist și al marilor pinze. Autor a 2-3 expoziții, fusese remarcat de P. Comarnescu.

Istoria artei încă nu a devenit o arhitectură completă, o nostalgie de progresie geometrică există în sufletul aproape erudit. Se știe că Cézanne îl cunoscuse pe Leonardo, dar Leonardo de Cézanne încă nu auzise. Istoria artei pare a fi nu doar retrospectivă (și nu doar istorică).

Chiar citind marii Pacifici — Aristofan, Plutarh, Erasmus — să continuăm a ne explica gustul lui Leonardo pentru fuzeele rotative care putea ucide oamenii destul de rapid. Pentru a fi mai teribilă o ajută cu vapori de sulf. Leonardo are lapidare idei pentru carul de luptă prin care oa-

menii pot fi secerăți (chiar desenează bucăți și cîrpe de oameni). La unele care pune și bite din lemn irezonabil. Folosește cocleala și are certitudinea morții sigure a celui care o inspiră. Poate avea stări de joacă (desigur) și poate și de mizerie (orgoliu Iovit) dacă Giovanni Ambrogio de Predis l-a primit cu dormitul (adică renascentistul nu avea unde să doarmă). Să fi avut darul dualității precum țarul bulgar Simeon? Se știe că refuzîndu-i-se proiectul mausoleului făcea scheme pentru casele de toleranță, destul de discrete ca indivizii să fie mascați, Misionar și aic? Nu este decât o condamnare continuă pentru acel care nu crede decât în ceea ce poate fi măsurat dar dorește să facă pasul spre abstracțiune. Și l-a făcut! Și apoi biografia confirmă sau deconfirmă opera.

Am văzut acum vreo 6 ani un chip lucrat direct în cîmp stînger, din pămînt maleabil, argilos, la marginea unei păduri. Mi se pare că era a lui Cristian B-

În 1970 criticul și plasticianul Petru Popovici prezenta un pictor sinoptic, preocupat de forme spațiale în devenire: Victor Munteanu. Numirile lucrărilor (pe care nu le-am văzut) au incantație axiomatice de geometru: Cerc incandescent, Planurile gândirii, Puritatea imaginii, Echilibru compromis, Curiozitatea cunoașterii, Amnixa, Oracol pentru mine însumi, Necesitatea unei imagini adevărate, Așa și așa pură, Urme sinoptice, Ștrafă posibilă, Adevăr incert, Simplitatea pașilor cuceriți.

A privi cu atenție Palazzo Strozzi (Benedetto da Maiano și Simone Cronaca). Gloria elocvenței este tăcerea — Dar gloria tăcerii este însăși tăcerea. Un Vermeer în acest „palat” ar fi un ritual impropriabil și sagace prin refrigerență.

Cristian SIMIONESCU

ASCEZA IMAGINII

O întrebare a rămas și rămîne mereu în actualitate: ce exprimă muzica? Probabil că un răspuns tranșant nu va putea fi formulat niciodată așa după cum nimeni, niciodată, nu va putea să explice sau să descrie surisul Giocondei.

La prima vedere, o frază muzicală nu semnifică nimic mai mult decât propria ei expresivitate. Rămînce de văzut însă dacă acest lucru înseamnă mult sau puțin în raport cu întrebarea în cauză. Oprindu-ne pentru moment aici, vom semnala — ca o caracteristică aparte — modul specific al limbajului muzical de a-și exercita funcția semantică într-o manieră foarte directă, adică mergînd la expresie fără a mai trece și prin semnificație — expresia, așa cum observă M. Dufrenne, fiind ea însăși un mod originar și în același timp o condiție a semnificației.

Oricine ascultă cu atenție și în întregime o lucrare muzicală sesizează un subiect, căci ascultînd a simți ceva și în muzică — și de fapt nu numai în muzică, ci în general în lumea artei — a simți este sinonim cu a înțelege. Această înțelegere, această sesizare a subiectului nu este în ultimă instanță decât stabilirea unei relații cu un caracter distinct prin care a rămas impresionat — spunem noi — un întreg auditoriu dintr-o sală de concert. Lucrul acesta se întîmplă în mod curent cînd avem de-a face cu o muzică bună într-o interpretare bună. De fapt, ce s-a petrecut? La finele concertului am constatat o reacție generală și spontană în același timp. Singura concluzie logică în acest caz este aceea că fiecare din componenții auditoriului a recepționat un mesaj, o comunicare. Sensul general al comunicării circumscrie un subiect, o înlănțuire procesuală care îmbracă aspectul unei configurații precise și stabile. Din moment ce muzica transmite o stare — și ce altceva ar putea ea transmite pentru a reuși să provoace reacția de care vorbeam mai sus — putem sublinia o primă concluzie ce se impune de fapt de la sine: premisa muzicii stă sub guvernarea unei dispoziții afective, a unui sentiment. Dar sentimentul nu este numai o premisă, ci și materie propriu-zisă a muzicii.

În consecință, expresia muzicală apare ca o cunoaștere conturată dintr-o continuă înfruntare cu sentimentul. Și spunem înfruntare pentru că sentimentul în raport cu muzica apare inform, tinzînd să se consume în premisa lui particulară adică în pasiune. Manifestarea lui firească îl transformă într-un obstacol, într-o materie amorfă și rebelă care pentru a deveni artă trebuie supusă, implantată în formă, în Gestalt. Prin urmare expresia muzicală este rezultatul unui travaliu de reprimare a sentimentului ce nu poate apare în cadrul ei decât purificat și transfigurată prin contemplație. Așadar, captînd și reproducînd mișcările sensibile și ale spiritualului, muzica se dezvăluie în esența sa ca o artă a distilării ideale, sau — ca să folosim un termen hegelian — o artă a „interiorului” ce se sesizează pe sine. De aici însă caracterul abstract și dificultățile în definirea precisă a unei semnificații a muzicii — în măsura în care se mai poate vorbi de așa ceva — dificultățile cauzate pe de o parte de imaterialitatea sunetului, iar pe de alta de faptul că muzica configurîndu-se în timp exclude orice posibilitate de aluzie spațială. Ceea ce nu poate avea drept consecință decât senzația că muzica ar fi o aparență produsă de spirit. Aspațializarea muzicii mai înseamnă însă și expurgarea ei de orice aluzie figurativă — cea mai reductibilă dintre dificultățile ce îngreuiază așa numita „înțelegere” a muzicii — reductibilă prin felul aparte în care constrînge limbajul muzical să se adreseze conștiinței. Nonfigurativismul și aspațializarea violentă caracteristica esențială a acestuia de a fi spațială și obiectivată prin vază.

Conștiința nu există în afara obiectelor, ea definitivîndu-se ca un proces de reificare și dacă lucrurile pătrund în conștiință prin percepții, sentimentele și emoțiile nu pot fi receptate la nivelul ei decât în măsura în care sînt reificate, adică în măsura în care li se acordă o existență obiectivă, concretă, căci fluxul conștiinței noastre, așa cum observa W. James, tinde către elemente stabile. Cu mult înainte — însă în același spirit — Giambattista Vico definise arta ca un proces de creare a unor obiecte. Prin particularitățile lor individuale acestea fac posibilă sesizarea unor „qualia” sensibile, care — stabilite în conștiința noastră devin puncte luminoase ce fac ca tonalitatea vagă a unui sentiment să devină concretă, să capete un sens și să se cristalizeze în conștiință ca imagine. Or, în raport cu conștiința, obiectele sonore au un statut mult mai aparte decât în celelalte forme de artă. Dacă în sculptură subiectul devine rapid accesibil prin însăși insubstanțializarea sentimentului în forme și contururi, ceea ce duce la nașterea obiectului plastic ca o prezență distinctă vis a vis cu interioritatea celui care îl contemplă, în muzică opoziția dintre obiectul artistic și cul receptor se volatilizează. În mod paradoxal însă toate aceste dificultăți se convertesc în calități ce potențează la maximum expresia muzicală, căci, negăsîndu-se în fața unui obiect concret, ci în fața unui Kinesis, a unei configurații dinamice, conștiința se lasă antrenată, răpită de relieful tensional al acestuia care îi invocă un sentiment, o stare și se cufundă fascinat în autocontemplație. Autocontemplîndu-se, ea întreprinde însă implicit și un travaliu de analiză a sentimentului evocat și pentru a-l putea analiza îl obiectivează, îl convertește în imagine. Ajunși aici, putem parafraza — mutatis mutandis — o afirmație a lui Stravinski susținînd, la rîndul nostru, în baza celor expuse, că muzica nu *ilustrează nimic* — pentru că nici nu se poate ilustra ceva în absența imaginii. Imaginea este exterioară circuitului parcurs de ceea ce am numit mesajul muzicii. Ea apare ulterior în momentul în care receptorul, din dorința de a pătrunde mai clar acest mesaj, îl obiectivează așa cum am văzut. Nu este exclus ca și în cazul compozitorului care creează lucrarea X să se pornească de la un sentiment obiectivat în imagine, dar imaginea acestuia nu va fi niciodată identică cu aceea a ascultătorului, căci muzica nu continuă reveria, ci o dezagregă prin însăși tendința ei de reprimare a vizualului. Expresia muzicală se realizează pe un plan superior al acesteia, în ceea ce Bachelard ar numi „la pure jouissance du spirituel”, atîngînd starea cea mai perfectă de puritate posibilă. Manifestîndu-se ca o funcție a imaterialității sonore și adresîndu-se auzului — sint teoretic ce ține de o receptivitate interioară, imaterializabilă și deci intraductibilă — expresia muzicală declanșează o acerbă sete de imagine prin tentația conștiinței noastre de a o supune analizei care am văzut cum se petrece. Din reprimarea vizualului rezultă că se va naște însă un paroxism imagistic, căci nucleul lăuntric al psihicului uman va veni în întîmpinarea muzicii cu un tezaur în care coexistă toate imaginile lumii, pe care în contact cu muzica le va ilumina prin sentimentul ce i s-a evocat. Prin sentiment muzica păstrează de fapt o legătură permanentă și intimă cu lumea, limbajul său constituîndu-se ca o „relație a tuturor relațiilor... ce leagă și înlănțuie diferitele regiuni ale lumii”. (Heidegger). Pentru a înțelege și mai clar acest lucru, să urmărim felul în care Benedetto Croce definea sentimentul. El ar fi „însăși viața practică, care, fiind acțiune a subiectului este și acțiune suferîndă de acesta, adică acțiune dar și sentiment al acțiunii, acțiune dar și plăcere sau durere. Practica, continuă Croce, devine sentiment numai cînd se transformă în activitate teoretică, cînd nemafiînd acțiune în act este simțită și privită doar sub aspectul acțiunii suferite”. Rezultă că transfigurînd sentimentul expresia muzicală transfigurează un element relațional în raport cu lumea pe care acesta o înglobează în diversele lui forme de reacție. Această transfigurare definește natura expresiei muzicale ca un catharsis intelectual și afectiv, un „epoché” cum ar spune Bachelard, o punere între paranteze a realului prin derealizare.

În același timp inanalizabilul farmec al muzicii devine într-un fel un efect al debarasării de abulia vizualității, realizîndu-se în cea „asceză a gândirii” (Gelassenheit) de care vorbea Heidegger, de fapt — în virtutea celor discutate — o asceză a imaginii, ce reușește să sugereze fără să dezvăluie, evitînd degradarea și pătrînd prospețimea primordială a imaginii, prospețimea și tineretea lumii în sufletele noastre.

Dan ANGHELESCU

INTELI- GENȚA CÎNTĂ- REȚULUI

Walter FELSENSTEIN

Profesorul Dr. Walter Felsenstein, Directorul artistic al Operei Comice din Berlin (R.D.G.), autorul acestui articol, figură proeminentă a vieții muzicale contemporane, neobosit și asiduu cercetător în domeniul spectacolului liric, a reușit să pună bazele unei trupe recunoscute pentru modul realist de a înțelege și intruchipa conținutul unei partituri de operă. Spectacolele lui Walter Felsenstein constituie o dovadă grăitoare a faptului că opera poate supraviețui numai atunci când limbajul ei găsește un numitor comun cu limbajul celorlalte arte ale contemporaneității noastre.

George ZAHARESCU

În zelul lor de a dori să furnizeze experiențelor din domeniul scenei muzicale fundamentările științifice indispensabile apărării împotriva ignoranței, teoreticienii alunecă adesea în reflexiuni de ordin estetic pe care cei cărora le sînt destinate spre aplicare practică nu le pot urma. Acești teoreticienii nu sînt suficienți de informați asupra inteligenței cîntărețului, asupra nivelului formațiunii sale estetice și nici nu sînt în măsură să-l influențeze sau să-l încurajeze metodic în dezvoltarea sa. Pe de altă parte, foarte rar, interpretul-cîntăreț — prin profesia și formația sa — este independent în opiniile sale artistice dispunînd fără restricții de mijloacele sale vocale, psihice și fizice. De asemenea, exigențele la care îl supun astăzi un teatru de operă progresist îl duc pe interpretul cîntăreț cel mai adesea în mîinile dirijorului și al regizorului, într-un fel suverani pe destinele sale. Dacă interpretul liric nu este ajutat să capete încredere în sine, în conștiința și responsabilitatea sa, el nu va putea fi niciodată utilizat ca un *interpret creator*. Oricît de divergente ar fi concepțiile contemporane referitoare la interpretarea operei — importanța centrală a cîntărețului nu poate fi pusă la îndoială.

Și azi, ca și ieri, pe primul plan figurează ca problemă vitală sciziunea funcțională a actorului, dificultatea, adesea incapacitatea de a suprapune tehnicii cîntului expresivitatea imperios necesară. Nu este vorba de interpreți puțin dotați sau de victimele unei false formațiuni vocale, ci de mulți acei al căror talent actoricesc, calificare vocală și inteligență i-au făcut elemente corespunzătoare pentru teatrul liric. Beneficiind de o instrucție generoasă și calificată, ei au dovedit deja posibilitățile lor într-un fel sau altul, dar de fiecare dată cînd studiază un rol nou, aceleași probleme le barează drumul. Dacă întîlnesc în pregătirea lor un regizor răbdător, înțelept și experimentat în munca cu cîntăreții și dacă dirijorul respectiv se preocupă și de pedagogie, ei reușesc, după o muncă grea și de multe ori jenantă, performanța mai mult sau mai puțin omogenă de a integra într-un singur tot calitatea de cîntăreț și actor. Dacă interpreții

întîlnesc însă regizori ale căror intenții scenice trec pe deasupra dificultăților individuale, sau dirijori interesați numai de realizarea concepției lor sonore, se poate vorbi că avem de a face cu un gen de dresaj impersonal. În aceste condițiuni, interpretul este mult prea preocupat de problemele sale tehnice pentru a mai putea realiza o comunicare autentică demnă de crezare și în consecință se rezumă la „recitarea” rolului său, neglijînd relația cu partenerul. Se ajunge astfel la comiterea celor trei mari greșeli capitale ale acțiunii scenice create: *absența libertății personale, recitarea și absența partenerului* — comise nu de un diletant ci, în mod absurd, de un interpret care a învățat și care știe din experiență ce urmări au asemenea greșeli. Dar prin propriile sale forțe nu va ajunge niciodată să le evite. În acest mod de rezolvare a problemelor el stînjește partenerul care posedă o tehnică vocală adecvată realizării expresivității, intră în conflict cu regizorul și încercînd să-l satisfacă pe acesta lărgeste conflictul și cu dirijorul, ajungînd să compromită pînă la urmă întreaga producție. Această prezentare de fapte coresponde celei mai mari părți a cîntăreților chiar din teatrele cele mai bine cotate. (Din totdeauna însă au existat și oameni extraordinar dotați, la care instinctul funcției poetice a cîntului pe scenă a putut să se formeze și să se dezvolte de la începutul inițierii lor și a căror nevoie comunicativă i-a făcut capabili să pună fără greutate tehnica vocală în serviciul expresivității). Sciziunea funcțională a cîntărețului constituie deci, fără îndoială, originea dualismului dintre muzică și scenă, dar poate fi prin practică dovedită că orice cîntăreț care posedă simțul muzicii, care este capabil să se concentreze, care dispune de imaginație, de talent actoricesc și de o inteligență de nivel mijlociu, și al cărui glas sănătos nu a fost deformat tehnic, poate realiza actual similitudinii expresiei cu o manieră impecabilă de a cînta. Totul depinde însă de energia sa, dar în aceeași măsură de răbdarea și aptitudinile pedagogului pe care îl are, fie în teatru fie în cursurile speciale ale claselor de învățămînt artistic.

crochiu

SFINXUL

Finalul unui studiu este, virtual, un alt studiu. E ca și cum ai interveni într-un sfîrșit de dialog și ai fi provocat să răspunzi la o ultimă întrebare, pusă în așa fel incit să determine neapărat răspunsul. Răspunsul poate fi un studiu. Iată, las din mîini delectabilul eseu al profesorului polonez Michał Walicki, aplicat lui Vermeer, și încerc un dialog, de fapt un ultim răspuns pe care, tirziu, îl dau exegetului varșovian, dispărut prematur în 1966, după cum ne amintește într-o prefață critică de artă Vasile Drăguț* Pe cit de tirziu acest răspuns, pe atît de reconfortant...

Studiul se încheie cu un panoramic, de altfel sumar, al influențelor pe care Vermeer le-a exercitat asupra celorlalți artiști din vremea sa și, mai cu seamă, asupra modernilor. „Faptul că la Muzeul Luver, spune Walicki, se află puține din pinzele lui i-a făcut poate pe pictorii francezi să se distanțeze de el mai mult decît un Hals sau Velázquez, ori poate că această distanțare a fost determinată și de formele precis definite ale picturii vermeeriene, străină de subiectivismul impresionistilor”. Concluzia mi se pare prudentă dar adevărată, deși aș inclina a crede că cel de al doilea poate este cel care merge mai sigur spre specificul picturii lui Vermeer. Să spunem că în vremea în care Hals și Velázquez influențau pe modernii francezi și nu numai pe cei francezi, Vermeer era mai puțin cunoscut direct, prin contact cu pinzele sale, dar nici mai tirziu, după impresionisti, în vremea afirmării cubismului, și mult mai încoace, maestrul din Delft nu este receptat pe măsura grandorii sale. Și doar posibilitățile de investigare a operei vermeeriene sînt acum din ce în ce mai substanțiale. Aș crede deci că nu Luverul e de vină... Deși aceeași lumină care hrănește pictura lui Vermeer i-a interesat, în pinzele lor, și pe impresionisti, deși Carot iubește și el valoarea prin lumină, muzicalitatea, felul poetic și totodată realist al figurii feminine la Vermeer, deși pentru Manet, Pissaro și Sisley *Vederea din Delft* este demnă de o apoteoză, deși pentru Renoir *Dante-lăreasa* ocupă unul din primele locuri în pictura mondială, Vermeer trece pe lângă acești moderni. Spun trece, într-o exprimare ușor argotică, pentru că lecția vermeeriană devansează recepția celor din prima jumătate a secolului nostru, adresîndu-ni-se, cred, nouă, celor de azi, dacă nu chiar celor care ne vor urma. Enigmatică figură a lui Vermeer, Sfinxul din Delft, trece neobservată pe lângă expresioniști, cu toată aura sa de lumină, așa cum a trecut omul singuratic pe lângă concetățenii săi, cînd făcea parte din Breasla Sfințului Luca, și ajunge neobosită în plin secol electronic, furnizînd una din cele mai fascinante emanații. Un singur mare meșter, solitarul Chardin, și aceasta se întimplă la mijlocul celui-lalt secol, înțelege și își însușește lumina și ordinea conținută a picturii olandezului. De altfel, enigma ce-i învâluie pe amîndoi reclamă, probabil, o structură unică, asemănătoare. Impresioniștii, cărora, pe drept, istoria artei le rezervă un loc de mare importanță în împropiatarea artei mondiale, sînt și aceia care au dereglat normele tradiționale, au pulverizat preceptele compoziției, au instaurat domnia impulsurilor. Dezordinea impresionistilor, pe care Walicki o numește elegant *subiectivism* a constituit în momentul următor motivul reacțiilor cu care curentele ce s-au succedat au reintrodus normele, ordinea, echilibrul, ponderea. Artele au mai cunoscut și după reprimarea insurecției impresioniste momente de dezagregare — și cînd spun aceasta am numit, printre altele, nu prea de mult dispărutul action painting

Val GHEORGHIU

(urmare în pag. 13)

* Michał Walicki: Vermeer, Ed. Meridiane, 1972

expoziții

TREI PICTORI ITALIENI

(Galeriile de artă Iași)

În cadrul unui schimb cultural (Dan Hatmanu, Nicolae Constantin și Corneliu Ionescu expunînd la Milano), Iașul are prilejul să ia contact cu trei pictori italieni găzduiți la Galeriile de artă. E o echipă ce se vrea omogenă și, mai ales, pornind cu un start identic: fiecare aduce cîte 5 pinze, toate la dimensiuni rigurose egale. Dincolo de aceste canoane de pat procustian, firește că fiecare ne prezintă altceva, ajutîndu-ne să intuim cîteva linii din peisajul picturii italiene contemporane.

Cea mai apropiată de preconcepția noastră despre ce poate urma de la Modigliani încolo pare a fi Mario Giacomello da Bucarest, în special în peisajul „Case în Milano”, în care verticala somptuoasă a monumentalului turistic e etufată în fundal, în timp ce orizontala mizeră a cartierului sufocat e în prim plan. Culoarea e voit bolnavă, iar jocul volumelor dezolante e obsedant și îl ghicești colcăind de viață, deși nu apare fenomenul de om. În general, atmosfera amintește „Dolce vita”, totul fiind povestit sobru, cu glas egal, săgetat doar de verticalitatea luminii. În schimb, „Mondarisa” e o baie de soare torid, cu interferențe căutate pe un cer imens sub care coloana de oameni pare neînsemnată. Efectele obținute prefațează grafica din celelalte trei lucrări („Rondini”, „Cavali în corso” și „Bandiere spirituale”), în care artista pictează de fapt mișcarea, avîntul. Tinzînd spre simbol, ea extrage din zbor sau din goana cailor doar elementele esențiale, traducîndu-le în manieră pur grafică, culoarea subordinîndu-se scopului de valoare a ipostazelor surprinse. De aceea, avem trei poeme optimiste ale vieții dezlănțuite, cîntate cu accente de lirism cald — deci cu totul altceva decît peisajul milanez.

Eugenio Giacomello, în pofida faptului că are o pastă generoasă și recurge uneori la amănunte de bucolic cadru renascentist („I. Musici”) e un ironist declarat și pedalează pe

grotesc, obligîndu-și paleta să-i urmeze intenția de șarjă prin contraste cromatice de multe ori derutante. E pe undeva o reminiscență din Guttuso în atitudinea personajelor, depășită însă de anecdota tematică. „Gli antiquari” atrage prin redarea atmosferei de melancolie crepusculară; „La scrittore” e prea aglomerat de influențe și intenții, dar „La promessa” și „Il lavoro in saljatară” îl reprezintă plenar.

E. Karpovno — Surucianov cel adevărat e în „Crisi”, o schiță de frescă monumentală dovedind un desenator de solidă școală realistă înzestrat cu sensibilitate cromatică. Lucrarea respiră un dramatism convingător, chiar dacă firul epic începe cu „a fost o dată”. Pe celelalte patru lucrări, deci „Eclissi”, „Metamorfozi”, „Boxeurs” și „Incubi oniri” să le numim ipostaze de felul cum ar arăta lumea dacă totul ar fi rotund, triumfiular sau pătrat? Surucianov s-a oprit la cerc și la sferă, reușind — e drept — tușe cromatice riguroase și sugestive demne de un Van Gogh. Costumele în asemenea armuri țepene, personajele lui par desarticulate, simpli roboți trecuți prin curcubeu.

În ansamblu, nimic șocant, nici un teribilism epatant de gust îndoielnic, nici o morgă de artă viitoare, dimpotrivă. Toți trei știu meserie în sens academic și par obsedați nu de sarabanda exhibițiilor la zi din jurul lor, ci de zestrea valorilor confirmate din pictura universală. Că activează în Italia, e poate înimplător.

Aceasta fiindcă ne oferă o expoziție pentru care publicul românesc dovedește aprecieri unanime, indiferent de preferințe și formația sa, una din acele manifestări sobre și sigure pe valoarea ei artistică, deci fără preocupări lăaturalnice. O bună ambasadorie a picturii din patria artelor eterne.

Aurel LEON

Mario GIACOMELLO DA BUCAREST:

„Case în Milano”

CURAJOSUL ULTERIOR

Andi ANDRIEȘ

*Agitată și derutantă apariție!
In spatele lui, nimic. In fața lui, nimic.
El singur — adică — spintecind momentul cu iata-
ganul ireversibil al atitudinii!*

*Atacul pe care-l lansează e frontal în cel mai profund
sens al cuvântului. Un atac care ar străpunge, dacă ar
avea ce străpunge. Un atac care ar nimici, dacă ar avea
ce nimici.*

*Dar n-are nici ce străpunge, nici ce nimici. Iataga-
nul atitudinii taie aerul, pentru că aerul e răbdător și se
lasă tăiat fără să riposteze. Fulminația pîlpție în cele din
urmă ca un leșin inevitabil. Și gata.*

*Totul e rezolvat de mult, cu mult înaintea lui. Se ri-
dică totuși cît poate mai vizibil, își strigă curajul cît poate
mai tare, dar din moment ce nu are la îndemină nici
măcar niscaiva mori de vînt, totul rămîne zădarnic.*

Iar el rămîne un sărman curajos ulterior.

*Curajosul ulterior este un tip cu trăsături sufletești
distincte. De fapt el suflă și-n iaurt, dar face aceasta cu
toată discreția. Ne putem bizui pe el; nu vom afla nici-
odată cît este de prudent.*

*Iși petrece o mare parte din viață stînd pîtit.
Atent mereu, dacă ar avea urechi mai proeminente
le-ar ține ciulite, fără indoială. Instinctul își alege adă-
posturi ferme, cu creneluri bine orientate.*

*Iși antrenează în deosebi simțul oportunității. Se de-
dică acestei probleme și stă pîtit conform ideii sale de
viață.*

*In jur se petrec uneori evenimente. Se încing uneori
dispute. Se riscă, se optează.*

*El, însă, așteaptă. Încă un pic, încă un pic. Trebuie
să vadă mai întîi încotro se înclină balanța. Trebuie să
știe mai întîi de partea cui e dreptatea. Cînd viața a tran-
șat situația, printr-unul din creneluri curajosul ulterior
începe să neutralizeze singular, din direcția cea mai avan-
tajoasă.*

*Apoi se arată și el în carne și oase, agitată și deru-
tantă apariție: consumat de intensă răspundere civică,
morală, socială și așa mai departe. Ura, după mine!*

Dar toți ceilalți sînt demult înaintea lui.

*Cînd se naște prea tîrziu, curajosul ulterior nu ezită
să rectifice verbal faptele anterioare. Atunci trebuia să se
precedeze așa, nu așa!*

*Și astfel, curajosul ulterior neglijează unele adevăruri,
dintre care:*

*Pentru a se putea numi curaj, respectivul act de con-
știință trebuie să se producă într-un moment anume, nici
mai devreme nici mai tîrziu.*

*Se poate vorbi de curaj numai într-un anumit con-
text, în fața unei primejdii, în ambianța unor contradicții.
Cu cît primejdia este mai mică și cu cît contradicția se
dovedește mai semnificativă, cu atît curajul se golește de
semnificația sa.*

Și atunci?

*Și atunci n-avem de ales. Luăm curajul acesta,
oricui i-ar aparține, îl ridicăm cu două degete ca pe-o
zdreanță sau ca pe un balon desumflat și-l aruncăm un-
deva nu prea aproape.*

*Lîngă curaj, cuvîntul ulterior produce un efect diz-
grațios și nociv.*

ȘTEFAN PROCOPIU

L-am cunoscut pe Ștefan Procopiu încă din vremea studiilor secundare la Liceul „Codreanu” din Bîrlad. Eu pășeam abia în clasa în-
ția a acestei repute școli, iar el era gata să o termine. Noi, cei mici, priveam cu admirație la o întregă ple-
iadă de elevi străluciți din ultimele clase, printre care se distingeau mai ales frații N. și Grigore Patriciu (vi-
torul ziarist și literar Geer Patric), Popescu-Docan, fra-
ții Mititelu, deveniți apoi renumiți ingineri și, între a-
ceștia, Ștefan Procopiu. Ședințele societății elevi-
lor numită „Stroe Beloescu”

erau neîncetat prilej de con-
tact între toți elevii liceului. La aceste ședințe, Procopiu nu se distingea numai prin cunoștințele sale științifice, ci și la disciplinele literare, umaniste. Îmi amintesc de surpriza noastră, a elevilor, cînd am aflat că, după balaureat, Procopiu s-a în-
scris la Facultatea de științe. Toți îl consideram dacă nu un viitor om de litere, cel puțin un îndrăgostit de literatură și muzică.

Așa se explică, de altfel, largul orizont al culturii sale generale care depășea mult limitele specialității. Sînt încredințat că în desco-

peririle care i-au asigurat un loc de excepție în istoria fizicii și tehnicii, această cultură multilaterală, creatoare de entuziasm și capacitate de generalizare filosofică, a avut un rol de căpetenie.

Rămîn încredințat că, oricît ar considera unii suficiență stricta limitare la o speciali-
zare anume, nici un succes de vaste proporții și de rezonanță nu se poate obține fără interes larg pentru toate activitățile spirituale.

Spirit ascuțit de investi-
gare dublat de o înțelegere promptă și de o judecată critică riguroasă, academici-
anul Procopiu a fost un model excepțional de om de știință și de profesor întemeietor de școală, în cel mai adevărat înțeles al acestor termeni. Țin să subliniez că preocupările lui multilaterale l-au apropiat și de biologie, domeniu familiar mie, în care una din cercetările sale privind influența activității vitale asupra razelor de lumină polarizate a adus date deosebit de interesante, susceptibile de reluare și re-actualizare în lumina cunoș-
tințelor și tehnicii actuale.

Seriozitatea dar și ferme-
cul conversațiilor cu profes-
sorul și mai ales cu prietenul Procopiu rămîn neșterse în amintirea celor care l-au cunoscut mai îndeaproape. Valoarea excepțională a operei sale științifice e recunoscută azi la scară mondială. Timpul, sub imperiul căruia se șterg atîtea reputații trecătoare, va scoate, desigur, în evidență și mai mult profilul acestei personalități cu care Universitatea din Iași se va mîndri totdeauna.

Ștefan Procopiu a fost un mare savant fiindcă a fost, în primul rînd, un receptiv la cultură și artă, un om de completă formație intelectuală.

Acad. Iuliu NIȚULESCU

ION CRÎNGULEANU

sonet static

Sînt clipe cînd nimic nu-i rodnic;
Un gînd, albastru de îngheț, te poartă
Mereu spre punctul dintr-o poartă
Ca un păcat, în cap, statornic.

Deși nu-i semn de zbor ori soartă
Sau vreun tărîm din ce ți-i dornic
În mintea ta, precum un ornic,
El bate să privești în poartă!

O spiță soarele, prin geamuri
Își scapă să-ți trezească doar
Un dram din sufletul tău amar
Căzut ca îngerul prin ramuri.
Tot ce se-ncearcă nu-i noroc;
Ești rob aceluia punct de foc.

somn

Ce lege neștiută mi te fură
Din tot ce cred amar și sper ori simt,
Ești moartă. Arcul tău de gură
Înclină orb către pămînt.

Nu știu afla nici înțelege
Cum poți pleca din cînd în cînd

Robită strîmt de-o rece lege

Ce ne desparte rînd pe rînd.

Te mîngii; coapsa ta dă muguri

Iar umerii fac păsări neștiute

Și totuși sîntem morți și singuri —

Ce lege iarna ne-o astmute?

... Presimt în jurul tău eroarea pură

Că-ți adîncește arcul peste gură...

mai trebuie

Bătrîn ești părinte Hada!

Te-am învelit cu suferința mea

încă din închipuire

Cînd nu-ți știam pedepsele.

Cu cît mă înalț, nevoia de mîntuire

E-o floare. Trebuie scris

Că nici o pasăre nu-i vie

decît după limba ei, părinte Hada.

Așa, purure, caută să iubești
cu iertare

sufletul meu de tigrul lovit

Care nu crede-n nimeni

decît în propria-i rană

de care-i îndrăgostit...

Un home de haute taille, un peu voûté, aux cheveux gris depuis des années. On le voit très rarement dans les rues de Jassy et alors accompagné d'un ou deux de ses jeunes collaborateurs. Mais dans son laboratoire, au contraire, il se meut avec une vivacité surprenante, ses gestes ont à la fois quelque chose de précis et d'aérien, son regard d'habitude absent à la ville ou à la maison — à ici une vigueur juvénile. Son nom, Ștefan Procopiu, a depuis longtemps franchi les frontières de la Roumanie. („La Roumanie d'aujourd'hui" — nr. 3, 1968).

Ne obișnuim să-l vedem rar, din ce în ce mai rar, dar îl știm retras acolo sus, la Copou, în sihăstria căsuței dintre flori și verdeață. Il știm visând între picturi de Craiu, Alupi, Hîrtopeanu, Podoleanu, ascultînd muzică simfonică, foietînd o carte. Profesorul iubea istoria, filozofia, literatura și artele, dar slujitor credincios i-a fost numai fizicii. Pe biroul lui vechi regăsim cărțile de căpăți: „Hamlet", „Faust" și „Istoria Românilor". Nutrea un adevărat cult

în afara celor peste 150 de titluri de lucrări și de pregătirea altor generații de străluciți fizicieni, adică de fundamentarea școlii de fizică de la Iași, ce ne-a lăsat Șt. Procopiu drept zestre cu circulație mondială?

Să dăm cuvîntul unui discipol al său, prof. dr. ing. D. Bărbulescu:

„Aflat la specializare la Paris, Ștefan Procopiu nu se limitează numai la pregătirea tezei sale de doctorat, ci atacă domenii noi de cercetare, reușind să rețină atenția fizicienilor vremii cu deosebit de valoroase descoperiri. În 1921, el descoperă un fenomen optic cu totul nou, anume **fenomenul depolarizării luminii de către suspensii și coloizi**. Această lucrare îl situează pe Ștefan Procopiu printre cercetătorii științifici cu renume în domeniul fizicii, fenomenul fiind astăzi cunoscut sub denumirea de **„fenomenul Procopiu"**, denumire dată de prof. A. Boutaric în 1930.

O altă direcție de cercetare în care savantul român a obținut rezultate remarcabile o constituie

lațic. Astfel, P. Weiss și G. Foex arată că „mai mulți autori în mod independent (Einstein, Procopiu, Chalmers Wereide) au arătat că **teoria cuantelor dă momentul elementar**"... (Le magnetisme — Colin — Paris, 1926, p. 171). Așadar, Procopiu e alăturat lui Einstein. O. von Auwers scrie: „**Această mărime este cuanta elementară de magnetism. Pentru prima dată ea a fost calculată de Ștefan Procopiu**" (Müller—Pouillet—Lehrbuch der Physik 11 Auflage—1934, Bd. IV. T. 4. p. 665). De asemenea, în lucrarea „Dezvoltarea ideilor fundamentale ale fizicii" (1960) la capitolul „Particule elementare", fizicianul D. D. Ivanenco menționează că ideea de magneton Bohr „a fost introdusă pentru prima dată în fizică de către Șt. Procopiu".

În continuare, Șt. Procopiu, cercetează experimental și interpretează teoretic magnetizarea substanțelor fero-magnetice sub influența cîmpurilor alternative, permeabilitatea magnetică a păturilor subțiri feromagnetice depuse pe suporturi nemagnetice ș.a. Cercetînd, de exemplu, magnetizarea păturilor subțiri de

SAVANT DE EXCEPȚIE

pentru Ștefan Cezar Mare și Alexandru Ioan Cuza. Mi se relatează că s-a sfîrșit cu un medalion al lui Ștefan între degete.

Abia acum, cînd nu-l mai știm acolo, între răzoare și scoarțe moldovenești, înconjurat de cărți și de afecțiunea foștilor studenți, ne dăm seama ce pierdere înseamnă pentru știința românească și pentru o ramură a fizicii pe plan mondial plecarea octogenarului savant în lumea umbrelor.

Fiu al unui modest slujbaş de tribunal, Ștefan Procopiu n-a avut o așa-zisă carieră excepțională la scara calităților sale intelectuale și umane, ci a evoluat calm, răbdător, luîndu-și licența la 22 de ani și devenind imediat asistent al profesorului D. Hurmuzescu. A stat în acest post 7 ani, a devenit șef de lucrări. Aici intervine însă momentul decisiv al vieții lui, întrucît obține o bursă pentru Paris. În capitala Franței studiază cu marele Lipman, cu celebra Marie Curie, cu Langevin, Cotton, Fabry și își pregătește o strălucită teză de doctorat la Sorbona, pe care o susține în 1924: „Sur la biréfringence". Comisia formată din A. Cotton, Cr. Gabry și H. Monton îi acordă nota maximă. O mențiune: lucrarea e dedicată Academiei Române, lui A. Cotton și în egală măsură îndrumătorului său din țară, prof. Dragomir Hurmuzescu, pe care — de altfel — în 1925 îl va urma ca titular al Catedrei de gravitate, căldură și electricitate a Universității din Iași.

De aici începe cariera savantului.

descoperirea și studiul forței electromotoare de mișcare a elementelor galvanice, legată de determinarea potențialului electrocinetic, noțiune introdusă de autor. Explicarea apariției tensiunii electromotoare de mișcare și a fenomenelor interne legate de aceasta a suscitat la epoca respectivă interesul — pe plan mondial — al fizicienilor vremii, care au discutat lucrările savantului român și concluziile sale în numeroase reviste de specialitate. O aplicație a acestor studii, așa cum rezultă dintr-una din lucrări, citată în Handbuch der Physik Bd. 13, 1927, o constituie **posibilitatea de determinare a grosimii straturilor subțiri monomoleculare pentru diferite metale**.

Dar domeniul de cercetare căruia profesorul Procopiu i-a acordat cea mai mare atenție și de care este legat renumele său de savant este acela al magnetismului, în care a creat o adevărată școală. El a devenit cunoscut în lumea fizicienilor prin lucrarea sa asupra magnetonului teoretic, cunoscut astăzi sub denumirea de „magnetonul Bohr-Procopiu". Aplicînd teoria cuantelor lui Plank la studiul momentului magnetic molecular, Ștefan Procopiu stabilește, **pentru prima dată în lume, printr-un raționament ingenios, valoarea momentului magnetic molecular sau magnetonul teoretic**. Relația descoperită de Ștefan Procopiu este regăsită mai tîrziu, după 2 ani, de către Bohr, dar prioritatea aparține tînarului pe atunci savant român. Această valoroasă descoperire este recunoscută și citată în lucrări de largă circu-

fier la frecvențe ridicate, el elaborează o teorie a magnetizării fierului. De asemenea, sînt remarcabile și cercetările sale asupra magnetismului pămîntesc, de mare importanță pentru țara noastră. Folosind datele măsurătorilor efectuate timp de mai mulți ani **el trasează hărțile magnetice ale României, hărți care au permis descoperirea unei anomalii magnetice în Moldova, pe linia Iași—Botoșani**.

Studiind efectele magnetice care apar la trecerea curentului alternativ prin fire de metal feromagnetic, el descoperă în 1930 efectul circular al discontinuităților magnetice, fenomen cunoscut în prezent în literatura universală sub denumirea de „efect Procopiu".

Reluate și aprofundate, cercetările lui Ștefan Procopiu dezvăluie noi posibilități de extindere. În literatura universală de specialitate, ele sînt citate din ce în ce mai des. Astfel, R. Skorski și A. Durac se ocupă de „efectul Procopiu" (J. Appl. Phys. vol. 36, p. 511—513, febr. 1965), iar A. Kaufman descoperă un nou fenomen electrodinamic bazat pe „efectul Procopiu" (J. Appl. Phys., vol. 36, p. 3928—30, dec. 1965). Tot A. Kaufman demonstrează în 1967 că „efectul Procopiu" **poate fi utilizat pentru construcția unor memorii cu fir feromagnetic**, pe care le și realizează experimental. Autorul scrie: „**Conceptul memoriei este fundamentat pe descoperirea recentă a unui nou fenomen electrodinamic avînd la bază „fenomenul Procopiu"** (I.E.E.E. Transactions on Electronic Computers, vol. 16, nr. 1, p. 86—88, febr. 1967). El subliniază că pe baza „fenomenului Procopiu" a construit un nou tip de memorie nedestructibilă, care oferă certe calități atât pe plan tehnic cît și economic.

Așadar, succesele de prestigiu ale savantului Șt. Procopiu constituie un filon prețios pentru generații de cercetători perseverenți, care pot descoperi noi aspecte sau aplicații pornind de la remarcabilele sale realizări". („Cronica" — nov. 1967).

Pare surprinzător să afli că Ștefan Procopiu a avut timp să activeze și ca membru în comitetul de direcție al Teatrului Național din Iași, dar după ce constăți că a fost colaborator al revistelor „Viața românească" și „Insemnări ieșene" începi să înțelegi de ce, printre foile lui de

Ștefan Procopiu (X) într-un cer de universitari ieșeni, cu prilejul vizitei savantului francez H. Colton (XX)

calcule complicate, găsești și versuri inedite însemnate de G. Topîrceanu pe file de calendar, ca acestea:

În pădurea de cristal
Ca un alb decor de teatru
Stau copacii vertical
3+24.

Înger trist de abanos,
Înger mic,
S-a trezit cu fața-n jos
Într-un cuib de borangic.

Un lucefăr ideal
Verde i s-a prins de gene
Ca un fulg de papagal
Din păduri braziliene.

Iar căpșunii de pe jos
Îi trimit în nări mireazmă
De tîmîie și aghiazmă
Pruncului de abanos.

Și cînd printre fotografii de savanți din toată lumea (unii laureați ai Premiului Nobel) dai și peste chipul lui Topîrceanu cu următoarea dedicație: „Amicului Ștefan Procopiu în semn de afecțiune cu ocazia nimirii mele la direcția Teatrului (numire la care a contribuit așa de mult, au cu fapta, au cu gura) — G. Topîrceanu, Iași, decembrie 1933".

De altfel, acum ne amintim de un răvaș vechi prin care Topîrceanu caracteriza activitatea lui Ștefan Procopiu cam astfel: În atmosfera liniștită și curată, (Apus de altitudine pustie
Ce seamănă puțin a veșnicie)
În care proștii n-ajung niciodată,
Poetii fac știință aplicată
Și omul de știință... poezie!

Pentru strălucita sa activitate didactică și de cercetare, Ștefan Procopiu a fost distins cu cele mai înalte ordine și titluri, fiind academician, om de știință emerit, și doctor honoris causa al Institutului politehnic „Gh. Asachi" Iași. Diplomele și medaliile stau cumînți în biroul său.

Ceea ce nu se știe însă e faptul că savantul ieșean a fost desemnat de două ori în comisia pentru recomandări la Premiul Nobel, ceea ce e desigur o recunoaștere a prestigiului său mondial. Zeci și zeci de scrisori soseau din toate colțurile lumii pe adresa din Aleea Ghica Vodă 10 Iași.

Iată, un fost elev îi scrie cu bucurie a încercat constatînd că în monografia „Ergebnisse der exacter Naturwissenschaften" vol. 40, 1966, Klaus Stierstatt consacră un capitol pentru „Der Procopiu Effect" citînd 14 lucrări de Șt. Procopiu, 6 de V. Tutovanu, 2 de I. P. Bursuc, una de G. Vasiliu și una de F. A. Koch. Prof. Skorki de la Universitatea din Alabama îi mulțumește pentru contribuția teoriilor sale la construirea computerilor, iar revista „Electronic Computers" (U.S.A.) din februarie 1967 notează că „a nonvolatile N.D.R.O. memory utilizînd a new concept is described. The concept is based on the recent discovery of a new electrodynamic phenomenon which is related to the Procopiu effect".

De asemenea, „A dictionary of named effects and laws" (London, 1970) citează la p. 225 „Procopiu Effect".

Și multe altele.

Cele mai impresionante rămîn însă mărturiile oamenilor de știință români pe care la rîndul său i-a format. „Mă voi gîndi încă o dată cu recunoștință la venerabilul meu profesor de electricitate și termodinamică, academicianul Ștefan Procopiu, care la Iași mi-a fost și mie, ca și altor mulți studenți, unul din cei mai prețuiți și apropiați îndrumători" declară într-un interviu un profesor, la rîndul său academician. Anume nu-i dezvăluim identitatea fiindcă asemeni lui sînt zeci — un adevărat florilegiu al recunoștinței.

In laboratorul de la Universitate, în căsuța de la Copou, amintirea lui e prea puternică în cei care l-au cunoscut și iubit, ca și la Filiala Academiei, condusă de un admirator al său, savantul Cristofor Simionescu, pentru a ne convinge că Ștefan Procopiu nu mai este.

El va urca în continuare fericit scările Muzeului de artă spre a-l mai privi o dată pe El Greco, favoritul său; va prefera chiar și balconul teatrului spre a-l asculta pe Ion Voicu; va visa în jilțul din grădină cu cartea pe genunchi. Studiul lui Tudor Vianu despre Goethe îl așteaptă cu fila îndoită.

AI. ARBORE

În mijlocul unui grup de colaboratori

documentele de partid elaborate în ultima perioadă, este insistent subliniată atenția deosebită care trebuie acordată conștiinței sociale, preocupării permanente a conducerii de partid și de stat, a societății socialiste în întregul ei, a tuturor oamenilor muncii, în vederea ridicării continue a conștiinței, sporirii nivelului ei calitativ, revoluționar în esență. „Fără a nega că tuși de puțin rolul esențial al forțelor de producție în dezvoltarea societății — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — noi pornim de la teza, de asemenea marxistă, că la rândul ei conștiința poate exercita o puternică înrăutățire asupra mersului înainte al societății. Că ideile înaintate, cucerind masele, devin o uriașă forță materială a progresului”.

Acest obiectiv esențial, de prim ordin în etapa actuală în care se află țara noastră, — făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate —, privind ridicarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, presupune o amplă operă — elaborată și desfășurată ca program național — de activitate politico-ideologică și cultural-educativă.

Desigur, în realizarea acestui profund proces revoluționar de educație comunistă, pentru crearea în rândurile membrilor societății a unui nivel calitativ superior al con-

ȘTIINȚELE SOCIALE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR

Nicolae NICULESCU

științei socialiste, care să presupună o înaltă platformă politico-ideologică, un rol deosebit revine școlii, domeniul care reprezintă „factorul principal de instruire și educare a tineretului”; conținutului întregului proces de învățămînt, ca izvor de cultură și educație, îi revine astfel menirea de a modela creator personalitatea, de a făuri principii și convingeri comuniste. „Trebuie să facem din fiecare unitate școlară — subliniază secretarul general al partidului — un puternic centru de educație în spirit socialist și comunist a copiilor și tinerilor”. Este presupusă, în această perspectivă politică, de concepție, a partidului privind înfăptuirea revoluției socialiste în domeniul școlii, problema principiilor înseși ale învățămîntului de toate gradele, îndeosebi ale celui universitar, în chiar conținutul finalității sale: învățămîntul se definește în raport fundamental cu societatea, cu conducerea de către partid, cu statul, astfel că, în această determinare de ordin politic și social, scopul întregului proces instructiv-educativ este acela de a răspunde eficient, la cotele maximei exigențe, înalțelor comandamente ale societății noastre socialiste.

Rolul școlii ca factor de educație este nemijlocit legat de locul școlii în societatea socialistă, de faptul că aceasta este, prin integrarea sa ca forum de cultură și știință în programul politic al partidului comunist și o instituție politică. Pornind de la acest adevăr, programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice vizează învățămîntul sub multiple aspecte; conținutul procesului instructiv și cultural-educativ implică unitar, pe baza unei strinse legături cu practica, latura unei temeinice pregătiri profesionale, a unui larg orizont de cultură, a formării unei profunde conștiințe politice, a creării unui înalt profil moral-cetățenesc, încît fiecare viitor specialist să fie un om în personalitatea căruia coordonatele sociale de ordin profesional, cultural, politico-ideologic și moral-cetățenesc să se răsfrîngă în sensul unei sinteze vii, de participare activă la viața politică și socială, la opera conștientă de făurire a societății noi, socialiste.

Avînd în vedere importanța deosebită ce revine științelor sociale în activitatea de făurire a conștiinței socialiste, trebuie să ne referim la rolul și locul acestora în învățămînt. Este necesar, în acest sens, să avem în vedere rolul disciplinelor de marxism-leninism, ceea ce am numi — dacă se poate spune așa — statutul social al marxism-leninismului în cadrul procesului instructiv-educativ. Aceasta, întrucît marxism-leninismul nu este doar o disciplină de studiu, doar un obiect de învățămînt, ci o concepție, unica concepție justă despre lume și societate, care stă la baza politicii partidului nostru, a întregii noastre societăți. Sub acest aspect, rolul de prim ordin al științelor sociale de învățămînt credem că vizează, odată cu lărgirea cadrului de predare și îmbunătățirea nivelului predării, o problemă de fond: aceea a predării marxism-leninismului în lumina dezvoltării sale creatoare în timp. Concretizînd acest gînd, este vorba de faptul că predarea științelor sociale trebuie să surprindă devenirea concepției marxist-leniniste, îmbogățirea ei în raport cu noile realități istorice. „Este necesar să se înțeleagă — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — că marxism-leninismul este o învățătură vie, care se reînnoiește continuu; caracterul său revoluționar constă tocmai în faptul că se îmbogățește permanent cu toate concluziile științifice ale dezvoltării sociale, că nu elaborează teze imuabile, date o dată pentru totdeauna, ci ajută la cercetarea și înțelegerea evenimentelor corespunzător noilor condiții economice, sociale, naționale și istorice”. Din această perspectivă, predarea științelor sociale presupune, o dată cu prezentarea tezelor elaborate de Marx, Engles și Lenin, deci a între-

gului de concepte, teze, principii și idei fundamentate de clasiicii marxism-leninismului, și prezentarea dezvoltării în spirit a acestui întreg de gîndire, tot ceea ce s-a acumulat nou, ca înnoire mereu vie a învățăturii marxist-leniniste. După cum, se impune ca științele sociale astfel înțelese să însemne, în cadrul învățămîntului, ele însele o contribuție reală, autentică pe această linie a noului în spirit privind dezvoltarea marxism-leninismului. În acest sens, care implică o ancorare a gîndirii sociale în miezul realităților noastre istorice, avem în vedere relația dintre științele sociale și practica socială. Această relație trebuie să fie, credem, una de veșnic circuit deschis între știință și practică. Faptul se referă, așadar, la apropierea științelor sociale de viață, la ancorarea lor nemijlocită în miezul practicii sociale, această practică fiind, atît unicul izvor cit și unicul criteriu al adevărului, al confirmării teoriei. Științele sociale trebuie să intre în învățămînt nu ca un „ghid practic” al marxism-leninismului, ca un sistem închis, ci ca ființare a celei mai înaintate concepții despre lume și societate, deci în calitatea acesteia de concepție vie, în toată bogăția dialecticii sale, implicînd organic însăși viața concretului istoric al prezentului. Tot ceea ce constituie pentru aceste științe îmbogățire a patrimoniului teoretic al marxism-leninismului. Vorbim de finalitatea socială a învățămîntului pe care trebuie să-l realizeze științele sociale. Dar aceasta presupune, înainte de toate, finalitatea socială a științelor sociale însele, fiind vorba de o integrare socială — dacă se poate spune așa — a științelor sociale, pentru ca o atare finalitate să poată fi, în cadrul învățămîntului, transferată de la conținutul științelor ca atare la conținutul procesului instructiv-educativ. Doar în acest fel, ca transfer de la conținutul științelor sociale ca atare la conținutul instructiv-educativ al acestora în învățămînt, conceperea programelor analitice, întocmirea cursurilor de filozofie, economie politică, socialism științific, etică etc., pot oferi ele însele deschiderea în contemporaneitate, în viață, ca expresie vie a confruntării tezelor elaborate de clasiicii marxism-leninismului cu elementele noi ale experienței sociale de astăzi, pentru a implica astfel viața concretului istoric al prezentului. Dacă procesul de integrare socială sub aspectul propriu-zis al profesiei este necesar să se realizeze încă din anii de studiu, pentru ca după absolvire să aibă loc o desăvîșire a acestuia, cu atît mai mult se ridică necesitatea integrării sociale a viitorilor absolvenți și sub aspectul conștiinței sociale; este în acest fapt, deci, însăși problema conștiinței conștiente de ea însăși și de realitățile sociale, care-i impun un profil superior, pe măsura cerințelor vieții. Or, în acest sens, o condiție devine de stringentă necesitate, existența unei mai accentuate integrări sociale a științelor sociale însele, pentru a deveni adevărate instrumente de cercetare și înțelegere a evenimentelor, a realităților de astăzi.

Un alt aspect, care se află în relație intimă cu cel anterior, privește mai strîns apropierea a învățămîntului de cercetarea științifică. Considerăm că ceea ce se impune, în mod deosebit, în momentul de față, este ca realizarea acestei apropieri dintre învățămînt și cercetarea științifică să vizeze învățămîntul din interior. Concretizînd, este vorba de faptul ca procesul instructiv-educativ să fie, în măsura în care prezintă rezultate pe care le preia din cercetare, și o prezentare a propriilor rezultate. Stabilirea, în cadrul catedrelor de științe sociale, a unei tematici legate direct de diferite aspecte ale practicii sociale, precum și antrenarea dinamică, în materializarea tematicii respective, și a unor studenți cu aptitudini deosebite, toate acestea pot conferi, într-o măsură apreciabilă, o rezolvare pozitivă problemei în discuție. După cum, la fel, conceperea lucrărilor de doctorat în sensul unor lucrări care să presupună întilnirea dintre chestiunile teoretice și aspectele concrete ale practicii, ar avea o eficiență nemijlocită în același sens.

Totodată, referitor la științele sociale, o problemă esențială are în vedere forța moral-educativă a acestora, rolul lor în formarea omului ca membru activ al societății, ca om nou, propriu socialismului și comunismului. Prin conținutul lor, prin întregul proces de cultură și instructiv-educativ, științele sociale înfăptuiesc practic opera de educație marxist-leninistă, comunistă a studenților, de modelare a personalității, de creare a profilului moral-cetățenesc al viitorului specialist. Partidul nostru, prin întreaga sa politică, are în vedere nu doar formarea bazei tehnico-materiale a societății socialiste, ci însăși noua esență umană a acesteia, oamenii înșiși — în dubla lor calitate: de proprietari și producători în societate — ca valori. În formarea unui asemenea model de om nou, înaintat, este de la sine înțeles că rolul hotărîtor revine școlii, învățămîntului — școala fiind, prin specificul ei, un adevărat laborator al pregătirii în profesie și al modelării conștiinței. Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată presupune intrinsec și conceptul de om multilateral dezvoltat. Învățămîntul superior, și în cadrul său științele sociale îndeosebi, au menirea de a făuri un asemenea om, care să fie, ca subiect al politicii partidului comunist, subiect activ în societate, care să însemne, ca participant dinamic la conducerea vieții sociale, un adevărat factor de decizie socială; un om care, pentru a exista în această calitate, trebuie să fie atît specialist desăvîșit, cît și bun cetățean, cu o înaltă pregătire politico-ideologică, care să acționeze pentru a traduce ferm în viață politica partidului, cunoscînd esența acesteia, iar această cunoaștere devenindu-i, ca sinteză vie a principiilor comuniste, un autentic sumum interior de convingeri comuniste. Într-un cuvînt, științele sociale trebuie să contribuie activ la crearea unor oameni cu adevărat noi, pentru care, în mod practic, normele de relații și de conviețuire socială în spiritul principiilor eticii și echității socialiste și comuniste să constituie un real și autentic cod al educației și comportării socialiste și comuniste. Aceasta presupune pentru științele sociale, în opera de educație pe care sint chemate să o facă pentru a traduce în viață obiectivele Congresului al X-lea, precum și hotărîrile Conferinței Naționale a partidului, o vie partinitate comunistă, un înalt spirit revoluționar.

Am insistat în aceste rânduri asupra citorva aspecte din multitudinea de probleme care, în prezent, sînt de o importanță deosebită pe linia rolului științelor sociale în învățămînt, avînd în vedere importanța ce revine acestor științe, în lumina Programului P.C.R. privind îmbunătățirea activității ideologice, în opera de făurire a conștiinței socialiste, de ridicare a acesteia pe trepte tot mai înalte, calitativ superioare. Dar indiferent de ce aspect ar fi vorba, credem că un lucru se impune, fundamental, sublinierea pregnantă: necesitatea ca științele noastre sociale să fie la nivelul politicii partidului nostru.

Cărți despre și pentru cadrele didactice

„Cadrele didactice, de-a lungul istoriei, au avut și mai ales au menirea de a transmite bunurile spirituale tineretului școlar. avînd astfel o funcție socială bine definită — deși nu întotdeauna bine cunoscută”, afirmă prof. Sterie Rădoi, inspector general, în prefața volumului „Omăgiu pe letopiseșul școlii contemporane”. Am ales acest citat fiindcă el reliefează scopurile frumoasei activități editoriale pe care o desfășoară în ultimul timp Inspectoratul școlar al jud. Iași, în colaborare cu Casa Corpului Didactic și Sindicatul Învățămîntului.

E o activitate care, pe deoparte, are drept scop să vină în sprijinul cadrelor didactice de toate gradele oferindu-le materiale de informare științifică, iar pe de altă să popularizeze dincolo de pragul școlilor munca și rezultatele obținute de dascălime.

Din prima categorie a publicațiilor vom semnala apariția unui nou volum de „Materiale de informare metodic-științifică” — serie ce-și propune a trata în mod științific problemele implicate în așa-numita „dramă a pedagogului”, adică lupta acestuia pentru a-și îndeplini cît mai bine misiunea, rezolvînd o serie de probleme legate de natura elevului, mediul social, influența etc., și a forma cetățeanul de mine cu profilul spiritual cerut de societatea socialistă.

„Rezultate de înaltă ținută în educație nu se obțin fără drame intense de nici un pedagog — iar marile satisfacții vin de la sine. În aceasta, de fapt, constă marea și patriotismul pedagogilor autentici” se spune în prefața acestui volum divizat în capitole independente. De pildă, problemele privind modernizarea învățămîntului sînt dezbătute de lector Anastasie Istrate, lector Ion Popa și I. Antohe, iar cele ale muncii educative propriu-zise de prof. E. Davicu, prof. Valeriu Nestian, psiholog Angela Popa, prof. D. Pruneanu, prof. Eugen Netea și prof. A. Stratulat. Capitolul „Opiniile” e axat pe tema „Noi cerințe în munca de educare” și intruneste puncte de vedere semnate de prof. Constantin Parfene, prof. Gelu Cojocaru, prof. D. V. Ioan, prof. C. Iovu, inv. Grigore Cehan și prof. P. Delion, Lector dr. V. Ghenciu, conf. dr. St. Vancea, prof. Ana Munteanu, Ecaterina Alexandrescu și prof. Elena Someșan oferă consultații utile privind munca de predare la diferite grade și materii.

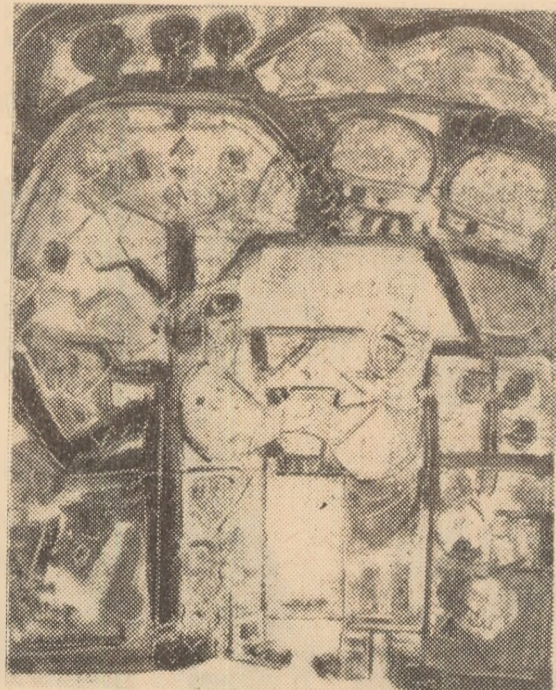
O caldă evocare a prof. Mihai Costăchescu (I. D. Lăudat) și recenzii la zi (Valeria Miron și I. Antohe) întregesc volumul acesta — util aparat de lucru pentru orice cadru didactic.

Din a doua categorie, consemnăm „Omăgiu pe letopiseșul școlii contemporane”, dedicat „celor care au menirea să aprindă flacăra luminii, a dragostei față de patrie și a demnității naționale în conștiința celor care vor construi comunismul”.

Despre ei scriu Pavel Plorea, secretar al comitetului municipal al P.C.R. Iași, Mircea Radu Iacoban, prof. Petru Vladcovschi, prof. Gh. Buga și V. Uglea, prof. Ștefania Burlacu, prof. Elena Someșanu, prof. Eugen Virgolic, prof. Constantin Parfene, prof. N. Pintilie, Ion Holban, inv. Gh. Sireteanu, prof. A. Stratulat, inv. Ana Avădănei, prof. univ. Gavril Istrate, prof. M. Costandache, prof. Georgeta Scutaru, prof. Traian Gheorghiu și prof. Elena Ionescu, florilegiul oferit de ei confirmînd că energia cheltuită la catedră e cinstită de recunoștința colegilor și a generațiilor care urmează.

Și fiindcă am afirmat că Inspectoratul școlar al jud. Iași desfășoară și o rodnică activitate editorială, notăm că în curînd va fi în librării volumul I din lucrarea tinărului prof. Petru Vladcovschi „Contribuții la istoricul dezvoltării învățămîntului în județul Iași”, apărut tot cu sprijinul instituției citate mai sus și că e în curs de pregătire un alt volum cu materiale de informare metodico-științifice.

ARB.

Ion PETROVICI

„Poarta”

Dacă ar fi să definim numitorul comun al ansamblului hotărârilor Conferinței Naționale a partidului din iulie a.c., acesta ar trebui să cuprindă neapărat, ca un element esențial, preocuparea amplă, atotcuprinzătoare de perfecționare a conducerii economiei ca parte componentă a dirijării întregii vieți sociale.

În gândirea partidului nostru, perfecționarea conducerii economiei răspunde unor cerințe logice ale dezvoltării producției sociale. Într-adevăr, superioritatea orânduirii noastre nu constă în aceea că ea s-ar fi născut per-

dezvoltarea forțelor de producție și perfecționarea relațiilor de producție și sociale. În scopul realizării acestei cerințe, spiritul novator, orientarea consecventă spre viitor, viziunea prospectivă și fermitatea marxist-leninistă fac corp comun cu deschiderea spre viață.

Studierea aprofundată și într-o largă perspectivă a realităților economice, generalizarea experienței acumulate, receptivitatea față de tot ce este înaintat, luarea în considerare a schimbărilor survenite, au dat și dau posibilitate conducerii supreme a partidului și statului să des-

cărei unități și pe ansamblul economiei naționale. De asemenea, având în vedere necesitatea unei mai bune coordonări a activității financiar-bancare și orientării acesteia într-o perspectivă mai largă, crearea Consiliului financiar-bancar cu sarcina de a examina fenomenele și tendințele ce se manifestă în sfera raporturilor financiare, monetare și valutare, de a elabora studii și măsuri pentru traducerea în viață a politicii financiare a partidului și statului, — reprezintă o măsură a cărei adaptare răspunde unei nevoi stringente simțite în activitatea practică.

Acum, când obiectivele și direcțiile înaintării noastre economice și sociale sînt clar definite în documentele Conferinței Naționale a partidului, ca și modalitățile de realizare a țelurilor propuse, esențialul constă în anghrenarea practică, efectivă a tuturor factorilor din economie în marea „ofensivă a perfecționării”, în mobilizarea intensă a resurselor pentru a se trece la acțiune imediat în vederea înlăturării măsurilor stabilite. Hotărâtor, în acest sens, este ca perfecționarea vieții economice să nu fie privită ca un proces orientat și aplicat doar la nivelul factorilor de conducere a societății. Principal front al bătăliei pentru realizarea înainte de termen a actualului cincinal, perfecționarea conducerii economiei presupune, analizarea riguroasă și exigentă a mecanismului de funcționare a fiecărei unități, aportul activ al maselor în vederea înlăturării manifestărilor de empirism și improvizație în organizarea producției și a activității economice. Ar fi simplist să se considere că singurele obstacole în calea perfecționării sînt vechile structuri. Tot atât de dăunătoare sînt vechile mentalități și deprinderi, fenomenele de inerție și rutină. Iată de ce stimularea inițiativei, căutarea noilor probleme ce apar, combaterea a tot ce este anacronic și stagnant, antrenarea largă a tuturor celor ce muncesc — se impun ca un deziderat major al momentului. Mecanismul conducerii economiei își are drept subiect și obiect oamenii. Aceștia înregistrează efectele conducerii economiei, dar ei sînt în același timp și factorul viu care mișcă întregul mecanism al vieții economice pe tot parcursul desfășurării sale. De aceea, este absolut necesar ca fiecare om al muncii să-și exercite în cadrul formelor democratice de participare la conducere, instituite în fiecare întreprindere, totalitatea drepturilor și atribuțiilor ce-i revin pentru înlăturarea obiectivelor cărora Conferința Națională a partidului le-a dedicat rodnică dezbateri, finalizate în hotărâri și decizii cu eficiență certă și pe termen lung.

POLITICA DEMOGRAFICĂ

Problema demografică reprezintă astăzi una dintre coordonatele cele mai importante ale dezvoltării unei națiuni. În tratarea problemei populației, statele civilizate au luat două feluri de atitudine:

— aceea a „laissez faire”, adică întimplă-se ce se va întimpla, și

— atitudinea activă practică de țările dinamice care nu lasă de sub controlul și îndrumarea lor nici un sector din viața națională. Premisa politicii acestora în domeniul populației este: o natalitate cât mai mare și o mortalitate cât mai mică.

O politică demografică nu poate să fie inspirată numai din preocupări întimplătoare și nici constituită din mărunte și sporadice măsuri neîncadrate într-un plan general elaborat de o concepție clară și unitară.

Nici „ofensivele” diverse pe care le întreprind guvernele unor state, bine intenționate, dar superficial informate asupra acestei probleme, nici măsurile deseori întimplătoare, lipsite de lumina, claritatea și adîncimea pe care numai studiile aprofundate le pot aduce, nu apropie această importantă problemă de soluțiile salvatoare de care nici o națiune nu se poate dispensa.

Politica demografică are un dublu aspect: cantitativ și calitativ. Primul aspect privește numărul populației, sporul ei numeric, pe cînd cel de al doilea se referă la aspectul calitativ al acesteia. Față de problema numerică a populației diferitele state pot avea atitudini deosebite, în conformitate cu posibilitățile și aspirațiile lor.

Pentru țara noastră problema esențială în acest domeniu este asigurarea unei creșteri susținute a populației. Plecînd de la acest deziderat — Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român cu privire la principalele orientări ale dezvoltării economico-sociale a României în următoarele două decenii — subliniază importanța asigurării în continuare a unui complex de măsuri de ordin economico-social și sanitar, care să contribuie la întărirea familiei, la stimularea natalității, reducerea mortalității și creșterea duratei vieții oamenilor. Se estimează ca pînă la sfîrșitul deceniului viitor populația României să ajungă la 24—25 milioane de locuitori.

Noi românii, sîntem deja în anul celui peste al 20-lea milion, deci intrați în rîndul națiunilor europene de talie mijlocie. Resursele interne ale țării noastre, așezarea geografică a patriei ne obligă la o politică activă în domeniul demografic. Forța creșterii pe plan economico-social rezidă în potențialul nostru intern în care „capitalul” nostru demografic îndeplinește o funcțiune dintre cele mai importante. Sîntem astfel obligați să dăm factorului număr, însemnătatea pe care o merită și pe care o națiune înțeleptă condusă nu a nesocotit-o niciodată. Pentru noi, populație multă înseamnă posibilități în multe domenii, mai cu seamă acum cînd prin organizare, înaltă cultură și nivel moral, se dezvoltă și afirmă toate însușirile națiunii române.

Numărul este un element remarcabil în gradul de afirmare a unei națiuni, mai cu seamă cînd este vorba de națiuni de proporții mijlocii, așa cum este R. S. România.

Țara cu natalitate sporită va fi bogată în tineret, deci în spirit novator, în năzuințe mai mari, spre idealuri înalte, mai ales cînd o țară are tinerețe biologică, politică, socială și economică așa cum avem noi.

Idealurile iluștrilor noștri cărturari de mai înainte au putut fi realizabile și realizate în România numai de către P.C.R. prin tr-o politică rațională în domeniul populației, ale cărei principii și metode au fost cuprinse într-o lege demografică elaborată în urma unor studii temeinice asupra realităților prezente și viitoare. S-au pus astfel bazele fîuririi unei conștiințe generale demografice, cunoscîndu-se în prezent marile comandamente ale biopoliticii. În obiectivul acestei preocupări partidul și statul nostru plasează OMUL. Prin om se săvîrșesc și pentru om sînt toate străduințele. Dreptatea socială, înaltul democratism, sentimentul de demnitate și patriotismul sînt componente ale potențialului poporului nostru; arija pentru sănătatea publică, cultură și civilizație continuă, potențialul biologic, completează preocupările care dau partidului și statului nostru putere și prestigiu printre alte națiuni și state.

Vasile PIRVU

Pe temele Conferinței Naționale a partidului

Perfecționarea conducerii economiei — proces amplu și neîntrerupt

Const. DROPU

fectă, cu structuri și forme organizatorice perfecte, date o dată pentru totdeauna, ci că este cea mai perfectă dintre toate orînduirile cunoscute, noile raporturi sociale înlesnind și stimulînd valorificarea acestor avantaje proprii socialismului. De aici decurge concepția partidului nostru despre perfecționarea conducerii economiei ca un proces amplu și neîntrerupt.

Superioritatea economiei socialiste nu se afirmă în mod automat, prin virtuțile sale, ci în măsura în care sînt valorificate resursele de progres ce li sînt proprii. Iată de ce continua ascensiune, tendința spre autoperfecționare constituie o necesitate obiectivă a orînduirii noastre. Însemnătatea excepțională a programului de lucru elaborat de Conferința Națională constă în aceea că el duce mai departe și amplifică larg acest proces de perfecționare, marcînd începutul unei etape calitativ superioare în desfășurarea întregii opere de fîurire a socialismului multilateral dezvoltat. Reține, în primul rînd, atenția sfera atotcuprinzătoare a măsurilor de perfecționare stabilite, ele înglobînd într-un tot unitar cele mai importante laturi ale sistemului economic: producția, repartitia, circulația, cercetarea științifică; organizarea unităților economice, planificarea curentă și de perspectivă, formele de aplicare a centralismului democratic în economie, prîrșile financiar-bancare, sistemul de evidență, controlul activității economice etc. ceea ce ține seama de unitatea procesului reproducției sociale și de interdependențele specifice vieții economico-sociale. N-a scăpat analizei nici o latură a mecanismului economic după cum n-au lipsit nici reconsiderările pe care viața le cere, partidul nostru apreciînd că pentru rezolvarea complexelor probleme ale conducerii economiei trebuie înlăturate orice prejudecăți, orice forme perimate. „Perfecționarea conducerii planificate a societății — a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu în raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R. — trebuie să constituie o preocupare continuă a partidului și statului, un proces permanent și determinat de însăși

cifrele la timp fenomenele noi și sensul în care ele evoluează, să adopte decizii eficiente, corespunzătoare noilor exigențe ale progresului și civilizației. Este vorba, deci, de o uriașă și intensă muncă de concepție și de prognoză de strategie generală și de tactică a dezvoltării, care nu poate fi efectuată decît la nivelul conducerii superioare.

În privința prognozelor social-economice, țara noastră beneficiază deja de unele priorități. Ampla acțiune de prognoză a dezvoltării economice și sociale, inițiată de conducerea partidului, constituie pe plan mondial primul program unitar de cercetare previzională concretă și instituționalizată la cel mai înalt nivel de autoritate și competență. Nu este, desigur, întimplător, faptul că în toamna acestui an capitala României găzduiește Congresul Internațional consacrat celor mai actuale probleme ale „Științei Viitorului”.

Inițierea Consiliului Suprem al Dezvoltării Economico-Sociale, organism permanent și de largă reprezentare avînd misiunea de a elabora studii și de a dezbate principalele orientări ale dezvoltării țării, este expresia perfecționării continue a formelor și metodelor autentice-științifice de conducere. Proiectele Legii dezvoltării economico-sociale planificate a țării, Legii sistemului financiar, Legii remunerării muncii și proiectul noului Cod al muncii, supuse spre dezbateri întregului popor, aprofundează o serie de prevederi constituționale, fiind menite de a perfecționa relațiile de producție în conformitate cu nivelul atins de forțele de producție, de a crea un cadru legislativ mai adecvat pentru conducerea economiei pe baza planului național unic, pentru afirmarea în viață a principiilor de funcționare a economiei socialiste. Prevederile vizînd perfecționarea și simplificarea sistemului de evidență economico-socială, ca și cele referitoare la organizarea unei evidențe generale a avuției naționale, reprezintă măsuri importante menite să contribuie la asigurarea unei conduceri eficiente la nivelul fie-

Cămin ALUPI.

„Casa Sadoveanu de la Copou”

Referitor la Ulysse al lui Joyce, într-un articol consacrat cărții Finnegans Wake, citim aceste rânduri ale lui John Cowper Powys: „Există desigur un tablou sinoptic complex, scris chiar de mîna lui Joyce, în care găsim aceste subtilități homerice (...). Eu rămîn totuși sceptic. Persist în a crede că dacă un scriitor de geniu este într-adevăr mare, el va marca posteritatea nu prin ceea ce este premeditat și voit în scrierile sale ci prin ceea ce, fișnind din profunzimile sufletului său singular, se difuzează în întreaga operă. Bineînțeles, în fața unor prieteni convinși și admirativi, el va vorbi din belșug despre aceste subtile „structuri”. Dar cum naiba ar putea oare vorbi despre altceva?”

lăsa momit de năluca artei. Ceea ce a scris (romane și eseuri) nu-i decît simplă propagandă în favoarea propriei filozofii a vieții. Nici aici măcar nu trebuie să luăm ad litteram afirmațiile „bătrînului vulpoi”. Dacă decidem că romancierul autentic transpune întreaga sa experiență, pînă la ultima picătură, într-o povestire, poate că atunci Powys nu va putea reclama calificativul de „romancier natural”. Dar pomii nealtoiți dau întotdeauna fructele cele mai savuroase?

Spirit mercurial, adorator al vîntului, așa se prezintă el, și așa îl vedem în pasionanta sa Autobiografie (comparabilă capodoperelor genului) ca pe un Proteu cu personalitatea inocentă și vicelană în același timp, curajos și lu-

precauție: să citim capitolul XIV din Nisipurile mării în care-l vedem pe misticul — filozof — predicator — amator de tinere fete Sylvanus (pus sub observație, pentru a-l susține unei anchete a poliției în casa de nebuni a dr. Brush) bătîndu-și joc de medicul său, manevrîndu-și abil inchiștorul, psihanalizîndu-și psihanalistul și sugerîndu-i chiar noi teorii. Masiv volum de 600 de pagini, Autobiografia nu evocă numai figura lui J. C. Powys, familia și prietenii săi, accidente din cariera sa de conferențiar ambulant în Anglia și America, ci și evoluția gîndirii sale.

Această gîndire, expusă mai sistematic, în trei principale eseuri, rămîne totuși prin natura sa labilă și poetică, dificilă de rezumat în formule. Pentru a mă limi-

Powys împletește această temă esențială cu cea a răului, a singurătății, a nebuliei, a imaginației, a elementarului, a senzației. „Știi dumneavoastră, acest englez decadent”, spunea despre el un american prost informat. În realitate, J. C. Powys nu-i un hedonist. Pentru el, senzația (sau, mai bine, diversele tipuri de senzații) se polarizează în cutare amănunț sau în cutare element primordial, dar în orice caz se justifică prin deschiderea pe care o practică pe Fondul universului. Psiholog pătrunzător, nu psihologia, domeniu intermediar între subuman și supra-uman, îl interesează ci mai curînd destinul ființelor (destin care, în ultimă analiză, rămîne în mîinile omului), ceea ce Wolf din Wolf Solent numește fatalitatea mitopoetică. Asaltat de amintiri indescriptibile de poteci, estuare și cariere, în timp ce se plimbă pe malurile Suntului în compania Gerdei, Wolf strigă deodată scos din fire: „Dar acest amintiri, el o știa de mult timp, erau esența însăși a vieții. Nici un eveniment nu ocupă atîta loc ca ele. Nici o ființă nu-i era mai sfîntă. Ele erau prietenii săi, zeii săi, religia sa secretă. Ca un botanist dement, ca un vîntător de fluturi nebun, el căuta acești vagabonzi neosteniți, aceste vegetații impalpabile și le păstra în capul său. Cu ce scop? Fără nici unul, cît de mic. Și totuși aceste lucruri erau legate într-un mod miste-

rios de fatalitatea mitopoetică ce-l împingea mereu și neîncetat înainte”.

Misterul care unește senzația și destinul se luminează adesea pufin, alteori rămîne opac. Într-adevăr, din cînd în cînd, senzație și amintire opunîndu-se ca doi poli, fac să fișnească scînteia extazului. Powys descrie în Autobiografie (p. 47) acest fenomen mai prețios, după el, ca secret cuprinzînd universul, decît revelația asupra timpului adusă de Proust. Alteori, dimpotrivă, senzația, fără semnificație, nu trimite decît la ea însăși: astfel, în copilărie, imaginea cerului verde, în zori, în pauza dintre rugăciune și micul dejun, nu provoacă în el „o vagă nostalgie spirituală care pare a fi unul din sentimentele umane cele mai frecvente”, ci îl umplea de o satisfacție fizică, asemănătoare celei pe care o provoca piinea neagră și untul de la ferma Shirley. Această senzație excepțională (individ care constituie singur propria sa clasă), nu producea nici o „reverie complementară”. Totuși, cel mai adesea, senzațiile adîncesc vertiginos, deschid o perspectivă asupra Fondului Cosmosului. Dar, după Powys, noi trebuie să luptăm, să înfruntăm Cosmosul pentru a-i smulge senzații fericite. Față de „Cauza Primară”, el preconizează atît o atitudine de sfidare, cît și un sentiment de grațitudine. (În defence of sensuality).

Argumente pentru cunoașterea lui JOHN COWPER POWYS (I)

Louis BOLLE

profesor la Universitatea din Louvain

Neîndoielnic, în fața operei lui Powys, în ciuda stilului numai volute și circumvoluții ca niște circei de zorele, și a compoziției uneori prolixă, excelînd prin abundența de teme, motive și contra-motive, în ciuda mulțimii de personaje mișunînd perechi-perechi, opuse sau îngemănate, apare ispita firească de a regăsi structuri și de a le căuta semnificația ascunsă.

Knight și Collins au furnizat deja o informație destul de bogată, capabilă să alimenteze un studiu al compoziției marilor romane. În prefața sa la Nisipurile mării, Jean Wahl evidențiază deja tehnica aci de apropiere, aci de distanțare a lui Powys, procedeul care-i permite să treacă detaliu, amănunte, supra-impresiuni în gros-plan. (Și aceeași tehnică se aplică în mod analog timpului povestirii S-ar putea stabili de asemeni registrele de semnificații, alu-necările în considerații, rezonanțele și asociațiile de sentimente; tehnica perspectivelor, a repetițiilor, a asociațiilor, a opozițiilor, în sfîrșit întreaga „retorică a ficțiunii”.

E clar că dacă se compară puterea de cataliză și rafinamentul medium-ului la Joyce și Powys, primul apare superior artistic. Dar de fapt Powys nu este preocupat de arta în sine și se declară chiar eminentemente anti-estet. Astfel încît o analiză a mijloacelor literare va lăsa întotdeauna să se întrevadă ceea ce este nou și insolit în genul său.

Dacă ne-am menține la punctul de vedere al tehnicii pure, în sectorul poeziei de exemplu, unde importanța stilului (sau a non-stilului, această retorică întoarsă pe dos ca o mînușă) e cea mai manifestă, ar trebui să recunoaștem superioritatea lui Hugo și Aragon asupra lui Baudelaire. Dar ce dovedește aceasta și ce ne propunem de altfel să demonstrăm?

Cele patru romane de maturitate ale lui Powys există efectiv de o manieră autonomă: cordonul ombilical a fost tăiat, opera se rotește în jurul propriei axe cu o sferă și deși eroul central al fiecăreia din aceste opere încarnează, respectiv, aspecte ale personalității multiforme ale lui John Cowper Powys, ar trebui să evităm a stabili o o-mologie abstractă și simplistă, fără a ține cont de chimia complicată care a procedat la transpunere.

Totuși, în ochii lui Powys însuși, romanele sale sînt mai puțin opere decît mesaje. O afirmă fără înconjur în Autobiografia sa. Mai mult, el protestează împotriva funestei importanțe acordată în epoca noastră esteticii și tehnicii și adaugă că el se consideră un vulpoi prea bătrîn pentru a se

cid în confesiune dar și plin de prudență aluzivă. Într-adevăr, în această scriere unde în principiu totul ar trebui spus, el nu vorbește despre femei, mamă sau soții, care au jucat un rol primordial în viața sa. La el precauția e naivă iar naivitatea șireată. Proteu, desigur, dar nu Narcisse: delectarea evidentă pe care o încercat-o descriîndu-și excentricitatea, și această vioiciune nervoasă care-l caracterizează, manifestă bucuria unei victorii asupra contradicțiilor intime, nu complezența față de sine, ci mai curînd un efort fructuos pentru a-și domina „diferența” cu care nu se mîndrește nici odată, așa cum fac falșii „originali”. (Pentru a fi adevărat, chiar în acest gen în care fidelitatea figurativă pare a fi de rigoare, el crede că trebuie să forțezi arta portretului pînă la autosatură).

Excentricitatea lui Powys, oricît de idiosincrazică ar fi, mi se pare tipic englezească. Chiar „celtismul” de la care se reclamă din ce în ce mai mult pe măsură ce înaintează în vîrstă, îmi apare nu numai ca manifestarea nostalgiei unei lumi în care imaginația a domnit și guvernă, ci ca o alegere conștientă — mai curînd, decît o întoarcere la originea autentică (în realitate, John Cowper avea foarte puțin singe celtic): trăsătură proprie celor cu singele amestecat, care încearcă o simplificare printr-o adeziune pasionată, puțin arbitrară, la o ascendență electivă. Ne-am putea hazarda chiar (și aceasta n-ar tulbura pe mîinile lui John Cowper, care, cu o maliție particulară, a știut atît de adesea să se ia în deridere) să distingem la el puțin din fata bătrînă din Anglia (și nici acest lucru n-ar fi peiorativ în ochii lui: el a descris niște foarte autentice fete bătrîne, categorice pe care uneori o apreciază, alteori o denigrează cu umor. Să semnalăm de exemplu barocul teozofiei sale filozofice, complicațiile de ordin sexual și suferințele sale mentale, sensibilitatea de introvertit, nodurile sale de nervi răsuciți, dragostea pentru animale și denunțarea cvasiobsesivă a viviseției, filantropia anti-umanistă dublată de egotism, atașamentul ambivalent pentru tată, paseismul, fetișismul său mărturisit...

Autobiografia și romanele vor furniza, fără îndoială, cercetării psihanalitice un lot de complexe interesante de clasificat și vădese chiar un fel de nebunie marginală amenințătoare (pasiunea, la Powys, e o flacără albastră și rece care arde fără a încălzi, un foc de gheață, un delir dominat de un fel de yoga tantrică). Dar analiza reclamă și aici mult tact și

ta doar la Autobiografie, semnale paginile din capitolul intitulat Burpham, în care Powys povestește cum odată, pe la treizeci de ani, după ce băuse cam prea mult vin la masa corpului didactic de la Universitatea din Cambridge, a ținut o conferință despre elementul erotic cuprins în întreaga religie. Prelegerea, care luase forma unui simpozion intim, dar la care asista și un trimis al senatului provoacă scandal. Powys fu muștrat de Autoritatea academică și, deși conștient de dreptatea sa, răspunse pe un ton de umilință meschinistă. Felul în care explică rațiunile atitudinii sale revelează întreaga ambiguitate a personajului: „Răspunsul meu era în realitate fie o manifestare de impertinență ironie, fie o exhibiție nerușinată de spaimă neintemeiată, fie un ciudat exemplu de mîrinimie creștină. Cititorul va decide care a fost mobilul dominant”.

Or, tema acestei conferințe era semnificația mariajului mistic al lui Psyché cu Eros. Poate ar fi mai bine să spunem: al lui Agapé cu Eros. Powys îl elogiază pe D. H. Lawrence pentru a fi luptat împotriva „iubirii spirituale”, dar îi reproșează că a uitat de „penetrația serpentină” care i-ar fi dat acces la misterul cuvîntului Agapé. Această Căsătorie, precizăm, trebuie să rămînă sterilă. În Fortificația, Uryen Quirm declară fiului său natural, Personne: „Dorința rugătoare, nesatisfăcută — dar nu există nimic care să-i fie imposibil!... Iată farsa, marea farsă a oricărui vieți spirituale!... Suferința ta fizică nu există alături!” Acestei lecții i se opune mesajul tatălui eroului principal din Wolf Solent, William libertinul, care, de pe lumea cealaltă, își încurajează în mai mult rînduri fiul să lase deoparte complicațiile puritane. Gîndire schimbătoare deci, care pare să se acomodeze simultan cu contradicțiile funciare și mai ales cu o concepție în același timp ascetică și anarhică a puterii erotice. Gîndire care utilizează în același timp magia, mitologia și tradiția creștină.

Tema căsătoriei Cerului cu Infernul circulă și domină în întreaga operă, îi comunică o vibrație de extaz senzual, o tensiune particulară, o notă acută și totuși cristalină. Această temă fundamentală se încarnează în raporturile amoroase de o diversitate prismatică, mergînd de la pasiunea pură, de exemplu aceea de o esență deosebit de subtilă și penetrantă, care îi leagă pe Adam Skald și pe Perdita Wane din Nisipurile mării, pînă la iubirile complicate ale lui Wolf, Magnus Muir și Personne, și în sfîrșit, la sentimentele cele mai aberante.

lirică poloneză

HALINA POSWIATOVSKA

ditiramb

pe oîți ne vei mai purta
uliță răbdătoare,
sub tropotul citor pași te vei așterne supusă?

te încărunește timpul cu troiene de praf,
zilnic adus din văzduhuri...

portarul casei de peste drum
și-a rupt aripile
pentru a înjgheba din ele o mătură...

și cînd inima-mi amuțește în miez de noapte
cu aud rotirea,
continua rotire a pămîntului...

dorința

de-aș avea atîtea vieți
cite baloane multicolore
are legate de sfoară fetișcana aceea,
aș fi peste măsură de darnică
și le-aș lăsa să zboare spre cer,
să zboare,
laolaltă cu norii, cu vîntul,
cu a păsării aripă...

mi-aș păstra pentru mine
doar unul,
verde
ca frunzele,
ca firele ierbi,
ca ochii tăi
de aproape priviți.

JAROSLAV IVASZKIEWICZ

se scuturase...

Se scuturase, bogat, peste noi
pufoasa zăpadă a crengilor.

Și spunea: mamă, mamă,
de ce doar așa
de puțin?

Ciocolata cu lapte
ori cea cu alune
mi-o amintesc
ori hirtile cu flori japoneze,

timbrele vechi,
pozele decupate din ziare,
iar de la bilci,
ulcioarele acelea de lut...

... inima tare-mi bătea, îmi bătea
și, obosit,
tot mai șopteam:
mamă, mamă,
de ce doar așa
de puțin?

In românește de ANATOL GHERMANSCHI

AVANTEXTUL

AI. CĂLINESCU

Avantextul... Încă un cuvânt care vine să accentueze inflația terminologică, pe care critica nouă, în dorința ei de a-și făuri un aparat conceptual cât mai pertinent, a provocat-o? Cartea lui Jean Bellemin-Noël, *Textul și avantextul (Le texte et l'avant-texte)*, Larousse, 1972) își propune să demonstreze contrariul: existența avantextului e legitimată nu numai prin aceea că favorizează noi lecturi ale textului, ci și prin faptul că ne permite să studiem funcționarea mecanismului scriiturii.

Demersul critic al lui Jean Bellemin-Noël este semnificativ pentru o anumită orientare a cercetării literare contemporane: orientare ce se caracterizează, cred, în primul rând, prin tentativa de a „anexa” teritorii pe care noua critică le-a neglijat sau le-a exclus din preocupările ei. În cazul cărții lui Bellemin-Noël, teritoriul „încălcător” aparține, prin tradiție, cercetării erudite, universitare: este vorba de studiul manuscriselor, al variantelor, al etapelor succesive prin care trece opera până când cunoaște forma ei definitivă. Cuvântul de ordine al noii critici, „reintroducerea la operă”, „primatul textului” limitat considerabil, până la a-l anula, interesul față de ceea ce precede textul definitiv; investigațiile care prefigurează pe aceea a lui Bellemin-Noël au avut un caracter de excepție (Octave Nadaud studiind manuscrisele lui Valéry, Jean-Pierre Richard pe cele ale lui Mallarmé) și erau, în orice caz, lipsite de ambițiile teoretice care îl animă pe autorul *Textului și avantextului*. Așa stind lucrurile, probabil că această carte reprezintă cu adevărat prima încercare de a interpreta ceea ce vom numi și noi aici *avantextul* prin intermediul „grilelor” unor metode moderne.

Obiectul cercetării lui Jean Bellemin-Noël este un poem de Miłosz, *La Charette*. Studiul propriu-zis este însă încadrat de o serie de considerații teoretice care nu numai că ne lămuresc asupra intențiilor și principiilor autorului, dar pun în discuție chiar finalitatea și semnificațiile unei atari întreprinderi. Pentru Bellemin-Noël (care grupează și inventariază foarte sistematic și foarte limpede-pentru noi — ciornele poemului lui Miłosz, orice modificare, orice ștersătură din manuscrise pune în cauză ansamblul scriiturii: a studia aceste modificări înseamnă a analiza funcționarea scriiturii (și nu numai a aprecia evoluția stilului, așa cum se procedează în chip tradițional). În niște „propuneri pentru o terminologie”, punctul de vedere al criticului apare mai clar: în ceea ce privește „ciornele”, de exemplu, el arată că expresia nu are sens decât *retroactiv*: în momentul redactării ei, ciorna pentru autor este opera și nu pregătirea operii; „avantextul” desemnează ansamblul constituit de ciorne, manuscrise, variante etc., care precede textul și se poate constitui, împreună cu acesta, într-un sistem; iar textul, dacă reprezintă, în raport cu avantextul, ceva „definitiv”, este totuși provizoriu deoarece există doar ca înlăturare între scriitură și lectură; or, lectura înseamnă o re-scriere a textului, cititorul este co-producător al textului, prin faptul că „reunește o serie de efecte de sens”. Nu alta este lectura pe care o face Bellemin-Noël manuscriselor lui Miłosz și care îi permite o re-citire a poemului definitiv: un prim scop al cercetării pare astfel atins: textul devine mai bogat în sensuri, analiza câștigă în profunzime și în diversitate.

Dar problemele capitale pe care le ridică studiul sînt altele. E vorba, în primul rând, de a determina care este rolul creatorului în procesul încheierii textului, și de a aprecia cât sînt de îndreptățite teoriile care vorbesc despre autonomia scriiturii. Bellemin-Noël refuză să accepte, ca și alții, ideea unui autor-demiurg complet liber și conștient; criticul caută, dimpotrivă, să descopere acele forțe care — scăpînd de sub controlul autorului — contribuie la structurarea textului, la organizarea lui „definitivă”. Inventarul motivelor și temelor care străbat toate fazele redactării textului îl duce la concluzia că ceea ce numim „compoziție” stă sub semnul aleatoricului. Sînt folosite și sugestii oferite de analizele saussuriene, sau de psihanaliza freudiană; dar, refuzînd să facă (întrucît o consideră neconvingătoare) psihanaliza autorului, criticul afirmă că, dacă se poate vorbi de un inconștient în acest text, el ar fi tocmai inconștientul textului. Cu alte cuvinte, poziția lui Bellemin-Noël e o poziție care caută să mențină un anumit echilibru: nu neagă total rolul creatorului, responsabilitatea lui în procesul creației, dar relevă rolul forțelor interne ale textului, care acționează, bineînțeles, prin mijlocirea scriitorului, dar uneori fără știința lui (și atunci acesta joacă rolul unui catalizator chimic) sau chiar împotriva lui.

A doua întrebare fundamentală pe care o ridică studiul este într-adevăr tulburătoare: în ce moment scriitorul știe că ceea ce a scris e scris *bine*, ce anume îl determină să considere că o anumită formă, și nu alta, este cea definitivă, „perfectă”? De ce, să zicem, într-o bună zi, după ani de tatonări, André Gide notează în *Jurnalul* său: „Terminat *Falsificatorii de bani*”, socotind că opera este rotundă, încheiată, că nu mai are nimic de adăugat sau de schimbat? Ar fi prea simplist să admitem că aici intervine doar bunul plac al creatorului, impresia lui că a realizat ceva ce nu mai poate fi ameliorat. Ideea lui Bellemin-Noël e că textul însuși „tinde” către forma care va părea autorului bună de încredințat tiparului; motivele, temele și procedeele textului, limbajul însuși exercită o constrîngere, o presiune prin care se va atinge un echilibru, o coeziune internă a operei. Echilibru fragil, în permanență amenințat, dar suficient pentru a da operei drept de existență. Îi revine criticului, vom adăuga noi, misiunea de a arăta de ce și în ce măsură opera își justifică existența.

Problemele calculului construcțiilor în domeniul plastic

(urmăre din pag. 3)

important de investigații, sarcina de bază a inginerilor constructori.

Alexandru Negoită: — În încheiere aș dori să subliniez importanța manifestării științifice organizate la Iași pentru dezvoltarea și introducerea noilor principii în domeniul proiectării și realizării de construcții raționale și pentru schimbul rodnic de o-

pini dintre participanții la acest colocviu. În acest sens aș dori să-mi exprim părerea că acest dialog trebuie continuat și în viitor, susținînd antrenarea participării mai active a specialiștilor români în cadrul organismelor științifice internaționale cum ar fi spre ex. Grupul European de calcul plastic și Convenția Europeană pentru calculul Construcțiilor Metalice.

Red.: La rîndul nostru, mulțumim pentru participare.

ces de edificare a socialismului în lumina conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată. Acest concept, elaborat în Raportul la cel de-al X-lea Congres, realizează plenar, prin aplicarea creatoare a marxism-leninismului la realitățile țării noastre, atît definirea etapei istorice actuale în dezvoltarea României socialiste, cit și programul istoric național al vastei opere de făurire a noii societăți socialiste și comuniste. Întreaga activitate teoretică și practică a partidului nostru, fundamentată pe statutul științific al conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată, pe unitatea dialectică între laturile filosofică și strategică ale acestui concept, este expresia vie a giganticului efort de materializare a socialismului ca nouă civilizație materială și spirituală în istorie. În lumina acestui program politic, opera de făurire a socialismului pe linia dezvoltării multilaterale și a perfecționării angajează societatea ca întreg, în totalitatea compartimentelor sale de sistem, de la elementul economic pînă la factorul om.

Fundamentală, deci, este și problema factorului-om. Pentru că socialismul, pentru prima dată în istorie, își propune să aducă o rezolvare reală a omului real. O rezolvare reală, întrucît socialismul implică o viziune asupra omului pe temeiul unei științe asupra istoriei. Realizarea libertății la nivelul istoriei este fundamentul realizării, în continuare, a libertății omului însuși — la nivelul individualității concrete a fiecărui om și a personalității creatoare. Este acest fapt, desigur, însăși unica perspectivă a umanismului real, adevărat. Perspectivă în care, deopotrivă concept științific și mod de viață, umanismul este immanent socialismului. Odată cu obiectivul major al dezvoltării economico-sociale, într-un context de lărgire și aprofundare a democrației socialiste, construirea noii societăți necesită o amplă activitate în domeniul ideologic și al educației socialiste — imperativ căruia îi răspunde programul adoptat la Plenara din noiembrie 1971, acesta constituind parte integrantă a programului elaborat de Congresul al X-lea al partidului privind făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate. Faptul că programul adoptat la Plenara Comitetului Central din noiembrie 1971 a devenit programul Conferinței Naționale a partidului, are o semnificație istorică în însăși înțelegerea esenței socialismului. Cum precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu, acest program „depășește cadrul activității ideologico-educative”; „pornind de la ridicarea nivelului politico-ideologic, a conștiinței socialiste a maselor, el stabilește căile pentru afirmarea hotărîtă și consecventă în societate a principiilor de viață comuniste”, fiind vorba, așadar, de înțelegerea socialismului — prin materializarea principiilor comuniste — ca mod de viață în istorie. „Sarcinile stabilite în domeniul activității ideologico-educative, subliniază secretarul general al partidului nostru, deschid perspective minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste”. Tocmai în acest sens — faptul că socialismul trebuie să presupună realitatea ființării principiilor comuniste ca mod de viață, cînd democrația socialistă reprezintă forma concretă de manifestare a umanismului socialist, într-adevăr umanismul dobîndește principial o autentică determinare științifică și, în planul practicii sociale, al vieții concrete, un conținut real, la nivelul personalității omului nou. În centrul tuturor obiectivelor elaborate de partid „se află omul, făurirea omului înaintat, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale științei și culturii, a omului societății celei mai drepte și umane — societatea socialistă multilateral dezvoltată, societatea comunistă”, operă complexă de unire a tuturor forțelor în direcția făuririi omului. „Nu trebuie să uităm nici un moment — relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezvoltînd principial această teză fundamentală a marxism-leninismului cu privire la umanismul socialist, la identitatea de esență dintre socialism și umanism — că mai presus de orice se află omul; dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului nostru, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste”. O-

SOCIALISM-UMANISM

(urmăre din pag. 1)

mul, „totalitate a relațiilor sociale” la nivelul esenței — cum specifică Marx, dorindu-l un „om total” — este în concepția partidului nostru „țelul suprem al societății”, valoarea-etalon în societate, subiect al istoriei — ca subiect al politicii partidului comunist —, ființa pentru care, la nivelul esenței, scopul și valoarea coincid, care devine astfel în viața societății o autentică valoare-scop. „În cadrul Conferinței Naționale ne preocupăm intens de creșterea bogăției naționale — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — dar nu trebuie să uităm că cea mai mare bogăție o reprezintă omul; el este făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, de el depinde înaintarea cu succes a patriei noastre pe calea civilizației comuniste”. Socialismul înseamnă, în esența sa, societatea care ca operă conștientă a omului se deschide neconștient omului.

Din această perspectivă istorică a identității de esență dintre socialism și umanism, faptul fundamental care se impune este că procesul dezvoltării multilaterale a societății implică, în mod obiectiv, perfecționarea omului însuși. Dezvoltarea multilaterală vizează relația societate-persoană; pentru ca omul să însemne în chip real o autentică personalitate creatoare, faptul perfecționării i se impune drept condiție fundamentală, inerentă. Din această perspectivă, societatea în întregul ei, în măsura în care este o continuă perfecționare ca structură social-economică, de asemenea este și o neîncetată perfecționare a omului ca totalitate a relațiilor sociale; este aici dialectica devenirii relațiilor sociale pe linia perfecționării, ca trecere într-o nouă calitate, pentru a asigura linia neîntreruptă a progresului social. Amplul proces de așezare a relațiilor sociale pe principii etice și echității socialiste și comuniste are valoarea unui adevărat proces de umanizare a omului. În acest sens, credem că etica socialistă are, prin menirea sa în realizarea progresului social pe baza înfăptuirii progresului moral, o semnificație cu nimic mai prejos de importanța dezvoltării în ritm accelerat a forțelor de producție în societate. Importanța dezvoltării etice a ființei omului

este comparabilă, după părerea noastră, cu însăși importanța pe care o are dezvoltarea impetuoasă a bazei tehnico-materiale a societății socialiste. Omul este, în cadrul noii societăți, scop dar nu scop în sine, ci ca ființă etică, iar perfecționarea în această direcție, aplicată acestui univers pe care îl numim factorul om, este desigur, alături de necesitatea dezvoltării pe latura activității materiale, una dintre dimensiunile esențiale ale realizării progresului.

Desigur, înfăptuirea unei asemenea opere fără precedent impune în mod obiectiv, ca o condiție sine qua non a dezvoltării, necesitatea creșterii rolului conducător al partidului. Numai în acest fel pot fi asigurate dezvoltarea multilaterală și perfecționarea, atît la nivelul societății cit și al omului ca personalitate creatoare, procese care presupun un plan unic central la nivel de sistem social și un vesnic circuit deschis între compartimentele sistemului — ca elemente cu diferite grade de autonomie, aflate într-o corelație organică, dinamică. În condițiile socialismului, marxism-leninismului ființază, totodată, ca filosofie și ca orînduire socială: ca filosofie definind o concepție științifică asupra noii societăți, o concepție ca știință a istoriei, iar ca orînduire socială însemnînd materializarea, prin efortul comun dintre partid și popor, a acestei concepții într-o societate ca nou mod de civilizație, ca istorie în spiritul științei istoriei. Partidul comunist este astfel expresia marxism-leninismului în unitatea sa de filosofie și orînduire socială, iar dezvoltarea multilaterală și perfecționarea societății și a omului ca personalitate creatoare pot fi puse la nivelul acestei unități; în însăși esența noii societăți se află, în mod obiectiv, cerința creșterii rolului conducător al partidului. Iar acest fapt, este, la rîndul său, condiția fundamentală care asigură la nivelul istoriei, pe baza ființării totodată a marxism-leninismului ca filosofie și ca orînduire socială, ființarea identității de esență dintre socialism și umanism.

Elaborînd conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, concept polivalent, avînd deopotrivă o valoare filosofică și o valoare strategică, care fundamentează științific definirea etapei istorice actuale în dezvoltarea țării noastre și programul istoric-național al vastei opere de făurire a noii societăți, tovarășul Nicolae Ceaușescu realizează prin abordarea teoretică și practică a tezei privind identitatea de esență dintre socialism și umanism, o aprofundare creatoare a marxism-leninismului în condițiile istorice ale contemporaneității, iar din această perspectivă de conștiință istorică națională și, deopotrivă, universală, contribuție adusă în domeniul dezvoltării comunismului științific realizează o redescoperire a purității gândirii clasicele materialismului dialectic și istoric, o relansare în miezul istoriei a dialecticii vii a acestei învățături atotbuitoare.

SFINXUL

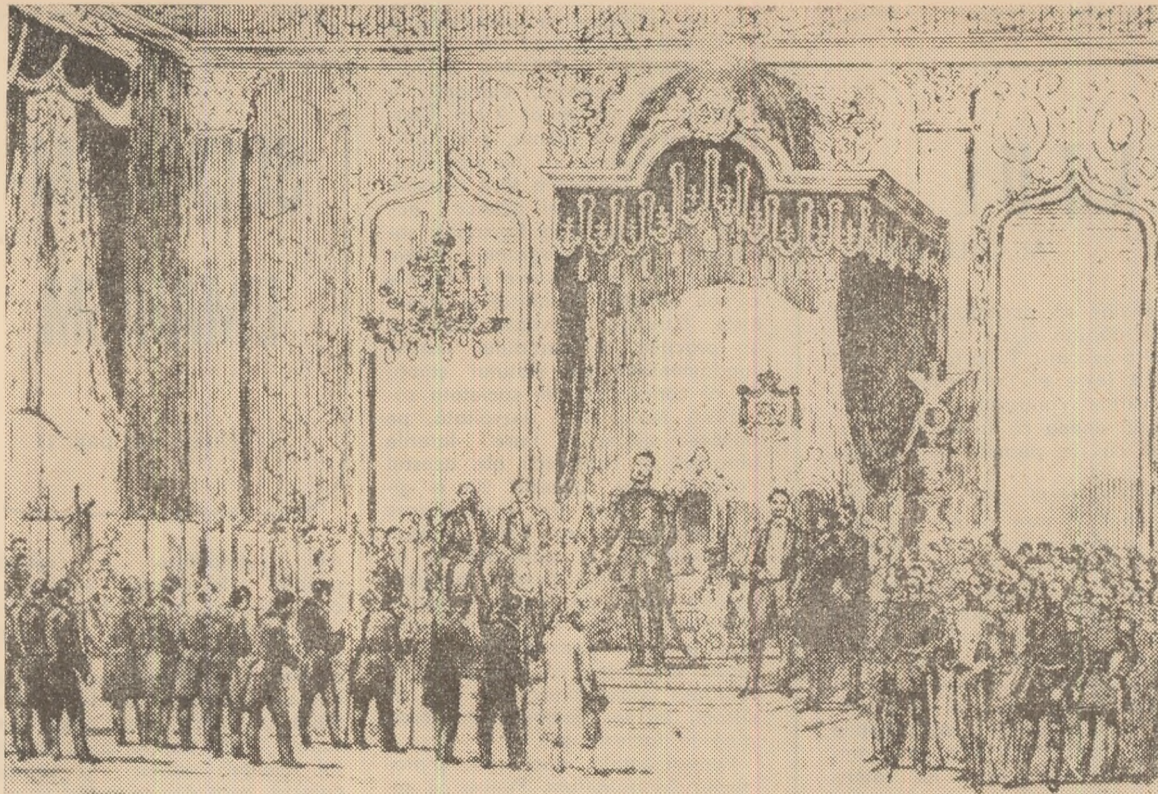
(urmăre din pag. 7)

— dar ordinea vermeeriană, conștient sau nu, a stat și continuă să stea la baza artei noi, în măsura în care prin artă nouă înțelegem arta cu funcții constructive în planul receptării și nu cea producție inondenă care îi determină pe unii exegeți angoasați să clameze moartea artei. Aș îndrăzni, în rotunjirea ideii lui Wallicki, o comparație, poate prea temerară, între rigoarea compozițională a lui Vermeer și cea a lui Mondrian, deși cele două picturi sînt, ca factură, antinomice. E limpede că impresionistii, meridonali fiind, nu și-au putut însuși lecția severă a nordicului Vermeer. N-au făcut-o total nici cubiștii. Dar a făcut-o, ascețic, spiritul matematic al unui olandez tîrziu, care a pus compoziția într-o ecuație perfectă, ireductibilă. Corespondențe între cei doi mari maeștri olandezi, atît de diferiți unul de altul, aș putea stabili cu oarecare ușurință, fără teama ridiculului, dar nu aici este locul lor. Aș reține însă atenția cititorului, dacă nu cu înțeleg remarcabilul eseu despre arta Sfinxului din Delft, datorat lui George Popa (*Cronica* nr. 30, iulie 1972), măcar un fragment în care conștiința ordinii matematice la Vermeer ne apare fără echivoc. „Tot așa pentru Vermeer lumea va fi în același timp materie și spirit. Pătrate și dreptunghiuri repetate construiesc suprafața tabloului cu o severă rigoare ca o suită de teoreme și corolare, precum *Ethica* lui Spinoza. Dar cînd te apropii de acest univers de cleștar ai o revelație extraordinară: cristalul nu este inert, înghețat, ci alcătuit din miriade de atomi cromatici în permanentă vibrație. Este ca și cum pictorul ar fi descoperit o magie cu ajutorul căreia se poate vedea *sufletul luminii*”.

Sfinxul din Delft ne apare astăzi ca fiind ceea ce este cu adevărat, nu atît un enigmatic, formulă preluată comod și reflectînd doar penuria de date biografice, cît „un pictor al dracului de original”, cum exclamau frații Goncourt, atunci cînd descopereau, surprinși, pictura lui Vermeer.

RECEPȚIE LA DOMNITOR

Păstrind vechiul obicei, domnitorul Cuza primea, în ziua de Anul Nou, pe toți șefii de districte și pe marii demnitari, care-i prezentau omagii în numele lor personal și al poporului ocîrmuit. Stampa, pe care o reproducem dintr-o revistă a timpului, ne înfățișează desfășurarea ceremoniei de la palatul domnesc, din ziua de 1 ianuarie 1860. Vodă Cuza, în picioare, în fața tronului, se adresează celor de față, urîndu-le la rîndul său, un an „îmbelșugat în fapte de ispravă, fericire și mulțumire poporului”. Dar sub Cuza, marile serbări la care participa toată suflarea românească, aveau loc la 24 ianuarie. Ne dăm seama de amploarea lor mai ales din documentele aflate în arhive, cum ar fi, bunăoară, dosarul socotelilor primăriei Capitalei, pe anul 1865: Consiliul comunal — scrie într-o filă din acest dosar

— chibzuind că serbarea zilei de 24 ianuarie, aniversarea îndoitei alegeri a Măriei Sale prea înălțatul nostru Domn, și a definitivei Uniri a Principatelor, să se facă și printr-o iluminată deosebită, atât pe strade, cît și în piețe, aprobă cheltuiala trebuincioasă pentru aceasta”. Și au ars atunci în București 9200 de „lampioane” diferite, pentru care s-au consumat, în afară de petrolul din lămpile permanente, 170 de ocale de seu și 20 de vedre de păcură. „In acest belșug de lumini, șase tacimuri de lăutari, orînduite de vătaful Vasile Birlează, au cîntat în piețele publice cele mari, unde s-au dat și ospete și s-au împărțit sâracilor daruri, 30 000 de lei”.

Ion MUNTEANU

Urmașii lui Barbu Lăutarul

Despre Barbu Lăutarul s-a scris relativ mult și de către mai mulți cercetători. O bună sinteză cu valoroase completări și îndreptări a fost făcută de Gh. Ciobanu în „Revista de folclor” nr. 4/1958.

Rapsodul s-a născut în jurul anului 1780, într-o familie de lăutari. Tatăl său, Stan Barbu, recunoscut tacit ca fruntașul lăutarilor ieșeni, e pomenit pe la 1750 locuitor în mahalaua Frecăului. Breasla lăutarilor, întemeiată probabil în 1804, l-a ales pe Barbu drept întiiul său staroste.

Dintre fiii lui Barbu, cel mai mare, Gheorghe, — ulterior, Scripcariul — s-a născut pe la 1808. Figurează într-un document păstrat la Arhivele Statului din Iași și intitulat „Condica scrierilor suflătorilor și familiilor stării de gios din târgul Iașii, 1808, iulie 15”. La același număr de casă sînt trecuți „...una familie, cinci suflete: Barbu scripcar, staroste de lăutari, cu Maria, maică-sa și un fiu și un ucenic”. Fiul e Gheorghe, iar al cincilea „suflet” — anonim — desigur soția lui Barbu, mama lui Gheorghe.

Alt document din același izvor intitulat, „Prescrierea birurilor și a dezrobiților

țigani din orașul Eși, anul 1845, iulie 6” notează la același număr de casă din mahalaua Frecăului ca și în 1808, pe feciorii lui Barbu: Gheorghe, Ioan și Vasile toți trei scripcari. Se precizează că sînt „de sine răscumpărați”, adică s-au răscumpărat din robie prin banii cîștigați cu instrumentele lor muzicale. C. Bobulescu afirmă că Vasile a murit la 12 decembrie 1861 în vîrstă de 40 ani. El pare să fi fost staroste al breslei lăutarilor în anul 1856.

Iată acum și următorul act inedit, un zăpis ce l-am descoperit de curînd și pe care-l reproduc întocmai:

„Supt iscălita Maria lui Gheorghe Păun am primit de la giupincasa Lea a lui Mendel 10 galbeni, adică 370 lei trimiși de bărbatul meu, care se află la Tarigrad, care se găsește cu meșteșugul lăutari și fiindcă am primit acești bani în ființa și a starostelui breslei de lăutari am primit acești bani și adevăresc cu a mea iscălitură. 1856, mai, 9. + Eu Maria, soția lui Gheorghe Păun Vasile Barbu”.

Din faptul că Maria pomenește de starostele lăutarilor fără a-i specifica nume-

le, presupunem că starostele care a asistat la remiterea banilor trebuie să fie starostele breslei de lăutari evrei, breaslă creată în 1831 și reînnoită în 1854. Zăpisul Mariei l-am găsit tocmai într-un dosar cu acte ale acestei bresle.

Gheorghe Barbu — din numele de botez al tatălui fiul și-a făcut un nume de familie — ar fi murit în 1893. O afirmă, fără a aduce dovezi C. Diaconovici în „Enciclopedia română” (Sibiu, 1898). Despre Vasile există știrea că ar fi murit în 1860. Despre cel de al treilea fiu al lui Barbu Lăutaru, Ioan, care în 1845 era intitulat „călfă” nu am găsit pînă acum alte știri.

Turneul lui Gheorghe Barbu în Turcia nu este un caz izolat. Între 1880—1920 mulți din lăutarii noștri cei mai talentați au reurpat succese remarcabile în turneele întreprinse peste hotare. Să amintim doar cîteva: Sava Pădureanu cu taraful său la expoziția universală din Paris, 1889, unde a obținut diploma de onoare și medalia de aur; ulterior a concertat cu succes și în Rusia (1894). Tot în Rusia a cîntat vreme îndelungată Gheorghe Ochialbi, iar Cristache Ciolac a reurpat mari succese la expoziția universală din Paris (1900). La începutul acestui secol, Nicu Buică a concertat deseori în orașe ale fostului imperiu habsburgic.

I. KARA

BOLINTINEANU

ORIZONTAL: 1. Volum publicat de Bolintineanu în 1870 — La Paris!; 2. Depunîndu-și candidatura pentru cele ale delegaților districtului Ilfov, Bolintineanu obține majoritatea necesară (1859) — Oferiți poetului bolnav de fostul domnitor Al. I. Cuza (1872); 3. A atîns primul Luna — Pitarul în casa căruia Bolintineanu invață să scrie și să citească; 4. Obiectul care a declanșat evenimentele dramatice din „Istoria unui doctor și a unei femei turce” — „Și doctorul din „Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria”; 5. Cu nas mare — Societate (abr.) — T!; 6. Golful Smirna, Chios, Efes, insula Samos, Beirut este cel străbătut de scriitor în martie 1854; 7. Domn moldovean — În formă! — A scos, împreună cu Bolintineanu și Pantazi Ghica, un „Calendar istoric și literar pe anul 1859”; 8. Cîmpineanu Ion — Fragment din „Conrad”! — „...o pasere trecătoare”, poezie publicată în 1850 — Bolintineanu în 1861 la Constantinopol; 9. Dregător în Moldova — „Călătorii în Asia...” (1866) ! !; 10. Epopee de Bolintineanu, apărută în anul 1870; 11. Roman al scriitorului (exilat în 1855), primit cu simpatie de ci-

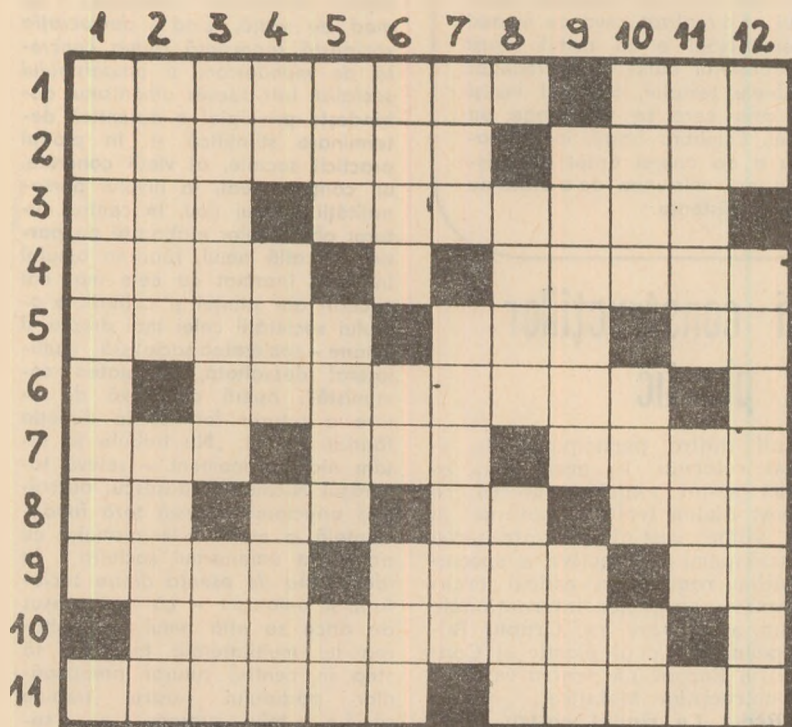
torii din țară — Reprezentantul lui Cuza la conferința ambasadorilor europeni, prin a căruia activitate, apreciază Bolintineanu, „...numele român, demnitatea națională s-au mărit...” (1861).

VERTICAL: 1. Barbă-Roșie, cel care îl provoacă la duel pe Bolintineanu (1850); 2. Cunoscut roman de Bolintineanu, apărut în 1862 — Acesta (pop.); 3. Culegere de satire politice prin intermediul căreia poetul demască reacțiunea (1861) — Carene!; 4. Metal prețios (simb.) — Suprafață agrară — Comună în Iugoslavia; 5. Început de depresiune! — Editor ieșean, fost coleg de școală și prieten devotat al scriitorului — Ion Voinescu... editorul broșurii „Les Principautés Danubiennes” de Bolintineanu; 6. Manoil și Elena — 479 B.P.T. Bolintineanu, „Călătorii” (abr.) — Pe cel al Bosforului se află Emirgian, locul destinat lui Cuza și suitei sale din care făcea parte și Bolintineanu; 7. La Lido! — Localitate prin care trece Bolintineanu în martie 1849 și unde Iscovescu îi face un portret; 8. Funcție onorifică acordată lui Bolintineanu de domnitorul Cuza în 1860 — Rapsod asiatic;

9. Ambarcațiune utilizată deseori de Bolintineanu în peregrinările sale — „Menadele” (fragment)!; 10. Unealta titularului — Distrus — Argeș (abr. uz.); 11. Cel al alegerii lui Cuza ca domn în Moldova îi este adus lui Bolintineanu de către Ko-

gălniceanu — Inedite; 12. Romanov Iosif, tipograful ediției din 1858 a „Călătoriilor” — Pașă al căruia crunt sfîrșit este narat în paginile „Călătoriilor” lui Bolintineanu.

Viorel VILCEANU

POȘTA LITERARĂ

STEFAN DORNEANU — Sinteți indignat de exigența noastră („...anul acesta ați devenit f.f. exigenți”). Exigența față de versurile dv. este necesară și normală. De ce nu vă publicăm versurile? E simplu de răspuns: nu depășesc mediocritatea. Scrieți cu o mare ușurință și nu țineți seama de evoluția poeziei de azi. Cu toate că v-am publicat în revistă — aceasta nu înseamnă că de-acum tot ce o să ne trimiteți va intra în paginile ei. Vă vom publica numai atunci cînd textele dv. ne vor convinge de valoarea lor. Nu e cazul cu ceea ce ne-ați trimis în ultimul timp.

ION VERGU DUMITRESCU — Poeziile nu îndeplinesc condițiile publicării. Reveniți.

KERSTIN ANY — Povestirile sînt mai slabe. Versurile sînt ale vîrstei. Am reținut Iubire.

SERBAN GHEORGHIU — Ne bucurăm că urmăriți și apreciați revista noastră. Poeziile sînt corecte din punct de vedere al versificării, dar suferă de prea mult retorism. Încercați să cultivați versul liber. Reveniți.

REIAȚĂ MIU — Tg. Frumos — Versificați cu pricepere pe diferite teme. Trebuie să învingeți însă descriptivismul, platitudinile. Lecturile din poezii de azi vă vor face să priviți altfel poezia. Mai trimiteți.

MAFTEI GH. VASILE — Retorism, limbaj de reportaj.

SILVIU I. — Nici un progres.

POPA VIORICA — Textele dv. nu depășesc nivelul unor exerciții cuminți de versificare.

M. GRIGORE — Reminiscențe lirice din poezia lui Marin Sorescu

I. LUPU — Proze slabe. Limbajul epic e plin de exclamații gratuite.

GH. IACOB — Trebuie să mai faceți un progres serios pînă la debut.

RADU MARIN — Sentimentalism, încercare zadarnică de a depăși o manieră.

C. POPESCU-DOBROTEASA — Și ultimul plic cu versuri e neconcludent sub raport valoric.

NICĂ PREPELIARU — Poezia dv. e scrisă într-un ritm de baladă populară. Mai trimiteți.

NAEHE ȘTEFAN — De ce nu reflectați cu mai multă seriozitate la ceea ce scrieți?

ION BORODI — Nici un progres față de primele texte expediate.

M. M. G. IAȘI — Ne-au plăcut mai ales poeziile „Iris” și „Iar dincolo de timpuri”. Mai trimiteți.

ANONYMUS BYLL — Simple versificări într-un limbaj rudimentar. Numele, în schimb, face toate paralele.

SUPLINATOR

TIMP LIRIC

iubire

Alerg
În căutarea trupului de față
transparent ca apa din
ciutură.

Merg
În căutarea rotunjimilor de
caisă,
coaptă de dogoarea palmelor.

Mă opresc,
Liliacul a-nflorit sălbatic
pe-un petec de cer'
Și trupul de față trebuie să fie
undeva, pe-aproape.

Pindesc
Ca un hoț
noaptea liliacul...
Trupul de față e pe-aproape,
Tot mai aproape de trupul
meu
secătuit de-așteptare...

KERSTIN ANY

Șerban Cioculescu septuagenar

Profesorul și criticul Șerban Cioculescu a împlinit vârsta deplină realizării, desfășurând la cei 70 de ani ai săi cea mai substanțială perioadă din activitatea sa.

Intr-un interviu acordat revistei „Contemporanul”, Șerban Cioculescu se confesează: „Am fost un om lipsit de ambiții. M-am mulțumit numai cu surprizele trăite în viața intimă ca și în cea profesională. Și se pare că e mai bine să primești fără să aștepti, căci surprizele — cu farmecul dulceag al neprevăzutului — sînt mai prețioase decît împlinirile. Bineînțeles că mă refer numai la surprizele plăcute, cele care pentru mine au fost un rod al destinului care m-a favorizat”.

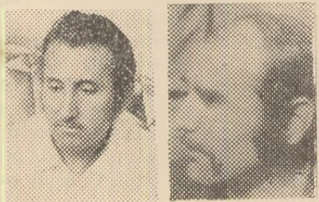
Intrevăzînd binecunoscuta malicie a omului care în fața svarțului de la „Capsa” sfi-chiuit cu verbul, lansînd săgeți cu otravă dulce, să recunoaștem că Șerban Cioculescu n-a fost chiar un răs-fățat al destinului, ci un om de solidă cultură și un rob al bibliotecii. Tot ce a afirmat e susținut, deși fără a fi de decorativitate trimiteri, de o informație vastă și construit cu logică și obiectivitate.

„Nu sînt scriitor și nu vreau să fiu considerat ca atare. N-am făcut niciodată o literatură de imaginație, ci am practicat numai acel scris în care cercetarea cu obiectivitate în mod impersonal și cu subordonarea la obiect mi-a susținut prezența în literatură. Eu rămîn, critic, istoric literar și punct”, declară septuagenarul profesor, nedesmițîndu-și modestia.

Cu toate acestea, cită forță respiră scrisul său și cită culoare aduce semnătura sa în destul de aridul teren al criticii literare!

Șerban Cioculescu stie să rămînă fermecător, captivant, chiar cînd vrea să fie „rău”. Vîrsta pe care o împlinește îi confirmă poziția de nestor al istoriei noastre literare și de autoritate în materie de judecată critică. Spre folosul literelor noastre îi urăm așa cum singur își dorește „mulți ani, fie și mai puțini decît mulți, dar buni, cu sănătate și spor la muncă!”.

pictori ieșeni la milano

In această toamnă, trei pictori ieșeni — Dan Hatmanu, Nicolae Constantin și Corneliu Ionescu — vor expune la Milano. Prilej pentru a le solicita aceste interviuri:

— Așadar, prezențe românești peste hotare, despre care am dori să ne furnizați unele amănunte.

DAN HATMANU: Mai întîi, să mărturisesc faptul că sînt impresionat de această atenție ce mi se acordă. Știu este că un artist trebuie să aibă un orizont larg, să poată intra oricînd în competiție cu alți artiști. In această direcție, confruntarea cu publicul din alte țări, și cu critica respectivă, este foarte utilă. Așadar, nu îmiplător am invitat pe artiștii plastici din Milano la noi și, deci, nu îmiplător mergem noi la Milano. Am vizitat Louvrul, Ermitajul, Muzeul de artă modernă din Praga, colecția din Dresda, Muzeul Pușkin, și știu ce înseamnă să confrunți o reproducere cu lucrarea propriuzisă, cu originalul. Surprizele nu sînt puține. Fapt este că, pentru a aprecia factura

unei opere și tehnica pictorului, cărțile și litografiile nu sînt suficiente. În general, asemenea confruntări sînt stimulatorii.

În ce mă privește, merg la Milano cu niște lucrări în ulei — portrete și compoziții — lucrări care fructifică, cred, ceva din maniera expresionistă și, poate, suprealistă. Ele au un anumit dramatism, selecția ținînd cont și de afinitățile publicului căruiă mă adresez și în fața căruia sper să mă bucur de succes. Ceea ce n-aș putea spune, cu aceeași convingere, dacă m-aș adresa publicului parizian, de pildă, care are alte afinități.

NICOLAE CONSTANTIN: Și în cazul meu, acest schimb de experiență vine să completeze seria de studii documentare, lucru bun, zic eu, avînd în vedere că noi, cei de la Iași, prea puțin ne bucurăm de asemenea schimburi de experiență cu arta străină. Oricum, în București expozițiile din străinătate se succed cu o frecvență mai sporită. Este explicabil deci interesul cu care plecăm la Milano, orașul cu o artă de bogată cultură. Sper, de altfel, că această vizită în Italia să ne folosească și pe linie didactică, în activitatea noastră în cadrul învățămîntului artistic.

Plec cu o suită de compoziții legate de viața satului. Majoritatea lucrărilor tratează teme legate de specificul poporului nostru, expoziția constituindu-se, cel puțin în intenție, ca mesaj artistic al poporului român. E vorba de lucrări care își propun să exorime bucuria muncii, a vieții, eferescența anilor de multilaterală împlinire pe care-i trăim. Să mai amintesc și alte câteva compoziții, toate din lumea copilului — „Joc de-a baba oarba”, „Vagon clasa a doua”, „Șahistii”, „Rugbiștii” etc.

Menționez că acest schimb de expoziții este patronat de „Il centro culturale di artisti stranieri da Milano” — centru care numără ca membri și doi scriitori ieșeni: Andi Andrieș și Corneliu Sturzu. Centrul cultural din Milano editează și o revistă — Tempo sensibile — în care au apărut articole despre noi — e vorba de mine și de Dan Hatmanu. Al treilea pictor, Corneliu Ionescu, fiind într-o tabără de creație la Topalu-Argeș, ne-a rămas dator cu un interviu, pe care îl vom solicita după efectuarea schimbului de expoziții, noi dorindu-le celor trei victorii ieșeni succes deplin la Milano.

tableta de seară

De cîțva timp a dispărut din programul de radio și-bineînțeles — din împletirea undelor emanate de la postul București I una din emisiunile mult urmărite, de incontestabilă valoare educativă: tableta de seară. Am crezut la început să e vorba de o simplă aminare de cîteva săptămîni, datorată fie abundenței de material fie... vacanței. Spre regretul auditorilor care se obișnuiseră să-l asculte în fiecare zi a săptămîinii pe cite unul din scriitorii reputați (Zaharia Stancu, G. Macovescu, A. Baranga ș.a.), această „vacanță” se prelungește dincolo de așteptări. Oare comentarea succintă a semnificației unor fapte, prezențe și atitudini de fierbinte actualitate — trecute prin filtrul experienței și al sensibilității distințelor personalități ce cuvîntau în cele numai cinci minute de la ora 8 seara — poate fi socotită doar o grațuitate? Este considerată poate mai utilă și mai reprezentativă repetarea obsesivă a unor presupuse șlagăre în care-i reîntîlnim chiar și de mai multe ori pe zi pe aceiași solisti, cu aceleași inflexiuni vocale care ne evocă și aceleași mișcări (căci sînt văzuți uneori și pe micul ecran, iar auditorul reacționează, în asemenea cazuri, ca în experiențele lui Pavlov!) Dar nu putem crede că cineva ar fi gîndit așa. Atunci? Se impune reluarea tabletei de seară. Cel

puțin această concretizarea a relației scriitorului cu actualitatea merită să figureze în programele de radio. Altfel, riscăm să adîncim artificial nedreapta distincție între cultura de masă (prin mijloace mass media) și cultura pur și simplă.

„convorbiri literare”

Cel de-al 16-lea număr al Convorbirilor literare (30 aug. 1972) este marcat de prezența aceluiași suflu novator cu care ne-a obișnuit revista în ultima vreme. Se impun, între altele, diversitatea tematică, angajînd discuții interesante asupra fenomenului literar — de la problemele de principiu, teoretice, pînă la analiza unor recente apariții editoriale, precum și caracterul deschis — ca permanentă confruntare de opinii — al materialelor publicate. Ceea ce relevă, cu prioritate, faptul că revista promovează un autentic spirit critic, constructiv în esență, atît în ce privește criteriul axiologic în selectarea materialului — proză, poezie, articole, eseuri etc. —, cît și în critica fenomenului literar. Reținem, astfel, însemnările lui George Macovescu — Personalitatea unei reviste, continuarea la ancheta Cronicarii despre cronica literară, rubrica (unitară tematic) de Opinii (struind articolele: Sensul debaterilor etice de C. Trandafir, Etică și polemică, ingenuitate și utopie de Dan Dragomir și Critică și etică sau mitul imparțialității de Al. I. Fridus), (proza lui Augustin Buzura (Urmele nopții, fragment din romanul Fețele tăcerii), rubricile de critică semnate de Daniel Dumitriu, George Pruteanu și Al. Dobrescu, precum și binecunoscuta Tablă de materii a lui Mircea Iorgulescu (asupra operei lui Laurențiu Fulga). Versuri de reală substanță semnează în acest număr Ioanid Romanescu, Mircea Ciobanu și Florin Mihai Petrescu. Utilă, de asemenea, rubrica (permanentă) Arhiva convorbirilor (în acest număr prezentînd materiale din Epistolariumul lui Titu Maiorescu — text stabilit și adnotat de Domnica Filimon). O excelentă pagină din poezia lui Pierre Jean Jouve, în traducerea lui Ion Caraion, întregeste imaginea acestui reușit număr de revistă.

„craii munților”

Primim din Hunedoara „programul principalelor manifestări ce vor avea loc cu prilejul comemorării unui veac de la nașterea lui Avram Iancu”. Reținem ideea unui festival coral intitulat „Craii munților”, suita de expuneri legate de personalitatea revoluționarului român, acțiuni muzeale, dezveliri de monumente.

Programul dă dovada unei alctăituri temeinice, în spiritul cultului pe care trebuie să-l păstrăm faptelor de glorie ale istoriei noastre.

„tomis” și ovidiu

Numărul pe care revista constanțeană Tomis îl dedică poetului Ovidiu, se înscrie în categoria contribuțiilor demne de luat în seamă. Existența artistică a marelui liric latin este tratată în diverse ipostaze, cu multe demonstrații citabile și cu preferință pentru cuplarea termenilor: artă și umanitate, densitate și culoare, Călinescu și Ovidiu, Ovidiu și Brăncuși, filozofie și poezie, imagine și simbol.

Din partea noastră aprecieri și satisfacție.

„...ridiculus mus”

Dacă i-ai crede pe cuvînt, te-ai aștepta ca gureșii care se pregădesc să-ți servească o mare descoperire sînt în stare să răstoarne lumea. Rezultatul este însă, nu o dată, un biet (nu spunem: ridicol) șoarece, ca în observația poetului Horațiu, ba chiar și acela... mort. Cam acesta e sentimentul (da, un sentiment tonic, de petrece-re, fără nimic nostalgic și trist) pe care ni-l comunică „pironul” lui (omulus) v (vulpescu) din „Săptămîna” (nr. 89/1972) relativ la un desen publicitar din „Cronica”. Da acest desen, inspirat dintr-o scenă bahică prezentă în toate cărțile de mitologie antică, a fost ales să ilustreze un text referitor la producția vinicolă. Intr-adevăr, el

seamănă cu desenul-emblemă al Editurii „Univers” ceea ce dovedește, cel mult, sursa comună de inspirație, pentru că, nici vorbă, există o sursă anterioară operei graficianului Mircea Dumitrescu. Furt? Plagiat? Proprietate artistică? Să fim serioși, cu toate că pregătirea „poantei” pe care vrea s-o facă ascuțitul și volubilul autor de „piroane”, admirat și stimat de noi pentru spiritul său, citiți scriitorul Romulus Vulpescu, te face să crezi că a descoperit cel puțin alte manuscrise de la Marea Moartă prin care ar putea dovedi că Biblia toată, și Vedele și Coranul la un loc sînt... plagiate! Păi, dragă R. V., ce-ar fi să afirmăm că domnia ta... plagiază, de pildă, pe Socrate (sau pe... Aesculap?), doar semănați, cel puțin la... barbă? Sau cine l-ar acuza pe autorul vignetei din „Săptămîna” că îl plagiază pe bătrînul Leonardo, pentru că folosește, între altele, chipul Giocondei?

Noi am înțeles exact ironia autorului și cam unde răzbate „pironul” său. În definitiv, din clasa a V-a, de la primul contact cu istoria antică, am descoperit cu toții desenele de pe vasele străvechi, dar nu ne gîndim să-l punem în cauză pe Mircea Dumitrescu, autorul emblemei editurii „Univers”. Dacă venim acum cu acest comentariu, nu o facem pentru a răspunde cuiva, ci doar pentru a liniști unele spirite nocive, gata să se alarmeze de asemenea subiect „pironit” în simpatica revistă bucureșteană. Desenele publicate nu fac, de altfel, decît să demonstreze și neasemănarea dintre cele două „opere” grafice. Însuși R. V. vorbește doar de o „vignetă asemănătoare celei a Editurii Univers”. Or, asemănător nu înseamnă identic, mai ales cînd „baza comună” o constituie un bun comun al culturii. Cine l-ar putea acuza pe un poet de manieră folclorică dacă ar folosi sintagma: „foaie verde”? Așa că, se explică sentimentul nostru inițial, care urmează dictonul: „Parturunt montes: nascetur ridiculus mus”.

N. IRIMESCU

SPORT

trei într-o barcă

Și iată că drumul s-a topit printre ape și sălcii: peria de stuț șușotește egal și monoton, nufcrii galbeni își clatină absent măciujile înșurubate pe nesfîrșitele tije-ancore, nufcrii albi, demni și scrobiți, pun singurele pete imaculate într-o lume verde și neagră și cenușie. În barcă, reincep tentativele de a găsi un capăt în hățitul de canale: „după Ceamura, primul la stînga, apoi al treilea tot la stînga, se trece printr-o japsă, pe lingă cirpa albastră, pe lingă sperietoaara cu trei nasturi, prin puroiul de țipîișcă, dincolo de mahahaia cu ceapa-ciorii, se taie dopul de ciocirligă...”. „Care ciocirligă, n-ai văzut rădăcinile de foierlească?”. Și uite-așa, fiecare află cite-un semn, dar nu și drumul. Păsărețul deltei privește chiorș, neștiind dacă trebuie sau nu să se sperie de-o bărcuță cit un ciot și de țepii lansetelor, mai zburliți decît antenele sateliților „Echo”. Soarele a ostenit și, roșu, s-aplecă s-adoarm-n puf de stuț. Undev țipă un stîrc cenușiu, apoi răsună clămpănitul sec al pelicanului sătul. Grațiate de nevoie, știucile își fac de cap prin ochiurile limpezi. Escadroane de țînțari se pregătesc pentru decolarea de seară. Undeva, la 15—20—25 de kilometri, se află oameni. Dar încotro? Mai de mult, într-un foieton asemănător, mă topeam de fericire constatînd că delta a rămas, pe icolico, neatinsă, fără stopuri și borne kilometrice, fără milițieni, indicatoare și cabalistiche semne de circulație. Și cum se mai schimbă omul! Duminica trecută așa fi dat un regat pe-o scîndură pe care să scrie „Spre Caraorman” și întîlnirea cu un milițian m-ar fi bucurat de șapte

ori mai mult decît vestea că mi s-a acordat premiul Nobel...

Fantastică, aproape imposibil de evaluat exact, este forța de penetrație a sportului! Pescarul Ipolit Sorocuc își călăfătuia barca. Alături, zumzăia radioul unei turiste, (venită în deltă cu pantaloni roșii, clipsuri fosforescente, coc impecabil și pantofi „Romarta”). La auzul știrii că doi atleți americani au ratat cursa din pricina întîrzierii cu care s-au prezentat la start, Ipolit a zîmbit cu toți dinții săi de viplă și a mormăit în barbă: „păi sigur, ăștia au crezut că dă i-a mors lui Fischer...”.

M. R. I.

P. S.

În săptămîna în care noi ne manifestăm îngrijorarea față de modul în care „Steaua” ciugu-lește jucători de pretutindeni, revista „Magazin” a publicat o amplă și serioasă scrisoare pe aceeași temă. Cităm un fragment (autor, C. Olten-schi, București: „...metodele, în concepția clubului „Steaua”, nu contează. Punînd ochii pe X, Y și Z, jucători valoroși dintr-o echipă, sub discreta asistență a Federației, ca la tarabă, începe toameala: ni-l dați pe X, vi-l dăm pe Y și Z, sau numai pe Z, sau pe niciunul... An de an, echipele divizionare sînt văduvite de tinere și talentate elemente, ce dacă nu au marele noroc să plece după efectuarea stagiului pe tușă, devin mediocrități sau simple monezi de schimb în relațiile acestui club”.

Aveai dreptate: Münchenul e o mică perlă. Din cite orașe am văzut până acum, îl prefer. Evident că Londra e mai bogată în muzeu, că Parisul e mai plin de monumente interesante, dar caldă atmosferă care învăluie orașul acesta așa de odihnitor, așa de plin de artă în fiecare colțor al lui — n-am găsit-o nicăieri — astfel începea o scrisoare de acolo, acum exact 45 de ani, în pragul primei luni de toamnă, Victor Ion Popa. Citeva zile mai târziu (5 sept. 1927) adăuga, din Berlin — despre Berlin: „nu-i nici la degetul cel mic al Münchenului, deși e o capitală în adevăratul sens al cuvântului. N-are însă pitorescul edilitar al Münchenului și n-are muzeele Münchenului...”

Cu atât mai mult, în anii din urmă, orașul și-a sporit, odată cu dimensiunile fizice, și pe cele ale seducătoarei sale personalități.

Mă aflu în punctul de miră al complexului olimpic de pe Oberwiesefeld, în turnul televiziunii: în țepă văzduhul 290 de metri. Unul dintre lifturi ne-a săltat vertiginos, 30 de înși deodată, cu 6 metri pe secundă. Acum, alături de alți 220 de meseni, stau comod în restaurantul rotitor (parcurs 360° în 36,53 sau 70 de minute): la înălțimea e-reților ceri supă de broască festoasă sau pui Wienerwald, în timp ce München și o parte din Bavaria panoramează lent dedesubt.

În adâncurile zării, cam la distanța dintre București și Snagov, încremeniți într-un cortegiu albastru și alb, Alpii apăsă retina. Îmi amintesc, la poalele lor, lacuri, în care, printre yole, walkirii bronzate inotau crawl, spărgind oglindirea nostalgică a palatelor lui Ludwig II, monarhul trist, tainic, nebun și wagnerian.

Surprinz Münchenul revărsându-se din el însuși, cel de ieri. Insulă între cartierele moderne, distingi burgul, cu turle clericale sau administrative, cu citeva edificii gotice anoste, dar beneficiind agreabil de renaissance, baroc și rococo. Străzile curg, metalizate, prin șuvoaiele automobilelor. Bănuiești zgomotul: orașul, mare și vital, și se înfățișează insonorizat prin geamurile speciale ale turnului televiziunii; în succesiunea lor, par străni ecrane concave ale unor gigantice televizoare cu sunetul întrerupt. Chiar când te afli într-o piață, în pofida animației moderne, simți cum clădirile secretează tihnă; urbea are un farmec anume, de metropolă provincială; pină și smog-ul fabricilor pare o aură, îmbibând ambianța cu inefabil, iar în zilele senine cerul inundă cu un albastru italian.

Orașul însumează 1.350.000 de locuitori (al doilea ca populație din R.F. a Germaniei), la care se adaugă, în orice anotimp, nenumărați călători atrași de faima comercială sau turistică, sau doar aflați în tranzit prin această placă turnată a Europei centrale: cea mai mare din multiplele gări müncheneze adună 38 de linii, iar pe autostrăzi un flux compact vine să interfereze cele 400.000 de automobile ale capitalei bavareze; din ele, multe sunt fabricate chiar în uzinele limitrofe complexului olimpic. la B.M.W.; iar privind din turn de-a curmezișul aglomerării urbane, la extremitatea ei de sud-est, bănuiești cartierul Ottobrunn: acolo, în incinta uzinelor Messerschmitt—Bölkow — Blohm (una dintre cele mai însemnate firme aero și astronautice ale globului), aleargă, cu 600 de kilometri pe oră, prototipuri, vehiculele viitorului — trenuri magnetice pe pernă de aer.

Münchenul își îngăduie și investigația spre tehnica trecută. Într-o bifurcare a apelor Isarului (neașteptat de limpezi în secolul poluării), se află Muzeul German al științei și al tehnicii. E de o bogăție egalată doar de vastitate: la subsol vasele de mic tonaj au amorțit în flotile, iar în hale cit hangare-

SALUT, MÜNCHEN!

Mihai DIMIU

le coexistă 11 avioane originale, de la planorul lui Lilienthal la nava cu reacție.

Pentru cei obișnuiți ca un muzeu să fie o îngrămădire statică, Muzeul German e dinamic nu numai prin prezentarea istoric-evolutivă a tehnicii mondiale: cele mai multe aparate sînt în stare de funcționare, direct la dispoziția vizitatorului. Apeși un buton și auzi în difuzor notele bizare ale unui instrument indian, sau un agregat industrial se pune în mișcare, sau micro-fulgere cu o cromatică incredibilă, de vis, se dezlănțuie într-un mediu violet, de gaze ionizate.

Alte bucurii oferă ochiului Muzeul Etnografic, în care, de pildă, arta băștinașilor de pe arhipelagurile australe te subjugă prin nuanțele rafinate combinate laconic. În schimb, în Vechea Pinacotecă te fascinează exuberanța coloristică a maeștrilor europeni. Excelente pinze ale renașterii germane (în special Dürer, Altdorfer, Grünewald), cel mai numeros tezaur Rubens din lume. Cînd am vizitat a doua oară Vechea Pinacotecă, am luat cu mine însemnările unui compatriot despre cea „adunare (a) peste 10.000 icoane și cadre, din care unele sînt noae, și altele foarte vechi, zugrăvite de cei mai vestiți la meșteșugul zugrăvirii”, și am căutat acele „zugrăveli” pe care le enumerase drept „cele ce mi n-au părut mai deosebite în asemuire”; am constatat că Dinicu Golescu, deși cu o minimă cultură plastică, denota un gust sigur: sub cele mai multe din acele lucrări citate, vizitatorul e avertizat că se afli în fața unui Rubens, alături Rembrandt sau Veronese.

Dacă miezul orașului poate capta vizitatorii prin arhitectura lui neoclasică, fastuoasă în austeritatea ei, prin monumentele istorice, prin magazinele care de care mai atrăgătoare (cele de artă sau de antichități prevalind), un alt centru polarizant e geograficește lateral: în imediata vecinătate a complexului olimpic se află sediul boemei bavareze, cartierul Schwabing. Pitoresc și teribilist, meccă a studenților, a trîntorilor, a turiștilor, a literaților „de avangardă” și a pictorilor (sînt două sute de ateliere așteptînd inspirația care, în chiar aceste unghere, i-a fertilizat căutările lui Klee, i-a generat lui Kandinsky primele lucrări abstracte), Schwabingul trăiește 24 de ore din 24. Și noaptea trotuarele lui sînt animate, și ziua pe trotuarele lui dorm tineri peticiți și pletosi sau „gamlerii” („cloșarzii” acestui Monmartre—Montparnasse germanic), pe trotuarele lui se practică, sub ochii trecătorilor, pictura, acolo se improvizează expoziții sui generis și totodată tarabe în care se încearcă vînzarea artei sau a produselor „kitsch”, alături cu podoabe ciudate și iarăși alături cu toate nimicurile imaginabile, unele încîntătoare prin năstrușnicie. Tot pe trotuare municipalitatea știe vreo 2.000 de mese și scaune de restaurant-cafenea poticnînd circulația (à propos, prin Schwabing se circulă și cu patine cu rulete, și cu mașini semicentenare!); cafenele mai mult sau mai puțin artistice, cabarete pentru toate gusturile se disimulează alături, nu numai la parter, dar adesea prin pivnițe sau cocoșate unde.

Băutura predilectă a münchenezului e berea, berea brună.

Mai dulce și mai puțin tare decît cea obișnuită în landurile de nord, ea e consumată în proporții inegale: bavarezul deține prioritatea mondială, actualmente 215 litri pe cap de locuitor! Asta înseamnă un regres: acum trei sferturi de veac statistica declară că el îngurgita în medie 302 litri! Pasiunea e tradițională — se pretinde că în cartierul Weihenstephan supraviețuiește cea mai veche fabrică de bere; născută acum vreo 930 de ani și în fiecare toamnă, semnificativ, sub uriașa statuie a Bavariei, pe Theresienwiese, se desfășoară celebra Oktoberfest, sărbătoarea recoltei și (în special) a berei.

Münchenul e, de obicei, deschis și jovial, curat (chiar cei de pe urmă dintre schwabinghezi au un aer salubru), ordonat și muncitor. Pilduitoare a fost — în grija unui neobosit primar general, Georg Kronawiter — efortul pregătirilor pentru olimpiadă. Eram acolo cînd capitala Bavariei era, în toi, un șantier pe trei nivele (se construia metrourul, se perforau parkingurile subterane sau temeliiile blocurilor de 14 etaje pentru atleți, se excavau arene și lacuri pentru agrement sau competiții, se trasau străzi și se realiza calea ferată urbană, se demolau clădiri și se înălțau clădiri, și enorme poduri rutiere începeau să se arcuiască peste oraș) — și totuși, în München, ca prin miracol, nu era nici noroi și nici praf. Șantierele erau orînduite impecabil, deși, după cum se scria, constituiau un Babilon modern: numai la complexul olimpic au lucrat vreo 5.000 de muncitori și de tehnicieni, aparținînd la aproape 300 de firme, din 27 de țări. S-au turnat 374.000 m³ de beton, s-au folosit 30.000 tone de oțel. S-au excavat peste 6.000.000 m³ de pămînt spre a se crea lacuri și stadioane; acest volum s-a adăugat „dealurilor de moloz”, tragic înălțate aici, pe Oberwiesefeld, la sfîrșitul războiului (căci Münchenul a fost năruit de ultima conflagrație); acum, înalte de 65 de metri, năpădite de iarbă, arbori și flori — nici nu te fac să bănuiești că-s artificiale și, mai ales, că în ele zac cărămizi singerate sub schije. După cum nu bănuiești că acolo unde se răsfață stadioane strălucitoare, capodopere de tehnică modernă (acoperișul de sticlă sorlică, spre pildă, greu de 350 de tone, acoperă sub cei 76.000 m², trei baze sportive și e susținut cu vreo 425 kilometri de cabluri, ancorate de piloni atîngînd înălțimi de 80 de metri), pină acum citiva ani se depozitau gunoaiele.

Acum, sub turnul televiziunii de pe Oberwiesefeld, cifrele efortului uman constructiv sînt înlocuite de cifrele recordurilor atletice sau ale scorurilor; de fapt, cifrele palmare-surilor sportive exprimă tot eforturi constructive, subliniind dorința de depășire, într-o competiție pură.

Cînd olimpiada se va sfîrși, în bungalouri și în blocurile cu grădini suspendate ale „satului” olimpic (aproape 4.800 de apartamente) se vor muta, definitiv, locatarii obișnuiți. Orașul va cumula, doar la 4 kilometri de centru, acest aerat complex de arhitectură modernă, constituit, global, ca un nou monument, un monument multiplu. Dar mai presus de materialitatea acestui ultim monument, München, și așa prietenos și cald, i se va fi adăugat, cu o supremă frumusețe, monumentalitatea efortului uman colectiv, — al constructorilor și al sportivilor care au onorat (și s-au onorat) în cea mai recentă olimpiadă.

sinteze

Indivizibilitatea păcii

Desfășurată într-o perioadă cînd apelurile pentru realizarea unei atmosfere de destindere și soluționare pe cale pașnică a conflictelor dobîndesc un ecou din ce în ce mai pregnant, Conferința Națională a Partidului Comunist Român din iulie a.c. a prilejuit o nouă și puternică reafirmare a poziției pe care țara noastră o are față de aceste imperative ale epocii contemporane. Atît Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cit și Rezoluția Conferinței Naționale a P.C.R. cu privire la politica și activitatea internațională confînșec, în acest sens, poziția și activitatea desfășurată de Partidul Comunist Român și Republica Socialistă România pentru deplină înfăptuire a acestor deziderate.

Avînd în vedere indivizibilitatea păcii, și securității în epoca actuală, partidul și statul nostru se pronunță constant pentru stingerea tuturor focarelor de tensiune, incordare și război existente încă în diferite părți ale lumii. Exprimîndu-și cu consecvență solidaritatea militanță și sprijinul deplin față de lupta eroică dusă de popoarele vietnamez, khmer și laotian pentru apărarea ființei lor naționale împotriva agresiunii imperialiste, România socialistă se pronunță pentru imediata încetare a intervenției imperialiste, pentru retragerea trupelor agresoare, pentru respectarea dreptului acestor popoare de a-și hotări singure destinele, de a-și construi o viață în conformitate cu propriile deziderate și aspirații.

De fapt poziția țării noastre față de agresiunea imperialistă împotriva popoarelor indochineze este, totodată și poziția țărilor socialiste, a popoarelor iubitoare de pace. Chiar în S.U.A., tot mai mulți oameni de știință, reprezentanți ai artei și culturii, se alătură celor de milioane de patrioți care protestează împotriva războiului din Vietnam și a escaladării cheltuielilor militare ale S.U.A.. Ei cheamă la respectarea, de către Statele Unite, a principiilor proclamate de această țară cu aproape 200 de ani în urmă, la dobîndirea independenței. Semnificativ pentru această stare de spirit este articolul publicat în „New-York Times” de prof. Albert Gyorgyi, laureat al premiului Nobel, în care se arată: „Ceva s-a deranjat la busola noastră. Se pare că cineva a inversat literele „s” și „n”, făcîndu-ne să navigăm acum spre o direcție greșită. Ne-am început navigația, ca stat independent, cu circa 200 de ani în urmă, prin renunțarea la colonialism și declararea egalității tuturor americanilor și dreptului lor de a-și căuta fericirea așa cum vor ei. Totuși, acum sîntem angajați în cel mai atroc război colonial. Acum o sută de ani, am dus un groaznic război civil pentru unificarea națiunii noastre, în timp ce, în prezent, cheltuim o mare parte din trezoreria noastră pentru a împiedica o mică națiune asiatică să-și refacă unitatea.

Noi propovăduim apărarea mediului uman, în timp ce buldozele noastre distrug zilnic mii de acri de păduri, defoliam milioane de acri de junglă, distrugem cu chimicalele noastre milioane de acri de lanuri de cereale, transformînd o mare parte a unei minunate țări într-o priveliște selenară, perforată de cratere de bombe.

De ce nu ne trezim odată și nu ne trimitem liderii la o ade-vărată conferință la nivel înalt, pentru a arunca peste bord toate busolele defectate și toate hirburile militare destructive, sincerității, umanismului, inteligenței, bunăvoinței, compasiunii și solidarității umane, lăsînd în urmă tot ce aparține lumii preștiințifice a întunericii și mediavalului? Aceasta ar constitui o frumoasă sărbătoare bicentenarului din 1976 a națiunii americane?”

De altfel, numeroase organizații de masă, pacifiste, au trimis Departamentelor Apărării și de Stat, Congresului și Casei Albe, telegrame și scrisori prin care protestează împotriva agresiunii, cerînd, totodată, încetarea imediată a tuturor bombardamentelor S.U.A. asupra teritoriului Indochinei, retragerea totală și necondiționată a trupelor americane din Vietnamul de Sud și încetarea sprijinirii regimului saigonez.

Lupta eroică a poporului vietnamez demonstrează că nici o forță din lume nu poate îngenunchea un popor hotărît să facă orice sacrificiu pentru apărarea ființei naționale, a libertății și demnității sale. Războiul îndelungat dus împotriva intervenției imperialiste de poporul vietnamez, care și-a vărsat sîngele nu numai pentru apărarea patriei sale, ci și pentru dreptul tuturor popoarelor la o viață liberă și suverană, îi conferă merite uriașe în fața tuturor națiunilor. În acest sens, România socialistă își exprimă deplină sa solidaritate cu lupta popoarelor din Indochina împotriva intervenției agresive a S.U.A. și își exprimă speranța că tratativele de la Paris vor duce în cel mai scurt timp la o soluție politică, corespunzător intereselor păcii în această zonă și în întreaga lume.

Persistența incordării din Orientul apropiat menține pericolul reluării luptelor armate. De aceea, România s-a pronunțat și se pronunță în continuare pentru aplicarea Rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, pentru realizarea unei soluții care să ducă la retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate, la asigurarea integrității și suveranității fiecărui stat la soluționarea problemelor populației palestiniene în conformitate cu interesele ei naționale.

Intrunind adeziunea plenară a comuniștilor, a întregului popor, Conferința Națională a P.C.R. a dat o înaltă apreciere activității desfășurate de partidul și statul nostru pentru stingerea actualelor focare de război. Este timpul să facem să înceteze pentru totdeauna glasul armelor, să instaurăm o pace trainică între toate națiunile, să asigurăm ca popoarele să-și consacre întregul potențial material și uman dezvoltării economico-sociale, soluționării unor probleme de importanță vitală pentru viitorul lor și al întregii omeniri.

Radu SIMIONESCU

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

în colegiul de redacție:

AL. ANDRIEȘCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGA,
AL. DIMA, ILIE GRĂMĂDĂ, DAN HATMANU, MIRCEA
RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA,
P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU,
CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE ȚATOMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU